YÖN

HAFTALIK GAZETE

NURCULAR VE MÜSLÜMAN KARDEŞLER

JOHNSON'UN PARMAGI VAR MI?

KENNEDY CİNAYETİ

Yıl : 5 - Sayı : 180 9 EYLÜL 1966 125 Kuruş

OKUYUCU'DAN YÖN'E

«Din ve İlim Yolu»

Yazımıza seçtiğimiz yukarıdaki başlık, Din ve Ilim Yayınları'nın 13. sayılı, Hasan K. Uçışıklar adlı biri tarafından yazılan ve tamamının 4000 sayfadan fazla olacağı bildirilen kitabın Şavval 1385 (Şubat 1966) tarihinde basılmış eserin ilk fasikülünün adıdır. «1 — Kominizmaya 2 — Sosyalizmaya 3 — Siyonizmaya 4 — Hıristiyanlığa 5 — Masonluğa 6 — Münafıklığa karşı»

Din, Iman — Ilim, Fikir, Ahlâk - Ibadet, Hukuk, Adalet, Fazilet ve saadeti islâmiye ile mukabele ve mücadele eden kitab» olarak tanıtılan bu kitabın kapağında aynen şöyle yazmaktadır:

TEK KİTAP KUR'ANDIR

Her asırda dünyaya gelen ve giden bütün insanların fâni ve bâki hayatta muhtaç oldukları, maddî ve manevî; bütün mukaddes bilim, ilim, fikir, ahlâk, ibadet muamelât, hürriyet, hukuk, adalet, ticaret, fen, san'at, siyaset, servet, devlet, fazilet ve saadetleri cami olan tek kitab Kur'andır.

Halkımızın geleceği için, yapılan yorumlar, ileri sürülen fikirlerin tutarlı olabilmesi için halkın içine girip şöyle bir kulak kabartmak yararlı olacaktır düşüncesiyle bu yazıyı hazırladık. Istanbula hemen yüz kilometre ötede bulunan bu köylerden çıkan sesler pek büyük bir yanlışlığa düşülmeden tüm Türkiye için doğrudur denebilir. Kanımızca aşırı bir iyimserlik içinde geleceğin tatlı umutları ile oyalanıp gerçekler üstüne eğilmemek, tüm yurtseverlere pahalıya mal olacaktır.

Ilk uğradığımız köy, Istanbula yüz kilometre uzaklıktaki Çatalca Ilçesine bağlı eski adıyla Istıranca, yeni adıyla Binkılıç köyü oldu. Binkılıç adını nedense tutmamışlar, hepsi eski adı kullanıyorlar, üstelik de yeni addan bir hayli yakındılar. Onun için biz de Istıranca diyeceğiz köye.

Istıranca köyü Istıranca Ormanları eteğine kurulmuş 750 hanelik bir köy. Köy demeye bin şahit gerek. Elektriği, postahanesi, sağlık yurdu, iki tane sandalya fabrikası, çarşısı, pazarı, ondört kahvesi, altı tane lokantası, birkaç fırını, kasabı olan bir köy. Iki yatar koltuklu otobüsü vızır vızır Istanbul'a gidip geliyor. Hergün 200 gazete giriyor köye. Iki AKŞAM, dört CUMHURIYET, yedi MILLIYET, diğerleri sırasıyla Tercüman, Son Havadis ve Hürriyet gazeteleridir. Yüzde seksen okuma yazma bilmektedir. Köyde iki üniversite öğrencisi, üç tane ortaokul öğrencisi vardır. Ilkokulu bitiren kızlar «önce hocaya, sonra kocaya» gidiyorlar. Kadınların hemen hepsi ferace giyiniyor. Kadınların içinde Istanbulu görmeyenler de var. Şehire inenler manto giyiniyorlarmış ama köyde âdet böyle imiş.

Atatürk zamanında yapılan iki katlı büyük ilkokul binasının küçük bir odasında iki yatakta üç kişi yatacağız. Masa üzerinde, yukarıda sözün ettiğimiz kitabı öğretmen arkadaş gösterdi bana. Kitabın yazarı bu köyde oturuyormuş. Ne yazık ki kendisi ile müşerref olamadık, eserlerini yüklenmiş «ilim uğruna» köy köy geziyormuş. Ozellikle Cuma günleri camide konuk vaiz olarak icraı-sanat ettikten sonra «hediyesi «50 kuruştan» dağ[illegible]muş kitabını. Yalnız kahve duvarlarında değerli eserlerinin reklâmlarını gördük. Kitabı okuyalım:

«10 Ekim 1965 zaferini daha esaslı bir şekilde koruyalım. Bulgaristan ve Endonezya'dan dersler alalım.»

....

A. Partisi iktidarı, millî imânın, millî akıl ve şuurun semeresi olduğu aklıselim ehlince malûmdur.»

Bu kitabın bir örneğinin de «Müslüman muhterem Milletvekillerimize ve müslüman muhterem senatörlerimize ve müslüman Hükûmet Reisimiz Sayın Süleyman Demirel'e mukaddes millî vicdan adına» arzedildiği belirtilmektedir.

«Ordu Ilimizden Notlarım ve İntibalarım Muhterem Müftümüz Mecit Erdol ile Hasbıhal» başlığı altında yazar Karadeniz seyahatı yaptığını Rizeye kadar gittiğini ve her uğradığı yerde müftü ve imamlarca büyük hüsnü kabul gördüğünü belirttikten sonra şöyle devam etmektedir:

«..............

Bütün dşünce ve dertleri, dâvâ ve davranışları hep Türkiyemizi her çeşit cehalet ve ahlâksızlıktan fitne ve fesatlıktan ve her çeşit putperestlikten ve münafıklıktan ve her çeşit dinsiz komünizm tehlikelerinden kurtarmak ve korumak ve bunun temini için de velevki can pahasına olsa dahi A. Partisini Cenâbı Allahın ihsanlarıyla iktidara getirmek, insanca ve hakiki müslümanca yaşamamızın şartıdır, parolasını arz ediyorlardı. C. Partili ve M. Partili olsun. P. T. Partili ve C.K.M. Partili veya partisiz olsun diğer bütün müslüman vatandaşlarımızı ve aziz din kardeşlerimizi bu yolda tenvire çalışıyorlardı.

Netice, Ordulu vatandaşlarım, kudsal, büyük millî dâvâ arkadaşlarım, pek muhterem okurlarım ve aziz din kardeşlerim ve âsil Türk ve islâm milletim 10 Ekim 1965 günü kazandığımız kudsal zaferi tebrik ederim. Memleket ve milletimiz için ve bütün hür dünya için maddî ve manevî faydalı olmasını ve dünyanın sonuna kadar zaferden zafere kavuşmamızı Cenabı Hakkın bütün meleki mükarrablarıyla ve Nebiyyi mürselleriyle beraber Cenâbı Allahtan niyaz ederim, sonsuz selâmlarımı arz ve taktim ederim.»

SAMANLIK PAŞASI INONU

Murat Ağa eski DP. Ocak Başkanı. Ihtilâlde bir hayli sıkıntı çekmiş. Sonra AP. kurulunca hemen kolları sıvamış partiyi bir hayli geliştirmiş. Söylediğine göre bir hayli devlet büyükleriyle düşüp kalkmış. Once kırk bin lira vereni mebus yapacağını söyleyen Murat Ağa, burada mebus olmak için para dağıtıldı mı diye sorulduğunda «Kattiyen, kimse bir kuruş harcamadı» diyerek sözü kesip attı. Oteki partililere bir hayli küfür sayıp döktükten sonra, Inönü savaşını Inönü'nün kazanmadığını, o sırada samanlıkta saklandığını ekledi. Sonradan diğer köylülere de sorduğumuzda Inönüyü Samanlık Paşası olarak tanıttılar. Murat Ağa oldukça gözü açık gözüküyor. Salladığı nutuklar oldukça etkili, her cümlesinin sonunda etrafımıza toplananlara bir fırsat vermeyi ihmal etmiyor. Oteden biri M.Ali Aybar ağalardan söz ediyor, meclisi dilduran 600 ağadan neden söz açmadığını soruyor. Etrafımızdakilerin hepsi CHP. nin oy alamamalarını Inönüye yorumluyorlar. Inönü Halk Partisini bırakmadığı sürece Halk Partisinin oy alamıyacağını söylüyorlar. Murat Ağa Inönünün bu memleketi bir felâkete sürüklemek istediğini söylüyor. Universitede profesörler özel olarak öğrencilere namaz kılmamalarını telkin ediyormuş. Bu yüzden dinlerinden uzaklaşan okumuşları komünizmaya kaydırmak için tertipler hazırlıyorlarmış!. Saidî Nursî Atatürkün has ahbabı imiş.. Şimdiye kadar neden peşini bırakmışlarmış. Demek ki çok iyi zatmış, tertemizmiş? S o n r a «Nur» kötü birşey miymiş ki! Nur müslümanlığın temeli imiş. Ama köyde Nurculuk ta yokmuş.

Murat Ağanın yanından ayrılırken Atatürkün silâh arkadaşı köy imamı ile konuşmamızı sâlık verdi. Kurtuluş Ordusunda assubaylığa kadar yükselen Hoca Efendiyle karşılaşmak cesaretini kendimizde bulamadık. Duyduğumuza göre Hoca Efendinin öğretmenlerle başı hoş değilmiş.. Kravatla camiye gelmenin çok büyük günah olduğunu söylemiş. Bunu Osman Kurtca kabul etmiyor ama, Osman Kurtca köyde komünist olarak tanındığı için (Akşam gazetesi okuyor da onun için) kimse sözüne kulak asmıyor. Kahvede Osman Ağa tutup bizim bu konudaki fikrimizi sormaz mı!.. Al başına belâyı. Din adamı olmadığımiz için «bilemeyiz» diyerek işin içinden sıyrıldık ama Osman Ağayı yalnız bıraktık biz de.

Söz Osman Ağadan açılmışken biraz daha tanıtalım size. Osman Ağa köydeki sandalya fabrikalarının birinde usta. Ilkokul üçe kadar okumuş. Sonra okuyamamış bir daha. Derken tarihe, merak sarmış. Ciltlerle tarih kitapları bulmuş. Tümünü okumuş. Kalıbımı basarım ki bizim lisedeki tarih öğretmeninden çok iyi tarih biliyor Osman Ağa. Osman Ağanın bir de merakı var. Yanına oturdunuz mu iki çizgi ile sizi sigara paketi üstüne geçiriveriyor. Sonra meşhur kâkülü ile Hitleri, Atatürkü, Inönüyü, Bayarı, Menderesi çiziyor. Çocuğunu ortaokula gönderen dört kişiden biri. Oyunu da Işçi Partisine vermiş. Vermiş ama uzun bir süre ardına adam takıvermiş köyün kodamanları. Nice para aldı diye. Siz işin tersliğine bakın ki bunca yıl çalışıp didinerek arttırdığı birkaç kuruşla bu yıl bir ev yaptırayım demiş. Demiş ama tutturmuşlar ille de Osman Ağa bu parayı «Kominizma» propagandası yaparak aldı diye. Kim ne derse desin Osman Ağa karar vermiş evinin bir odası Atatürk ve Kitaplığa ayrılacak. Kitapların pahalılığından yakınıyor Osman Ağa. El kadar kitabın arkasına bir on lira yazıp bol reklâmlarla piyasaya süren fikir tüccarlarının kulağı çınlasın. Ote yandan bir liraya, yüz elli kuruşa kitap satan H. Uçışıklar, bedava dağıtılan malûm kitaplar, dolu kahve köşelerinde. Herkes de harıl harıl okuyor onları. Bir işçi yövmiyesine satılan kitaplarla daha çoook bekleriz halk uyansın diye.

«TURK KOMUNISTLERI NASIL ÇALIŞIYOR?»

Birgün Osman Ağanın ilkokul üçüncü sınıfındaki oğlu Mustafa ağlayarak eve döner. Anası sorar Mustafa neden ağlıyor diye. Mustafa okuldaki arkadaşlarının kendisine «KOMUNIST» dedikleri kendisiyle kimsenin konuşmadığını, yanında kimsenin oturmak istemediğini söyler. Osman Ağa Mustafanın öğretmenini görür. Oğretmeni de durumu daha önceden bilmektedir ama, Mustafayı korumak Osman Ağayı korumak demek, yâni «komünizmayı» korumak demek olacağı korkusuyla ancak Mustafayı öğütler. Zaten öğretmenler genellikle «komünist», Halk Partili olarak bilinmektedir.

Her kahvenin köşesinde bulabileceğiniz yukardaki kitabın 11. sayfasını hep birlikte okuyalım:

«Dinî ilmî ahlâkî hukukî ve içtimaî, millî konuşmalar tetkikler ve incelemeler sırasında tesbit ettiğim delillere göre:

Memleketimizin bütün vilâyetlerinde olduğu gibi Rize vilâyetinde de Moskovanın merkez teşkilâtı vardır. Hem;

Memleketimizin bütün kaza ve nahiyelerinde olduğu gibi: Rize iline bağlı bütün kaza ve nahiyelerinde Moskovanın şubeleri ve kolları vardır. Ve hem;

Memleketin bütün köylerinde ve mahallerinde olduğu gibi Rize Iline bağlı bütün köylerde ve mahallelerde de Moskovanın ajanları kendilerini bilen ve bilmiyen birçok uşakları vardır.»

Bu bilgilere göre Küçük Mustafayı nasıl bir Moskova Ajanı sayarsanız sayınız.

Şimdi yeniden kitabımıza dönelim. Yazar MUKAFATLAR başlığı altında kitabında şöyle diyor:

«Din, vatan ve milleti islâm düşmanlarına karşı kalem ile mücadele eden hakikat âlimlerinin kalemlerinden akan bir dirhem mürekkep kıyâmet gününde hakikat şühedanın 100 okka kanı kıymetindedir ve o kıymette tartılacaktır. Cenabı Allahın indinde Cihad gibi hayırlı âmel yoktur.

Bu hususlar hakkında hâdîsi şerifler vârid olmuştur. Ey mü'minler işte, Cenabı Allahın ve Resûlünün emirleri veçhile sizleri mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda savaşa dâvet ediyoruz, bütün ikaz ve irşadlara rağmen bizim bu kudsal dâvetimize, dâvamıza ve savaşlarımıza kısmen de olsa red ile mukabele edenlere eyvahlar olsun..»

Devam ediyoruz. Başbakan'ın ramazan vaazını da şöyle yorumluyor:

(«Allah devletimize ve milletimize zeval vermesin.»

«Allah rahmeti ve bereketi ülkemizden esirgemesin.»

....

«Allah millet uğrunda ve Hak yolunda olanlara yardımcı olsun»

«Allah hepimizin kusurunu affetsin.»

Bunlar da yine elli bine yakın cami ve mescitte vatandaşlarımızın semâlara yükselen duâlarıdır.

....

Sayın Başbakanımız; münkir, müfsid ve müfteri mütecaviz Moskovacıların Bayram Mesajınız aleyhindeki hareketleri münasebetiyle asil Türk ve Islâm Milletimiz adına ve hem bütün Islâm âlemi nâmına zatı devletlerinizi tebrik etmeyi ve hem zâtı devletlerinize Cenabı Allahtan hayırlı uzun ömürler, hayırlı işler ve başarılar dilemeği, selâm ve sevgilerimi arz ve takdim etmeyi kudsal bir vazife bilirim.)

ZULMETTEN NURA başlığı altında ise şöyle diyor:

«...... Evvelâ şurasını arz edeyim ki nurlu ve nursuz diye bütün insanlar iki kısımdırlar yâni, imânlı ve imansız dinli ve dinsiz bütün insanlar iki kısma ayrılmaktadır.

....

— Satinler, Salamonlar, Makarioslar, Leninler, Ebucehiller emsâlleri ve onların hayranları kendileri için zararlı ve tehlikeli gördükleri Bediüzzaman'a kaddesallahu teâlâ eserârehulaziz ve emsallerine ve kitaplarına karşı ve hem hakiki aydın mücahit müslümanlara karşı büyük taarruza geçmişlerdir.»

Işte biz böyle «Nurlu Ufuklara» koşarken 27 Haziran Cuma günü Istırancanın kiliseden dönme camisinde Bediüzzaman Hazretlerinin fazileti hakkında vaaz veriliyordu.

Ali GARİP

MİZAH

Çakallar Mahkemesi...

Velinimet Amerika'ya yağ yakma yarışında bir kısım yazarlar seferber olmuşlardır. Sanırız ki, yarışı, aşağıdaki yazısı ile üstad Kadircan Kaflı kazanmıştır:

İngiltere'de Bertrand Russel isimli bunak bir filozof eskisi vardır, Fransa'da Existentialisme yani Varoluşculuk diye sapık bir felsefe uyduran, Dünya gençliğini rezil eden Sartre isimli bir filozof bozuntusu yaşamaktadır. Bunlar Moskova'nın hayranıdırlar. Etraflarına bazı çakalları daha toplamışlar, milletlerarası (!) mahkeme kurmuşlar, başta Başkan Johnson olduğu halde Amerika Birleşik Devletleri idarecilerini muhakeme edeceklermiş! Bu mahkemeye «Aydınlar Mahkemesi» diyorlarmış. Hâkimlik görevini şimdiye kadar on bir kişi kabul etmiş! Mahkemenin Paris'de, Fransa'nın «çok uzun boylu!» başkanının oturduğu şehirde toplanması bekleniyormuş!

Konu ne imiş? Vietnam'da Amerikan vahşeti!..

Zalim, vahşi bir diktatör rejimi olduğu artık Dünyanın bütün akıllı insanları tarafından bilinen komünizmden hiç olmazsa Güney Vietnam'ı korumak için insanlık vazifesi uğruna büyük fedakârlıklar yapan Amerika vahşi oluyor! Güney Vietnam'a silâhlı çeteler sokup masum insanları öldüren, memleketi mezbahaya çeviren komünist Kuzey Vietnam ve onun patronları melek sayılıyor! Kaatiller, haydutlar, cellâtlar yerine kurtarıcılar muhakeme edilmek isteniyor! Ve bunu yapmağa kalkanlar hakkında filozof, düşünür, aydın gibi sıfatlar kullanılıyor.

Bu haberi de bizde solcu gazetelerin çakal yazarları uluya uluya ilân ediyorlar.

Toplanın bakalım, çakallar mahkemesi! Uluyun bakalım çakal hâkimler! Büyük ayı sizlere salyası da bulaşmış olan yağlıca kemikler atar elbet...

YÖN

HAFTALIK FİKİR VE SAN'AT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu — Mümtaz Soysal — Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T. A. Ş.

ADRES: Yazı işleri: Sümer Sokak No: 16/8, Yenişehir — ANKARA. Telefon: 176989 — İstanbul Bürosu (Satış İlân ve Abone İşleri): Mollafenari Sokak No. 32, Cağaloğlu — İstanbul. Telefon: 229570 — Posta Kutusu: 512 İSTANBUL.

ABONE: Bir yıllık (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.— T.L., Üç aylık (13 sayı) 15.— T.L. dır. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dır.

İLAN: Beher sütunda santimi 25.— T.L.'dır. Sürekli çıkacak ilân ve reklâmlarla kitap ilânları için özel indirimler yapılır. İlân ve reklâmların yayınlanmasından ötürü hiçbir sorumluluk yüklenilmez.

YÖN — HAFTALIK GAZETE

BAKIŞ

GIDA EMPERYALİZMİ

Üçüncü Dünyada açlık tehlikesinin yıldan yıla arttığı hususunda görüş birliği vardır. Ünlü tarım uzmanı René Dumont'un geçenlerde açıkladığına göre, 1976-1980 yılları arasında Üçüncü Dünyayı büyük bir kıtlık beklemektedir. Amerikan uzmanları da gıda buhranının 1980 yıllarına doğru ortaya çıkacağını tahmin etmekteydiler. New York Times'da ise, Robert Kleiman, «1980 yıllarına doğru beklenen buhranla dünya şimdiden karşı karşıya gelmiştir» görüşünü savunmaktadır.

Açlık tehlikesinin bilincine varılışı, Amerikanın elindeki gıda fazlası stoklarının tükendiği bir döneme rastlamaktadır. ABD'nin 40 yıllık tarım politikası, çiftçilerine az üretim yapsınlar diye yardımda bulunma ilkesine dayanıyordu. Ama ekim alanlarının kısılmasına rağmen, elde tarım fazlaları birikiyor ve ABD Hükümeti de bu tarım fazlalarından kurtulmak için, fakir dost ülkelere yerli para karşılığı satışlara yöneliyordu. Bu satışların, yardım gören ülkenin tarım gelişmesini zaman zaman baltalamasına pek aldırış eden yoktu. Yerli tarım üretiminin baltalanması, Amerikan gıda satışlarını arttırdığı için, hattâ memnuniyetle karşılanıyordu.

Şimdi stoklar tükenince Amerikayı bir telâş almıştır. Bu yıl dış yardım programları çerçevesinde yürütülen gıda satışı, yüzde 25 azaltılmıştır. Hindistan'a yapılan 9-10 milyon ton hububat taahhüdünü yerine getirebilmek için başka ülkelere verilecek gıda maddelerinin miktarını yüzde 25'in de üstünde kısmak gerekecektir. Daha fazla gıdaya ihtiyaç varken, üretimin kısılması yüzünden, ABD'de tarım maddeleri fiyatları bir yılda yüzde 9 artış göstermiştir! Robert Kleiman, üretimi kısma politikasını şu sözlerle eleştirmektedir: «Ekonomik cephe generalleri, son harbi çok uzun sürdürerek, asker meslekdaşlarının klâsik hatasını yaptılar. Tarım fazlalarını azaltma yolunda kırk yıldır verilen savaştan dünyada açlığı kaldırma savaşına geçiş şimdi başlamıştır. Fakat bu işte çok geç kalınmıştır»

Başkan Johnson, bu yılın başlarında kongreye gönderdiği mesajında «ABD, dünyayı açlığa karşı bir harbe yönetmektedir» diyerek açlıkla savaş ilân etmiştir. Şimdi parola, tarım üretimini kısmak yerine, içte ve dışta üretimi hızla arttırmaktır. Bu amaçla da, büyük teknik üstünlüğü ve boş tutulan geniş ekim alanlarının varlığı dolayısiyle en çok Amerikan tarım üretiminin artışına güvenilmektedir. ABD uzmanları, artan Amerikan üretimi sayesinde 1984 yılına kadar dünya gıda ihtiyacını karşılıyabilecekleri inancındadırlar. Meselâ bu yıl ABD'de, evvelce ekim yapılması yasaklanan 50 milyon akr araziden 17 milyon akrı ekilmektedir. Buğday üretiminin 340 milyon kentalden gelecek yıl 430 milyon kentale çıkması beklenmektedir.

Başkan Johnson, Üçüncü Dünya ülkelerinin artan gıda ihtiyacını karşılamak için de yeni bir Gıda Yardım Kanunu Tasarısını Kongreye sevketmiştir. Tasarı, hâlen iki meclisten çeşitli değişikliklerle geçmiştir. Şimdi, iki meclis, aralarındaki görüş ayrılıklarını çözerek tasarıyı kanunlaştıracaklardır.

Açlık savaşçısı Başkan Johnson, işe yardım programının adını değiştirerek başlamıştır. Bu yılın sonunda bitecek olan Kennedy Programının adı, «Barış için gıda» idi. Johnson ise, «Özgürlük için gıda» etiketini seçmiştir.

Tasarıya göre, Amerikan gıda yardımından yararlanmak için Üçüncü Dünya ülkelerinin önce kendilerine yardım etmesi şarttır. Bu ülkeler, gerekirse sanayi yatırımlarını azaltacaklar, tarım yatırımlarını büyük ölçüde arttıracaklardır. Sanayie sıra, açlıktan kurtulduktan sonra gelecektir Yalnız bu ülkeler başarılı bir tarım politikası uygulasalar dahi, daha uzunca bir bir süre gıda açıklarını kapatamıyacaklar ve muhtemelen artan ölçüde Amerikan gıda yardımlarına muhtaç olacaklardır. Ne var ki, açlık savaşçısı Başkan, yardım şartlarını büyük ölçüde zorlaştırmaktadır. Amerikan gıda maddesi satışları, genellikle dolarla ödenecek, kredi şartları ve faizler ağırlaştırılacaktır. Daha 1965 yılında, stokların azalmasına kadar, gemi nakliyat giderlerinin dolarla peşin ödenmesi, 1964'te 1,7 milyar dolar olan yardımın 1,4 milyar dolara düşmesine yol açmıştır. Döviz sıkıntısı çeken ülkeler, pahalı Amerikan gıda maddelerini satın almak için gerekli dolarları nasıl bulacaklardır? Bunu düşünen yoktur. Yalnız tasarı, dolarla peşin ödenen gemi nakliye giderlerini karşılamak için, yardım alan ülkelere taşıma kredisi açılmasını öngörmektedir! Yâni Amerikan hükümeti, taşıma ücretini kendi armatörlerine peşinen verecek, sonra yardım alan ülkeler bu taşıma ücretini Amerikan hükümetine dolar olarak taksitle ödeyeceklerdir. Gıda yardımının dolar bedellerini ise, hiç bir Üçüncü Dünya ülkesinin ödeyemiyeceği açıktır. «İlle de dolar» diyen Johnson'un birkaç yıl sonra, borç tecil talepleriyle karşılaşacağı ve bu talepleri yerine getirmezse, Amerikada yığılan gıda maddelerini yakmak zorunda kalacağı muhakkaktır.

Özgürlük için açlıkla savaş programı, işte böyle büyük bir çelişmeyi, daha işin başında sinesinde taşımaktadır. Tasarının Temsilciler Meclisindeki müzakereleri de, meselenin nasıl tam bir emperyalist egoizm içinde ele alındığını ortaya koymuştur. Sayın Temsilciler için açlıkla savaşta tek amaç, Amerikan gıda maddelerinin dünyayı istilâsıdır. Mecliste eğlenceli sahneler geçmiştir: Tarım Komisyonunun ünlü Başkanı Cooley - ki North Carolina'da bir tütün bölgesinin temsilcisidir -, dış ülkelerde tütün satışının teşviki için bir fonun serbest bırakılması sağlanana kadar, tasarının komisyondan çıkmasını engellemiştir. Temsilciler, Tarım Bakanlığının hazırlattığı «Zevk Dünyası» adlı bir filmin dış ülkelerde en geniş ölçüde gösterilmesini ısrarla istemişlerdir. «Zevk Dünyası» filminde sigara içmenin faziletleri anlatılmaktaydı!..

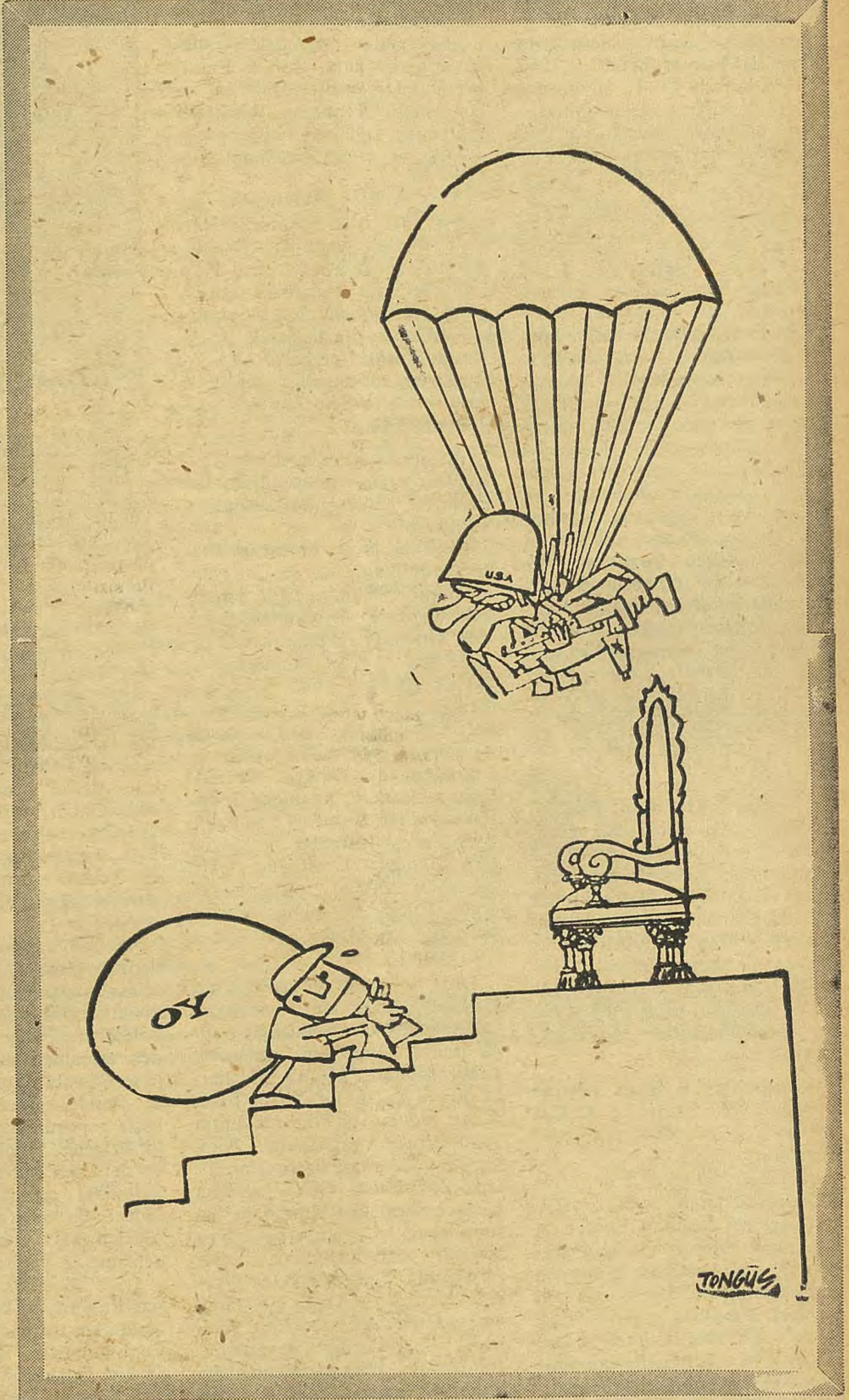
Tasarıda önemli bir değişikliği, Teksas'ın bir pamuk bölgesinden gelen Komisyon İkinci Başkanı W.R. Poage sağlamıştır. Bu değişikliğe göre, yardım alan ülke, dünyada üretim fazlası bulunan sanayi bitkilerini yetiştirmekten vazgeçecek, onların yerine gıda maddeleri ekecektir. Meselâ Hindistan pamuk ekim alanlarında buğday ve pirinç ekecek, muhtaç olduğu pamuğu ise Amerikan çiftçilerinden alacaktır! Pamuk gibi, tütün alanları da daraltılacaktır. Böylece kıt döviz gelirini, tütün ve pamuk gibi maddelerin ihracından karşılayan ülkeler, bu gelirlerini yitirecekleri gibi, üstelik, kendi tütün ve pamuk ihtiyaçları için belki de döviz ödemek zorunda kalacaklardır! Bu zorla pazar istilâ etme, fakat kendi pazarlarını koruma kavgasında, sayın temsilciler, tarım fazlası satışlarından biriken karşılık paraların, Amerikan iç pazarlarıyla rekabet edebilecek dallarda Amerikalı müteşebbislere verilmesini dahi yasaklamışlardır. Türkiyede bir Amerikalı, Amerikan pazarında California şaraplarıyla rekabet için bir fabrika kurmak istese, Amerikan hükümeti karşılık paralardan bu vatandaşına para vermiyecektir. Türkiyede şarap fabrikası kuran Amerikalının görevi, Türk pazarını ve Amerikanın dışındaki pazarları vurmaktır! O kadar ki, Amerikan Yardım Teşkilâtı (AID) mevzuatındaki bazı hükümler, gıda emperyalizminin şaheser örneklerini teşkil etmektedir. Mevzuata göre, AID kredileri ile ABD'den pirinç, buğday, narenciye, süt ve yağlı tohumları işleyerek değerlendirmeye imkân verecek makinaların ithali yasaktır! Bereket, bazı «hile-i şer'iye» yollarıyla, bu mevzuat tam uygulanmamaktadır. Ama açlık savaşı gibi çok insanî gözüken bir konuda dahi tam bir emperyalist istilâ zihniyeti hâkimdir.

Öte yandan, sayın temsilciler, Küba ve Kuzey Vietnam ile ticaret yapan ve gemilerinin bu ülkelere mal taşımasına müsaade eden ülkelerin, gıda yardımından yararlanmasını yasaklamışlardır. Zavallı Hindistan, yüz milyonlarca vatandaşının açlıktan ölmesini istemiyorsa, Küba'ya Hint keneviri ya da çuval satamıyacaktır!

Başkan Johnson, işte böyle bir mevzuat ile, «ABD'nin dünyayı açlığa karşı bir harbe yönettiğini» iddia etmektedir. Öyle görünür ki, bu tip bir savaşın sonucu, Amerikan çiftçilerini zenginleştirmek pahasına, daha fazla açlık ve sefalet olacaktır. Aç midelerden ise neler doğacağını şair söylemiştir.

Türkiye geleceğini kurtarmak istiyorsa, gıda açısından en kısa sürede ihtiyacını tamamen karşılayabilecek duruma gelmeye büyük önem vermelidir.

Doğan Avcıoğlu

KENNEDY CİNAYETİNDE JOHNSON'UN PARMAGI VAR MI

Warren Raporu ile kapatılan Kennedy dosyası, aradan üç yıl geçtikten sonra birbiri ardına yayınlanan incelemelerle, dünya kamu oyunda yeniden açılmıştır. Warren Raporu'nun CIA'nın Amerika içindeki ikiz kardeşi FBI'nın etkisi ile yazıldığı apaçık ortaya çıkmıştır. Bu incelemelerden sonra, artık kesinlikle söylenebilir ki, Kennedy bir kompioya kurban gitmiştir. Hattâ derinlemesine araştırmalar, Başkan Johnson üzerinde dahi bazı şüphelerin toplanmasına yol açmaktadır. Nitekim 29 Ağustos 1966 tarihli New York Times'da Homer Bigart, 1967 yılı başlarında Look dergisinde bazı pasajları yayınlandıktan sonra piyasaya çıkacak olan William Manchestion'un «The President» adlı kitabındaki bazı açıklamalardan söz etmektedir. Look dergisinin 6,5 milyon lira ödediği bu kitapta, Johnson'un Kennedy'ye istemediği halde, ölümüyle biten Teksas gezisini yaptırdığı açıklanmaktadır. New York Times, Manchestion'un kitabına dayanarak, bu konuda şu bilgiyi vermektedir: Johnson ve Kennedy, son görüşmelerinde Teksas gezisi konusunda tartışmaya tutuşmuşlardır. Kennedy, Teksas gezisini zorunlu saymadığını Johnson'a söylemiş ve yerine onun gitmesini istemiştir. Zira gezinin amacı Teksas'ta birbirine düşen Connolly demokratları ile Yarborough demokratlarını barıştırmaktı. Kennedy, Johnson'a «Sen tecrübeli ve maharetiyle tanınmış bir politikacısın. Üstelik Teksaslısın. Git onları barıştır. Ben de Washington'da bekleyen bir sürü âcil işle uğraşayım» demişti. Johnson ise, Kennedy'nin bu geziyi mutlaka yapması hususunda ısrar etmiştir. Johnson, Başkanla olan bu konuşmasında görüşünü şöyle savunmuştur: «1962 seçimlerinde Teksas'ı çok ufak farkla kazandık. Demokratlar arasındaki bölünme, 1964 seçimlerini bize kaybettirebilir. Başkan Yardımcısı olarak, Teksas'taki nüfuzum büyük ölçüde azaldı. Hizipleri uzlaştırmaya benim nüfuzum yetmez. Sizin gitmeniz zorunludur».

Johnson'un bu ısrarı üzerine Kennedy yola çıkmış ve 22 Kasım 1963 günü, Dallas'ta öldürülmüştür.

Şüpheleri arttıran ikinci bir inceleme, Alman asıllı Amerikalı gazeteci Joachim Joesten'in, «Kennedy cinayeti ile ilgili gerçekler» adlı kitabına gösterilen tepki olmuştur. 59 yaşındaki gazeteci, Zurich'te çıkan «Weltwoche» ve Hamburg'ta çıkan «Ziet» gibi ciddiyeti ile tanınmış iki yayın organının muhabiridir. Joesten kitabında, Johnson'un Kennedy'nin katilleriyle işbirliği yaptığını ileri sürmüştür. Gazeteci, bu yüzden CIA ajanlarının kendisini öldürmeye kalkıştıklarını ileri sürmüştür. Zurich'te çıkan 11 Ağustos 1966 tarihli Blick gazetesi Johnson'u Kennedy cinayeti ile suçlayan gazetecinin maceraları hakkında şu ilgi çekici bilgiyi vermektedir: «Joesten, dün Frankfurt'ta düzenlediği basın toplantısında, CIA gizli ajanları tarafından takip ve tehdit edildiği için İsviçre polisine iltica etmek zorunda kaldığını söylemiştir. Amerikalı gazetecinin ifadesine göre, ajan olduğunu tahmin ettiği kimseler, kısa bir süre önce evine girerek, kitabın dökümanlarını teşkil eden bazı evrakı çalmışlardır. Kitap, Amerikan hükümetini, bilinçli olarak Kennedy'nin ölümüyle ilgili gerçekleri gizlemekle suçlamaktadır. Joesten'e göre Oswald, süikastı tertipleyen aşırı sağcı çevrelerin tuttukları kiralık bir katildir.

Kendi dileğiyle nezarete alınan gazeteci, buradan çıkmak istediğinde, Zurich polisi buna engel olmuştur. Polis, Joesten'i ajanlarla dolu bir şehre salacağına, çağırdığı doktorlara muayene ettirmiş ve neticede Burghözli Kliniğine göndermiştir. Joesten, ancak 24 saat sonra, damadı Münih Üniversitesi Profesörlerinden Dr. Philipp Lerseh'in müdahalesiyle serbest bırakılmıştır.

Öte yandan çok acele bir basın toplantısında, Zurich Emniyet Şefi Dr. Walter Hubatka, olan biteni, Kennedy kitabının reklâmını sağlamak için düşünülmüş bir tertip diye nitelemiştir.

Ama Joesten, Weltwoche gazetesi yazı işleri müdürü Dr. Rolf Bigler'e yaptığı açıklamada şunları söylemektedir: «Kısa bir süre önce İsviçrenin Zurich şehrinde, şüpheli olarak yakalanan, Almanyada üslenmiş üç Amerikan askeri gerçekte CIA Ajanıdırlar. Joesten'i kesinlikle susturma göreviyle Zurich'e gönderilmişlerdir.»

Bu arada Joesten, İsviçre yabancılar masası polisi tarafından Pazartesi günü hudut dışına çıkarılmıştır.

Blick gazetesi, Joesten'in macerası hakkında şu yorumu yapmaktadır: «Alman asıllı Amerikalı Joesten, yayınlamak üzere olan kitabının reklâmını mı yapmak istiyor, yoksa tanınmış yazar ve gazeteci Nazi Almanyasından 1933 yılında kaçışından beri takip edilme korkusuna mı uğramıştır? Şimdilik ortada olan (Kennedy Cinayeti ile ilgili gerçekler) adlı kitabında Johnson'u katilerle işbirliği yapmakla suçlayan açıklamalar üzerine CIA ajanları tarafından takip ve tehdit edildiği gerekçesiyle, geçen Cumartesi günü Zurich polisine hayatının korunması için sığındığıdır.»

Ünlü ve ciddî bir gazetecinin kitabını reklâm etme amacıyla, «CIA beni öldürmek istiyor» diye polise sığındığına inanmak kolay değildir. Müthiş iddialarla ortaya çıkan bir kitap, inandırıcı olduğu ölçüde reklâmını kendiliğinden yapacaktır. Nitekim yayınlanmak üzere olan kitap, Zurich'teki CIA olayına hiç yer vermeyen Amerikan basınında yankı uyandırmaya başlamıştır. 1 Eylûl 1966 tarihli New York Times'da Peter Gyose, İzvestia ve Trud gibi Sovyet gazetelerinin, Joachim Joesten'in görüşlerine dayanarak, Johnson'un Başkan Kennedy'yi öldürmek amacını güden aşırı sağ kanat komplosunu örtmek için manevra yaptığını ve iktidarı ele geçirdiğini» belirtmektedir. Peter Grose, belki de Joesten'in kitabının yarattığı etkiyi zayıflatmak amacıyla, Kennedy'nin öldürülmesinde Johnson'un parmağı bulunduğu konusunda Sovyetlerin bir propaganda kampanyasına girişmeğe hazırlandıklarını yazmaktadır. Bu tahmin, Sovyetlerin, kendi ülkelerinde Warren Raporunun dağıtılmasını reddetmeleri ve Warren raporunun doğruluğundan şüphe etmeleri olayına dayandırılmaktadır. Halbuki Warren raporundan şüphe etmek için çok ötelere gitmeye ihtiyaç yoktur. Amerikada üstüste yayınlanan New York Times'in sütunlarında yer vermek istemediği ciddî incelemeler, Warren raporunu hurdahaş etmişlerdir. İncelemelerden biri. California Üniversitesi Felsefe Profesörlerinden Richard Popkin tarafından yapılmıştır.

Öldürülen Başkan Kenedy

Öteki inceleme Prof. Edward Jay Epstein'e aittir. Oswald'ın avukatı Mark Lane ve Harold Weisberg de bu konuda iki ciddî araştırma yayınlamıştır. L'Express dergisinde Oxford Üniversitesinin ünlü tarihçisi Hugh Trevor - Roper, Warren Raporunu hallaç pamuğuna çevirmiştir. Ayrıca Liberal Amerikan dergilerinde çeşitli yazılar, Warren raporunu şiddetle eleştirmektedirler. Bütün bu araştırmalar, Warren Raporunun, Kennedy'in öldürülmesini örtbas etmek için hazırlandığı, raporun dayandığı 26 ciltlik belgelerin okunmasının dahi Kennedy'nin bir komploya kurban gittiğini ispata yeterli olduğu noktasında birleşmektedir.

Warren raporuna göre, Kennedy'yi Oswald, hiç bir yardımcısı olmadan tek başına öldürmüştür. Öldürme sebepleri psikolojiktir. Ruby de kendiliğinden tamamen psikolojik nedenlerle Oswald'ı vurmuştur. Böylece mesele kapanmıştır. Halbuki başta raporun dayandığı 26 ciltlik belgeler olmak üzere, yüzlerce delil, bu iddianın tam aksini kesinlikle ispatlamaktadır. Biz, sâdece bu araştırmalarda ileri sürülen bazı önemli noktaları belirtmekle yetineceğiz.

1 — 26 ciltlik belgeler, Warren Raporuyla, kamu oyu yatıştırıldıktan birkaç hafta sonra yayınlanmıştır. Belgelerle pek az kişi ilgilenmiştir. Fakat, bunlar, Warren Raporunun dayandığını ileri sürdüğü belgelere dayanmadığını göstermiştir. 26 ciltlik belgelere göre, 26 tanıktan 23'ü Kennedy'ye otomobilin ön tarafından da ateş edildiğini açıklamışlardır. Dallas'taki Parkland Hastahanesi doktorları, ittifakla Kennedy'nin alnından da yara aldığını belirtmişlerdir. Ama Warren Raporu, yalnız Oswald'ı katil olarak gösterme çabasıyla, Kennedy'nin tek bir yerden atılan kurşunlarla sırtından yaralandığı sonucuna varmıştır. Bu sonucu çürütecek olan radyografilerin negatifleri dosyadan kaybolmuştur!

2 — Oswald'ın tüfeği eski ve kötüdür. Bu tüfekle çok kısa bir sürede iki atış yapılmasına imkân olmadığı ispatlanmıştır. Ama tek katil Oswald'dır diyebilmek için, Warren Raporu, Oswald'ın bir tek kurşunla hem valiyi, hem de Kennedy'yi vurduğu tezini kabul etmiştir.

3 — Warren Komisyonuna, daha işin başında Oswald'ın ücretli bir FBI Ajanı olduğu bildirilmiştir. Ama komisyon bu ihbarı, «maksatlı bir söylenti» saymış, en ufak bir araştırmaya girmekten kaçınmıştır. Sadece FBI'nin yalanlamasıyla yetinmiştir.

4 — Komisyonun dayandığı başlıca tanık Oswald'ın Rus asıllı karısıdır. Bu kadın birbirini tutmaz ifadeler vermiştir. Bu yüzden bazı komisyon üyeleri «bu kadına itibar edilirse, istifa ederiz» demişlerdir. Oswald'ın karısı tahkikatın sonuna doğru ifadelerini tamamen değiştirmiştir. Ama bu arada rapor tamamlanmış bulunuyordu! Avukat Mark Lane, Oswald'ın karısının, Rusyaya geri gönderilmekten korktuğu için FBI'nin emir kulu haline geldiğini belirtmektedir.

5 — Prof. Epstein, tesbit etmiştir ki, komisyon, katilin Oswald olduğunu ispatlıyan pasajı çok zayıf bulmuştur. Bunun üzerine öteki tanıklar bir kenara bırakılarak, yalnızca nabza göre şerbet veren üç tanığın sözlerine dayanarak, Oswald'ı suçlayan yeni bir bölüm hazırlanmıştır.

6 — Mark Lane, Ruby'nin polisin ajanı olduğunu ortaya koymuştur. Ruby nasıl Oswald'ın yanına girebilmiş ve tam zamanında girmeyi nasıl başarmıştır? Anket sonucu polis «Meselenin çözülmesine imkân yok» hükmüne varmış, Warren Komisyonu da bununla yetinmiştir. Prof. Epstein'e göre, daha ileri gitmek, Amerikan kurumlarını gözden düşürme anlamına gelecekti. Bu sebeple komisyon, polisin dürüstlüğünü şüphe konusu yapacak bir araştırmaya asla iltifat etmemiştir.

7 — Mark Lane ispatlamıştır ki, tanıkları susturmak için tehditlere ve bazan şiddete baş vurulmuştur. Zorbalığı ya Dallas polisi bizzat yapmış, ya da yapanları himaye etmiştir! Ruby, tanıklık etmek için Washingtona naklini istemiştir. Fakat hâlâ Dallas Polisinin elinde tutulmaktadır.

Daha yüzlerce delil, Warren Raporunu hurdahaş etmektedir. Ünlü Hakim Warren ve arkadaşları gerçeği ortaya çıkarmak yerine, neden onu perdelemeyi tercih ettiler? Prof. Hugh Trevor Roper, bunda zamanın kısalığı kadar, FBI nin baskısınının rol oynadığını ileri sürmektedir.

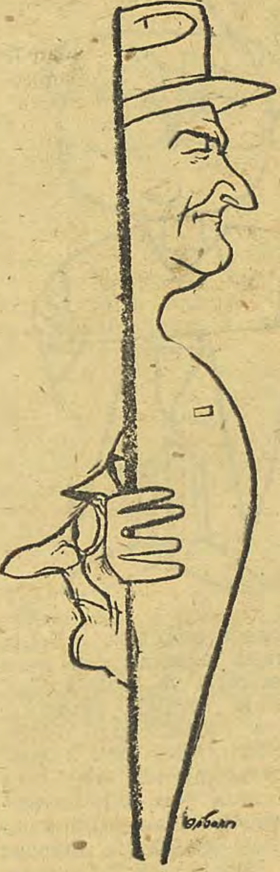
FBI komisyon çalışmadan önce, araştırmasını tamamlamış ve vardığı sonuçları 5 ciltlik bir raporda toplamıştır. FBI Başkanı aşırı sağcı Hoover, komisyonda bu sonuçları açıklamış ve önem verilmesi gerekli tanıkların listesini komisyona vermiştir! Komisyon çalışmalarını buna göre yürütmüş, ve gerçeği ortaya çıkartmak yerine, FBI gibi, Oswald'ın tek katil olduğunu ispatlamaya çalışmıştır. Prof. Hugh Trevor - Roper, rapor hakkında şunları söylemektedir: «Tarihî gerçek aleyhine, politik huzur elde edilmiştir. Warren Raporunun başlıca hasılası, olayları açıklamak değil, belki de ebediyen onların ortaya çıkmasını engellemek olmuştur. Sahte bir huzur içinde halkın uyutulmasına, heyecanının geçiştirilmesine önem verilmiştir. Bu yüzden aydınlatılabilecek bir esrar, çözülmez hale getirilmiştir», Warren Raporunun giriş kısmında da resmi tahlilci, raporla güdülen amacı safiyane açıklamaktadır: «Rapor memlekete hudutsuz ölçüde hizmet etmiştir. İçeride huzuru getirmiş, dış ülkelerdeki şüpheciliği de gidermiştir». Ama bu üstüste yayınlanan son araştırmalar, aradan geçen zaman dolayısıyla heyecanlar az çok yatışmış da olsa, gerçeği araştırma zorunluğunu ortaya çıkarmıştır. Prof. Hugh Trevor - Roper, «Başkan dikkatle hazırlanmış bir komplonun kurbanı olmuştur.» hükmüne varmakta ve mutlaka korunmak istenen «kurumların» komploda parmağı bulunabileceğini belirtmektedir! «XVII. Yüzyıl Avrupasında dinî şüphecilik» adlı araştırmasını yarıda bırakarak, Kennedy cinayeti konusunda bir kitap yazan Prof. Richard H. Popkin, komployu ciddi delillerle ortaya koyduktan sonra, meselenin yeniden ele alınmasını istemektedir. Nouvel Observateur, Popkin'e dâvânın yeniden ele alınması konusunda ümitli olup olmadığını sormuş, o da «Öldürülen başkanın kardeşi Robert Kennedy uğraşırsa evet» cevabını vermiş ve «normal olarak, onun bu meseleye eğilmesi gerek» demiştir. Gerçekten aynı günde birleşen bütün bu araştırmalardan sonra, Kennedy dâvâsını yeniden başlatmak gereklidir.

Ne var ki dâva FBI'yi, Teksas Polisini ve Johnson'u hiç değilse meseleyi örtbas ettiği için şüpheli duruma düşürmektedir. Komplo iddiasını sağlam mantıki delillerle ilk ortaya atan Thomas Buchanan yayınladığı kitapta-ki «Buchanan raporu - Kennedy'yi kim öldürdü» adıyla Türkçesi de yayınlanmıştır - şöyle demektedir: Aksine dünya kadar delil de olsa, bir başkanın katli-ki dört beşkan öldürülmüştür- Amerikan geleneğine göre, daima yalnız başına hareket eden bir delinin işidir.»

Verwoerd'in katlı

Irk ayrımının şampiyonu Verwoerd öldürüldü. Bir sözcü açıkladı ki, Birleşmiş Milletler Bayrağı Verwoerd için yarıya indirilmiyecektir! Sözcü bu açıklamayı çok diplomatça yaptı. Dedi ki: «Bayrak ancak devlet başkanları için yarıya indirilir. Verwoerd hükümet başkanıdır. Gerçi biz bazı hükümet başkanları için de geçmişte bayrak indirdik. Ama Verwoerd için bunu yapmıyacağız.»

Güney Afrika nüfusunun yüzde 80 ini teşkil eden zencileri parya sayan Verwoerd konusundaki Birleşmiş Milletler kararı, dünya kamu oyunun indirdiği bir tokattır. Gerçi politik süikastlerin bir sonuç sağlıyacağı inancında değiliz. Belki

HARP SUÇLUSU JOHNSON

Johnson ve arkadaşlarını Kasım ayında Pa ris'te yargılamak için yapılan hazırlıklar, ABD Hükümetini artan bir si nirlilik içine koymuştur. Washington Post'un yazdığına göre, Bert rand Russel başkanlığın daki mahkemeye karşı takınacağı tutum konusunda, Amerikan Hükümeti müteredditir. Mahkemenin Amerikalı «hâkimler»inin ve tanıkların pasaportları mı geri alınmalıdır? Paris'e «gerçeği ortaya koyacak» avukatlar mı gönderilmelidir? Yoksa Fransız Hükümetine. yargılamaya müsaade etmemesi için el altından ricada mı bulunmalıdır? Amerikalı diplomatlar, General de Gaulleden böyle bir «yardım» istemeyi korkuyla karşılamaktadırlar. Johnson'un yargılanması, herhalde Kasım ayında Paris'te başlayacaktır. Mahkeme adına bir komisyon, halen Vietnam'da döküman toplamaktadır. Hâkimler arasında, Bertrand Russel'in dışında şu isimler yer alacaktır: Cardenas (eski Meksika Cumhurbaskanı), Stokeley Carmichael (Amerika'lı zenci lider), Jean Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Lelio Basso (İtalyan sosyalisti), Josué de Castro, Danilo Dolci (Katolik, İtalyan), Isaac Deutscher, Peter Weiss (Alman yazarı).

de Zencilerin durumu, Verwoerd in öldürülmesinden sonra daha da kötüleşecektir. Zira bir kişinin öldürülmesi ile, güçlü beyaz eğemenliğine dayanan ırk ayırımı değişecek değildir. Ama bu politik katil olayi yine de bir ümitsizliğin protestosudur.

Katil Yunan ve Portekiz asıllı bir Güney Afrikalı beyazdır. Hareketi, siyahların intikamını almak için mi yaptı, henüz meçhuldür. Yalnız bu parlâmento müstahdeminin arkadaşları, onun, «Verwoerd siyahları, fakir beyazlardan daha çok düşünüyor» diye bıçağa sarıldığını ileri sürmektedirler. Bu bıçaklı politik eylemin amacı ne olursa olsun, bilinen, Verwoerd'in trajik ölümü için dünyada pek az insanın üzüleceğidir.

CHP ve çok partili rejim

CHP Genel Sekreteri Kemal Satır, Bursa İl Kongresinde, AP Genel Başkanının pek hoşuna gitmiyecek şartlarla, partilerarası bir anlaşmanın yapılmasını istedi. Bu anlaşma teklifi, Demirel'in vereceği cevaba göre anlam kazanacaktır. Satır'ın teklifi, demokratik rejimden vatandaşın soğuduğu gerekçesine dayanmaktadır. Satır, «Namuslu bir adam milletin başına geçsin de bizi kurtarsın» düşüncesinin yaygınlaştığı kanısındadır.

Ayni kongrede konuşan Prof. Muammer Aksoy da, çok partili rejimin bugünkü manzarasından yakındı:

«Türk demokrasisi, ne zaman çok partili devreye girmiş ise, faydadan uzaklaşmış ve tersine dönen bir zarar çarkları haline gelmiştir. Bu gün de durum işte budur. Başta bulunan iktidar partisi yüzünden Türkiye'deki çarklar toplumun zararına dönmektedir. Seçim sayesinde, işbaşına gelen iktidarlar, Batıdaki gibi olamıyor. Onlar gibi çalışamıyor ve galiba da bu gidişle çalışamıyacak... Bu zihniyet altında bizde demokrasi, hiç bir zaman işlemiyecektir. Ve bir oy avcılığı halinde sürüp götürülecektir. Bu anlayışa, dünyanın hiç bir yerinde demokrasi denmez».

Türk - Suudî Arabistan bildirisi

Eğer İnönü, Faysal Hazretlerine biraz kredi açsaydı ve onunla görüşmeyi bile reddetmeseydi, hiç şüphe edilmesin, Türk — Suudî Arabistan bildirisi, çok daha «islâmî» çıkacaktı. Ama İnönü'nün ve ilerici basının, Atatürk'ün kabrine bile gitmeyi reddeden Kral Hazretleri hakkındaki soğuk tutumu, Dışişleri Bakanlığı teknisyenlerinden gelen tepki de eklenince, işleri bozdu. Bildiride, Kral Faysal'ın basına verilen konuşmalarında bol bol yer alan İslâm Birliği ve dayanışması teması hayli sulandırıldı. İslâmî birlik amacı, bildiriye şu yuvarlak sözlerle geçirildi: Sağlam bir milletlerarası işbirliği amacına erişmek için, «İslâm dininin öğütlerinin de müslüman memleketler arasında anlayış ve kardeşçe ilişkilerin kuvvetlendirilmesine yardımcı olmakta değerli bir kaynak teşkil ettiği düşünülmüştür.»

Sızan haberler, Kral Faysal'ın İslâmî Zirve Konferansına şimdilik gözlemci göndermeyi kabullendiğimiz biçimindedir. Bu haberin doğruluk derecesini henüz bilmemekle beraber, İslâm Zirve Konferansını mutlaka toplama çabasında da İslâm Krallarının Türkiyeyi daha ileriye sürüklemek için bir hayli çaba gösterecekleri muhakkaktır. Nitekim Tahran'da İran Şahı, Cevdet Sunay'ı ikna için hayli çaba gösterecektir. Uyanık olmak gereklidir.

AP iktidarı, İslâm Zirve Konferansı konusunda Kral Faysal'ın arzuladığı kadar ileriye gidemedi ama, Faysal'a gösterilen normalin çok üstünde ilgi dikkati çekti. Demirel'in organı Adalet Gazetesinde dahi, Esin Talu, bu anormal misafirperverliği belirtmekten kendini alamadı: «Suudî Arabistan lideri Türkiyeye geldi, kıyamet koptu. İyi, güzel. Peki yıllar yılı bize yardım etmiş, yakınlık göstermiş, en vefalı dostumuz olmuş ve hiç bir vakit bizi böyle Suudî Araplar gibi arkadan vurmayı düşünmemiş Pakistan devlet ricali geldiğinde neden kıyamet kopmuyor? Ben Eyüp Hanın gelişini ve ağırlanmasını da hatırlarım.. Bu ilginin yarısı ona gösterilmedi.

Bana Suudî Arabistandan çok daha yakın olmuş İran devlet ricalinin misafir edilişini de hatırlarım. Demokrat Partinin en şaşaalı devrinde misafir edilen İran Şahına devrin Cumhurbaşkanı ile Başbakanı samimiyet ve vakar hududunu aşacak bir poh poh yarışına girişmediler. Hele böyle uçaktan uğurlamak için Ankara'dan uçağa binip güle güle diye el salladıktan sonra tekrar başkente dönüş, Türkiye tarihinde görülmüş şey değildir. Hem de kimin için? Geleneğinden yemeğine kadar hiç bir usulüne saygı göstermiyen bir misafir için (......) Sayın Sunay kabul bu yurdukları Suudî Arabistan dâvetine giderken, kendi aşçısı ile erzağını götürmezse Türk vatandaşı olarak hatırım kalır».

Bu anormal tutum da, İslâm Paktı işinin Türkiyeyi daha cok meşgul edeceğini göstermektedir. Kral Faysal, bu konuda azimlidir. Nitekim İslâm Zirve Konferansını gerçekleştirmek için, Türkiye'den sonra, bol kredilerle beslediği Fas'a gitmiştir. Burada Faysal, «İslâmın yeniden doğusunun öncüsü» yazılı dövizlerle karşılanmıştır.

Ankara gezisinde, kendi ilerici subaylarına pek güvenemediği için, dış ülkelerden subay toplama çabasında bulunan Kral Faysal'ın, bu konuda hayli tatmin edildiği anlaşılmaktadır. Eminsu'lar, «insan hakları çerçevesinde» ve yüksek ücretle Suudî Arabistan Ordusunda görev alacaktır —Hariciye, bu eski subayların gidişini önlemiyecektir—. Orada Atatürk'ün cumhuriyetçi subayları, sallanan tahtların ve yabancı petrol şirketlerinin bekçiliğini yapacaklardır. Gidiş, müteredditve ihtiyatlı da olsa, herhalde doğru yolda değildir.

Gardrop Atatürkçüleri

Türkiyede hiç kimse gardrop Atatürkçüsü kadar Atatürkçülüğe zarar vermedi. Hiç kimse gardrop Atatürkçüsü kadar devrimleri kemiremedi. Hiç kimse Türkiyenin çağdaş medeniyet seviyesine erişmek çabasını gardrop Atatürkçüsü kadar baltalayamadı.

Kafası boş, üslûpkâr, olumlu düşünceden yoksun beyzade, kalemiyle fikirlerin ancak kabuğunu tırmalayan kültürsüz yaratık.

Halk düşmanı, Osmanlı tenperesti, çalışmadan yaşayan asalak, imtiyazlı dalkavuk, Batının penceresinde maymun, komprador hizmetçisi kalem...

İngilz kumaşında, Fransız kıravatında. İskoçya viskisinde, İtalyan şapkasında Batı medeniyetini baslatıp bitiren zavallı.

Bir gardrobun eni boyu ve yüksekliğinde dünyası çizilen entelektüel...

Halkı hor gören, Batının üstünlüğüne körü körüne inanan.

Amerikan zencisine, Amerikan beyazından düşman, Batının üstünlüğüne Batılıdan fazla inanan, Kongoluya Belçikadan daha hırslı, Çinliden korkan, Cezayire kin duyan, Nâsır'a İngilizden fazla diş bileyen..

Batı toplumunu tenkit ve tahlil eden çağdaş düşünceyi ve akımları küfür sayan..

Atatürkün Millî Kurtulus Savaşını, Amerikan kapitalizminin emperyalizmine satmakta mezat memuru..

Son yılların olayları iyice ortaya çıkarıyor ki Atatürkün bağımsızlık ve kurtuluş hareketini yabancılarla ortak çıkarlarda eritenlerin başında gardrop Atatürkçüleri gelmektedir. Bunların menfaatleri uğruna yapmıyacakları hiç bir şey yoktur. Çünkü onlar gerçekte Atatürkçü değil Osmanlı tenperestidirler. Atatürk'ün bükülmez iradesi altına girip hizmet görmeyi bir zaman için çıkarlarına uygun bulmuşlardır. Batılılaşma sandıkları hareket, yüzde yüz kompradorların Batılılaşma anlayışlarına uygundur.

Halk bir yanda horlanacak, sefalet içinde yüzecek, aşağılık görülecek, bir azınlığın iktisadî çıkarları için kullanılacaktır.

Öte yanda bir mutlu azınlık Batılı maymunluğunda ve refah içinde yaşıyacaktır. Caz ile dans ederek, açık saçık elbise giyerek, şapkanın envaını deneyerek, Batının muhafazakâr akımlarını temsil eden eserleri tiyatrolarda oynıyarak..

Operaların renkli kostümleriyle parlayan sahnelerde salonları yabancı misafirler, kordiplomatik ve levantenlerle doldurup Batılılaşma-Fransız. İngiliz ve Amerikalılardan aferin bek-Fransızi İngiliz ve Amerikalılardan aferin bekleyerek..

Böylesine tiplerin Tanzimatın ve Meşrutiyetin fesli, altın çerçeveli gözlüklü, getrli, kolalı yakalı alafranga beylerinden hicbir farkı yoktur. Bunlar yaşadıkları Atatürk çağının anlamını hiç bir zaman anlamamış ve anlamak istememiş salak Osmanlı tenperestleridir.

Bunların yüzündendir ki, devrimler halkamaledilememiştir, bunların yüzündendir ki Atatürkçülük anlayışı fakir halk tabakaları karşısında iktisadî muhtevadan yoksun bir anlamsızlık içinde kalmıştır.

Ve ilk fırsatta Atatürke ihanet etmek fırsatını kaçırmamış ve Atatürk düşmanlarıyla bir kaç pula anlasarak kendilerini satmışlardır.

Halkın vicdanında yoğunlaşmış inançlara küfretmek, ama o inançların sahiplerine hiç bir hak tanımamak mesleği bunlarındır. Çıkarcılıkları, inançsızlıkları, eyyamcılıkları, ikiyüzlülükleriyle gerçek halk çocuklarının güvensizliğini, kişiliklerinde toplayanlar bunlardır.

Bunların verdikleri kötü örnekler, Atatürkçülüğün kurutulması için en basta gelen rolü oynamışlardır.

Gerçek Atatürkçülere ve Atatürkçülüğün devrimcilik — devletcilik — halkçılık temel ilkelerine düşmandırlar.

Bugün kompradorlar yönetiminin en başta gelen hizmetkârları olarak komisyoncuların, tefecilerin, vurguncuların, vatan satıcıların avukatlığını yapmaktadırlar.

Milliyetçiliği milliyetsizlerin, müslümanlığı sahtecilerin elinden kurtarmak gerektiği gibi Atatürkçülüğü Atatürkçülüğün A'sından nasipsiz bu Osmanlı tenperestlerinin dilinden kurtarmak gerekir.

Atatürk, kapitalizmin emperyalizminden vatanı kurtarmak savaşının lideridir. Gardrop Atatürkçüleri ise Güney Afrikadan Güney Doğu Asyaya ve Güney Amerikaya kadar kapitalizmin bütün sömürgelerinde bulunan Batı mukallidi maymunlardan farksızdırlar.

Atatürkün şekilde yaptıkları devrimlerin yanında görünürler, ama Atatürkçülüğün devletçilik — devrimcilik — halkçılık ilkeleri köklü reformları gerektirdiği için karşıdırlar. Şapka giymek haksız kazançlarla ilgili değildir. lâtin harfleriyle de yazsan arap harfleriyle de yazsan kompradorun çıkarını ilgilendirmez. Şekilde kalan her değişiklik, çıkarlara dokunmayan her davranış, yüzeyde kalan her tedbir, elbette çıkarcı çevreleri rahatsız etmez.

Ama emperyalizme karşı her çıkış ve emperyalizmin içerdeki temsilcilerine karşı her tedbir içerde ve dışarda kıyameti koparır.

Gerçek Atatürkçüler Batı mukallitlerinin Türk kurtuluş hareketini nasıl yozlaştırdığını iyice tahlil etmelidirler. Bugün Asyanın ve Afrikanın mazlum milletlerinin emperyalizme baş kaldırmasını yeren kişiler, şapka da giyseler. çarşafa karşı da olsalar, yeni yazıya taraftar da olslar Atatürkcü sayılmazlar. Onlar devrim hareketlerini gardrop değişikliği sanan zavallılardır.

İlhan Selçuk

TÜRKLER

— Kanunî Sultan Süleyman'ın 400. ölüm yıldönümünde —

Türkler dağlarda çoğalırlardı,
Büyüktü yeryüzü Türklerle
Uluydu yeryüzü Türklerle, yön yön,
Türkler dağlarda çoğalırlardı.
— Bir Kanunî Sultan Süleymana bak,
Bir sana bak.
Dağlardan önce gelirdi Türkler,
Kurtuluşunu toprağın kim dese doruklar üzre,
Yükselişini bayrağının kim haykırsa, bizdendi o,
Dağlardan önce gelirdi Türkler.
— Bir Kanunî Sultan Süleymana bak,
Bir sana bak.
Türkler en eski dağlar mıdır,
Öyle mavi sallanırlar ya, öyle yeşil sallanırlar ya,
Öyle gök sallanırlar ya, yelleyin,
Türkler en eski dağlar mıdır?
- Bir Kanunî Sultan Süleymana bak,
Bir sana bak.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

NATO'DA SON DURUM

New York Times'in iyi haber alan yazarı C.L. Sulzberger, Fransa'nın çekilmesi ile, NATO örgütünün ulaştırma ve haberleşme bakımından nasıl güç durumda kaldığı ve Türkiye'nin bundan duyduğu endişe hakkında ilgi çekici bilgi vermektedir.

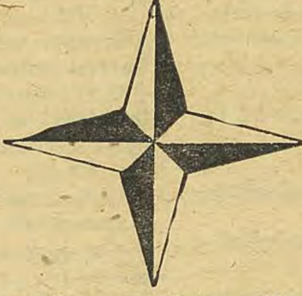
Nüktedan kişiler, NATO örgütünden ve kumanda yapısından Fransa'nın çekilmesinin yarattığı garip engel konusunda, «Elysée Perdesi» nden söz etmeye başlamışlardır. Elysée sözü, de Gaulle'ün oturduğu Elysée Sarayını belirtmektedir.

Elysée Perdesi, İttifakın Kuzeydeki üyelerini, İtalya, Yunanistan ve Türkiye gibi Akdeniz bölgesindeki üyelerden ayırmaktadır. Zira bağlantısız Yugoslavya, Avusturya ve İsviçre, meselâ Bonn ve Atina gibi başkentler arasında askerî uçakların uçuşunu ve askerî haberleşmeyi yasaklamaktaydı. Şimdi SHAPE'in ve bağlı karargâhların Fransa dışına çıkartılmasıyla, generalin yeni tutumu, müttefik haberleşmesini doğrudan doğruya etkilemektedir. Askerî uçakların uçuşu da tehlikeye girmiştir.

General'in kararından önce, Fransız toprakları üzerinden uçma imtiyazı, her yıl bir yıl süre ile otomatik olarak tanınmaktaydı. Şimdi her ay, bir aylık süre ile müsaade almak gereklidir. Fransa'nın diplomatik baskı yapmak amacıyla, bu uçuşları yasaklayacağı söylenmektedir.

Geçen ay, Paris, çok çeşitli bu uçuşlardan belli bir kategoriye müsaade vermeyi geçici bir süre için reddetmiştir. Yalnız Paris, bunu yapmadan önce, o kategori uçuşların esasen düşünülmediğini kesinlikle öğrenmiştir.

Maksadın, bir ihtarda bulunmak olduğu açıktır. Dışişleri Bakanı Rusk, NATO bakanlarının gelecek Aralıktaki normal toplantılarını Paris'te yapmaktan kaçınmaları üzerinde önemle durmaktadır. Zira bakanların çoğu askerî uçaklarla gelmektedir. Ve Fransaya alınıp alınmıyacaklarını, Kasım ayından önce kesinlikle bilemiyeceklerdir.

Bununla beraber, Fransa üzerinden uçuş, henüz kritik bir sorun değildir. Kuzey - Güney haberleşmesi daha önemlidir ve şimdiden etkilenmiştir. Zira NATO haberleşme şebekesinin merkezi Paris bölgesiydi.

Brüksel'den Londra'ya giden mesajlar dahi, Fransa yolu ile çabuk, kolay ve güvenli biçimde ulaşmaktaydı. NATO'nun askerî karargâhları, «görüş hattı» denen bir haberleşme sistemine bağlıdır. Şimdi bu sistemi yeniden düzenlemek gereklidir.

«Görüş hattı» haberleşmeleri biribirine hayli yakın iki nokta arasında mesajlar gönderebilir ve bu iki nokta arasında ârızalı arazinin bulunmaması gereklidir. Mesafe, yüksek noktalardan haber alıp vermekle genişletilebilir. Fakat Fransa çok geniş bir ülkedir. SHAPE'in Belçika'ya nakli kararlaştırılan karargâhından İtalya'ya «görüş hattı» şebekesiyle haber göndermek imkânsızdır. Bu sebeple yeni karargâh, Napoli'deki Akdeniz alt karargâhı ile Güney Almanya dağları yoluyla, bağlantısız Avusturya ve İsviçre üzerinden Alplerdeki alıcı İtalya istasyonlarına doğru temas kurmak zorunda kalacaktır.

Fransa, herkesi şaşırtacak bir kararla, askerî uçuşları yasaklasa dahi, uçuşlar, çok pahalı ve acayip olmakla beraber. Fransa etrafından dolaşarak yürütülebilecektir. Fakat şimdi Yugoslav hududundan Avusturya ve İsviçre boyunca İngiltereye kadar uzanan bir Elysée Perdesi olunca, NATO haberleşmesi, çok daha âşikâr güçlüklerle karşılaşmaktadır.

ABD, NATO askerî haberleşmesi için, özel bir uzay uydu programı tesise çalışmaktadır. Bu programla, ittifakın uzaydaki plâtformlarından kara alıcı istasyonlarına, politik kaprislerle coğrafî engellerden masun olarak haber gönderilebilecektir. Böyle bir sistemin 1970 lerde işlemeye başlayacağı hesaplânmaktadır...

Düşünülen program, 29 Haziranda Amerikan Büyükelçisi Harlan Cleveland tarafından ilk kez NATO Konseyine açıklanmıştır. Cleveland şöyle demiştir: «Haberleşme uydularından en etkin biçimde yararlanmak amacıyla, NATO, uyduların kullanılışını, gelecekteki NATO haberleşme sistemine entegre etmelidir. Böylece, yer haberleşmesinin bir kısmı kesilse dahi, onun hayatî amaçlar için alternatif yollar sağlama özelliğinden faydalanılacaktır.» İtalyan, Yunan ve Türkiye temsilcileri, bu teklifi hemen sevinçle benimsediler. Bu ülkeler, Elysée Perdesinin genişlemesiyle, kendilerini özellikle tecrid edilmiş saymaktadırlar.

Birkaç yıl sonra, Belçika'daki SHAPE kumandanı, en âcil ve gizli sorunlarda, Napoli ile yıldızlar yoluyla haberleşecektir. Elysée Perdesini geçmek değil, üzerinden aşmak söz konusudur.

siyasi notlar

Antikomünist propaganda!

İçişleri Bakanı Faruk Sükan, bir takım gençlerin Eskişehir'de «orak, çekiç ile sizleri keseceğiz» diyerek ve orak-çekiçli beyannameler dağıtarak komünizm propagandası yaptıklarını, tahkikatın gizliliği prensibine aldırmadan açıkladı. Ama meseleye biraz sağduyu ile bakılınca, «sizi orakla biçeceğiz» diyerek, komünizm propagandası yapılamıyacağı açıktır. Her satıcı, «yoğurdum iyidir, tatlıdır» demek zorundadır. Asmalı, kesmeli komünizm propagandası, hiç şüphe yok, ya bir antikomünist propagandadır, ya da mecnun kişilerin bir takım saçmalarından ibarettir. Nitekim TİP Genel Başkanı Aybar, orak-çekiç hikâyesini TİP'e bulaştırma çabası karşısında, işin komikliğini sağlam delillerle ortaya koydu. Ama AP müteahhitleri basını, tahkikatın gizliliğini, yetkililerden aldığı cesaretle hiçe sayarak «orak çekiçli kanlı TİP» temasını fütursuzca işlemektedir. Bu tip işlerin amacı da esasen budur. Ama hâkim kararı olmadan evlerde aramalar yapmak, sanıkları 24 saatten fazla hâkim önüne çıkartmadan bekletmek gibi Anayasaya aykırı davranışlar üzerinde duran yoktur.

Eğer bu antikomünist propaganda gerçekten komünist propagandası ise, İçişleri Bakanının mahut bildirileri en geniş şekilde dağıtarak komünizm propagandası yaptığına hükmetmek gerekir. Zira Ceza Kanununun 162. maddesine göre, «kanunun cürüm saydığı neşriyatı nakletmek başlıbaşına bir cürüm olup, faili ayni cezaya tâbidir. Naklolunan bu gibi neşriyatın muhteviyatı tasdik olunmadığına veya ihtiyatla nakledildiğine, yahut mesuliyeti başka bir kimsenin tamamiyle deruhte eylediğine dair bir kayıt ilâvesi, naklini mesuliyetten vâreste kılmaz».

Üstelik, TİP, olayın tertip olduğu kanısındadır. Genç öğrenciyi bildiri yazmaya teşvik eden Baki Şimşek adlı kişi kayıptır! Eskişehir TİP İl Başkanı, Baki Şimşek'i polisin sakladığını iddia etmektedir! Görüldüğü gibi iş hayli karışıktır. Kesin olan, hiç bir komünistin, «orak çekiç ile sizleri keseceğiz» diye propaganda yapmıyacağıdır. Bir

Dr. Faruk Sükan
Asıl propaganda...

İçişleri Bakanının, bunları bilmesi gerekir. Ama Faruk Sükan'ın davranışlarını anlamak kolay değildir. Bazı dergilerde yazıldığına göre, Sükan'ın tam yetkili temsilcisi olduğunu söyleyen ve gizli güvenlik servislerinde çalışan bir kişi, Hürriyet gazetesinin genç patronuna giderek Ruhi Su gibi solcularla arkadaşlık etmekten ve As Klübe gitmekten kaçınmasını istemiştir.! Bu özel elçi, tabiî ki lâyık olduğu cevabı almıştır. Başka bir gün, cür'etkâr özel temsilci, gecenin geç saatlerinde Vehbi Koç'un kapısını çalmış ve Koç Holding'in sol basını sanki kasden besliyormuş gibi davrandığını ileri sürmüştür. Koç, dosyalarına dayanarak tiraja göre ilân verdiklerini ve bu arada, reklâm servislerinin «satışı yok» diye bildirmelerine rağmen, beslemeleri dahi gözetliklerini açıklamıştır. İşler gerçekten bu seviyede yürütülüyorsa, her şeyin mümkün olabileceğini kabul etmek gerektir.

Demirel'e sunulur!

Demirel iktidarı, «sonra petrol bulamayız» gerekçesiyle Petrol Kanununu değiştirme meselesini unutturdu. Halbuki yabancı şirketler, Petrol Kanununa nazaran çok avantajlı şartlarla ve mutlaka petrol bulma azmiyle aramalar yapmaya hazırdırlar. Bizim yöneticilerimizden çok daha akıllı olduğunu gösteren İran Şahı, bunun yeni bir örneğini vermiştir. İran Millî Petrol Şirketi (N.I.O.C.), Fransız Devlet Şirketi (E.R.A.P.) ile tamamen yeni esaslara dayanan bir mukavele imzalamıştır. ERAP, İran Millî Şirketi hesabına petrol arayacaktır. Bulunacak petrol, İran'ın olacaktır. İran bu petrolün ancak yüzde 17 ilâ 22'sini ERAP'a verecektir. Petrol bulunamadığı takdirde, bütün giderler Fransız şirketine ait olacaktır.

Anlaşma, Newyork ve Londra'da bomba tesiri yapmıştır. Express dergisinin yazdığına göre, milletlerarası petrol şirketleri, anlaşma için «siyah altın tarihinde en demagojik anlaşma» demektedirler. İran Petrol Şirketi Direktörü Dr. İkbal ise, «utanç verici sömürücülük yıllarına son veren en devrimci anlaşma... Dünya petrol ilişkilerinde büyük değişikliklere yol açacak bir yenilik» görüşünü savunmaktadır. Bu konuda bir başyazı yayınlıyan Le Monde gazetesi, anlaşmanın önemini şöyle belirtmektedir: «Fransız Millî Şirketi, İngiliz - Amerikan petrol imparatorluğunun kalbine yerleşmektedir... Fransa, bu konuda Üçüncü Dünya ülkelerinde, kudretli Anglosakson kumpanyalarının kurduğu gelenekten ayrılan yeni bir sanayi işbirliği getirmektedir».

Görüldüğü gibi, yabancılarla işbirliği yapmak, onların kendi müşavirlerinin hazırladığı tasarıları olduğu gibi kanunlaştırmak ve onların sömürücü şartlarına boyun eğmek değildir. «Yabancı sermayeye muhtacız, yok değiliz» gibi soyut tartışmaları bırakarak Demirel, «Petrol Kanununu değiştirecek mi, değiştirmiyecek mi» onu cevaplandırmalıdır. Değiştirmiyecekse, Türkiyeyi yabancı sermayeden değil, yabancı sermayeyi Türkiyeden yararlandırma çabasında olduğu ortaya çıkacaktır.

Atatürk'ün Türkiyesinin, İran'a dahi gıpta ile bakma durumuna düşmesi acıdır.

Petrol Boru Hattı Sabotajı!

Demirel, Petrol Kanununu değiştirmek şöyle dursun, TPAO'nun tamamlanmak üzere bulunan petrol boru hattını «halka mal etmek» edebiyatıyla, dolaylı yoldan yabancı şirketlere peşkeş çekmeye koyulmuştur. TPAO'nun yeni yöneticileri, bu yolda bir karar almışlardır. Boru hattı entrikalarını başından beri izleyenler için durum açıktır: Zira yabancı şirketler, işin başında «Boru hattı kurmayın» demişler, sonra «biz kuralım» teklifini ileri sürmüşlerdir. İnönü Hükümeti teklifi reddederek boru hattını

TPAO'nun kurmasını gerçekleştirmişti. Ama yabancı şirketler, İnönü'den elde edemediklerini, yeni iktidardan kısmen elde etmişlerdir. T.P.A.O. Yönetim Kurulunun aldığı bu karar vahimdir ve yöneticilere, hiç şüphe edilmesin, büyük sorumluluklar yükleyecektir.

TPAO'nun başka bir marifeti, şirketin İskenderun - İzmit arasında kendi petrolünü kendi tankeriyle taşıma yolunda eskiden aldığı kararı iptal etmesi olmuştur. Şirket, navlun için ödediği parayla bir iki yıl zarfında tanker alabilirdi. Ama bu, ünlü armatör Hayri Baran'ın tatlı ticaretine zarar verecekti. Bu sebeple TPAO'nun tanker alma kararı iptal edildi!

Dördüncü Kolordu?

İlhami Soysal, önemli bir açıklamada bulundu: Bir «Dördüncü Ordu» değil, fakat bir, «Dördüncü Kolordu» kurulmaktadır. Amaç, bir taşla iki kuş vurmaktır. İçe karşı, «İşte NATO emrinde olmayan bağımsız birlik kurduk» denilecektir. Öte yandan da NATO'nun silâhlı kuvvetlerimizi arttırma yolunda 1965'ten beri yaptığı talep yerine getirilmiş olacaktır. NATO bağımsız görünüşlü bu Kolorduyu da amaçları için kullanmayı bilecektir.

Bu konuyla ilgili olarak, NATO'dan bağımsız birlikler kurulması tezini uzun süredir savunan

Mustafa Ok
«Kolayı varken...»

CHP Manisa milletvekil Mustafa Ok, Başbakan Demirel'e bir mektup gönderdi ve yeni bir birlik kurmak yerine, NATO emrindeki ordularımızdan birinin çekilmesini istedi. Basında bir iki satırla geçiştirilen Mustafa Ok'un önemli mektubu şöyledir:

«Askerî Şûranın, NATO birlikleri dışında tamamen kendi imkânlarımızla techiz edilecek bir ordunun «Dördüncü Ordu» kuruluşu ile ilgili bir çalışma yaptığını öğreniyoruz.

Bu vesile ile, bazı meseleleri tekrar gözden geçirmekte fayda görüyoruz. Evvelâ, Milli Savunma Bakanlığı bütçesinin müzakeresinde cevapsız kalmış olan bir sualimizi hatırlatmak istiyoruz. NATO Genel Sekreterinin 1965 yılından sonra, silâhlı kuvvetler mevcudumuzu arttırmamızı istediğini belirtmiş ve bunun için ne düşünüldüğünü sormuştuk. Ordu mevcudumuzun arttırılmasına karşılık NATO'nun yardımında bir artış mı olacak, yoksa silâhlı kuvvetlerimizin esasen yetersiz olan standardı daha da düşürülecek mi demiştik. Tatminkâr bir cevap aldığımızı hatırlamıyoruz. Esasen bu konuyu tartışma imkânı bulamamıştık.

Gazetelerde okuduğumuz ve Askerî Şûranın gündemine girdiğini öğrendiğimiz dördüncü ordu meselesi, bize bu çalışmanın NATO Genel Sekreterinin, ordu mevcudumuzun arttırılması isteği ile ilgili olabileceği intibaını vermektedir.

Ordu mevcudumuz, NATO Genel Sekreterinin isteğini karşılamak üzere arttırılıyorsa, buna karşılık NATO'dan ilâve bir yardım görecek miyiz? NATO'da Milli Savunma yükünü âdilâne taksimi prensibinin işlemediği ve dış yardımların ortalama olarak 168 milyon dolardan 120 milyon dolara indirildiği bir devrede NATO'dan ayrıca bir yardım görmeyeceksek, NATO'da en düşük standarda sahip silâhlı kuvvetlerimizin, bugünkü bütçe ile, böyle bir ilâveye tahammülü olmadığını biliyorsunuz. Esasen, Mecliste de belirttiğimiz gibi Birleşik Amerikanın millî savunma masraflarını kıstığı bir devir de bizim yeniden bir ordu kurmamızın sebebini anlamak güçtür.

Sefer stoklarının büyük bir meblâğa ihtiyaç göstermesine, asker başına düşen millî savunma desteğinin NATO standardından on defa düşük olamsına bütçemizin yüzde yirmisinden fazlasını millî savunmaya ayırmamıza, cari masraflar artışının yüzde üç civarında olması gerekirken yüzde 19'u bulmasına, fert başına düşen milli gelir bakımından NATO devletlerinin en fakiri olmamıza rağmen yeni bir orudnun teşkilini prensip olarak tatbik etmek mümkün değildir.

Ancak, Kıbrıs olayı, Johnson mektubu ve gelişen dünya olayları, silâhlı kuvvetlerimizin tamamen NATO emrinde olması ve tümünün Amerikan yardım malzemesi ile techizinin büyük bir hâtâ olduğunu kesinlikle ortaya koymuştur.

Johnson mektubundan sonra, NATO'dan müsaade almadan ve Amerikan yardım malzemesi kullanmadan bir Hatay yürüyüşü yapıp yapamıyacağımızı ve meselâ bir Molla Mustafa Barzanî hareketini cezalandırıp cezalandıramayacağımızı düşündüğümüz acı günler olmuştur. Bu tecrübeden hareketle, bir Ordumuzun NATO'dan çekilmesi ve icabında Amerikan yardım malzemesi ve silâhı kullanmadan bu orduyu techiz ve teslih etmemiz düşünülüyorsa, bunun lüzumuna yürekten katıldığımızı ifade etmekten zevk duyarız. Saygılarımızla.»

İdare Meclisi üyelikleri kavgası

Ulus gazetesi, iktisadî devlet teşebbüslerindeki CHP'li idare meclisi üyelerinin tasfiye edilip yerlerine affolunan Yassıada hükümlülerinin getirileceğini yazdı. Bunun üzerine Demirel'in organı Son Havadis'in başyazarı Mümtaz Faik Fenik, «Yalan, yok böyle bir şey. Esasen onların seçilme hakkı yok. Bu mümkün değil» diye Ulus'u cevaplandırdı. Fakat herhalde güçlü baskılar altında kalmış olacak ki, Fenik bir kaç gün içinde ağız değiştirdi ve «Efendim, idare meclisi üyeliğine seçimle değil, tâyinle gelinir. Yassıadalıların idare meclislerine tâyin haklarıdır» demeye başladı. Son Havadis başyazarının Ulus'u doğrulayan ilgi çekici yazısı şöyledir: «Nasıl yapmışlarsa yapmışlar, ne oyun oynamışlarsa oynamışlar, ilgililerin belki de bir gaflet ânından yararlanarak, İktisadî Devlet teşekkülleriyle müesseseleri hakkında hazırlanan tüzüğe, Yassıada mahkûmlarının bu gibi yerlere gelememesi için üstü kapalı bir ifade sokmuşlardır.

9 Ağustos 1966 tarihli ve 12370 sayılı Resmî Gazetede yayınlanan tüzüğün 32. maddesinde, (Genel Müdür ve Yardımcılarının nitelikleri) bahis konusu edilirken, (siyasî haklara sâhip olmak) şartı konulmuştur.

Yönetim Kurulu, yani İdare Meclisi üyelikleri hakkında da şöyle bir fıkra vardır: (Yönetim Kurullarına, Bakanlar Kurulu kararıyla atanacak üyelerin Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcılarında aranan niteliklere sahip olmaları şarttır), yâni bunlar da (siyasî haklara) sahip olmalıdırlar.

Bu ifade, bu tüzüğe nasıl sokulmuştur? Ne demeye sokulmuştur? Kimin marifetiyle sokulmuştur? Anlamağa imkân yoktur. Tüzüğü hazırlayanlar nasıl bir oyuna gelmişlerdir?

Bir defa siyasî hak nedir? Nasıl kısıtlanabilir? Bu nokta üzerinde durmak gerekir. Anayasa, Yassıadada mahkûm edilenlerden yalnız siyasî teşekküllere seçilme hakkını kaldırmıştır. İktisadî Devlet teşekkülündeki Umum Müdürler, Yardımcıları, İdare Meclisi üyeleri seçilmezler, tâyin edilirler. O halde böyle bir tâyin Anayasaya aykırı değildir. Öbür taraftan, Af Kanunu, mahkûmiyetleri bütün hukukî neticeleriyle kaldırmıştır. Af Kanunu çıktıktan hemen sonra alelacele hazırlanan ve yayınlanan bu tüzük, kanuna aykırıdır. Hiç bir tüzük, kanunu tâdil edemez. Kanun hükümlerini kısıtlayamaz... Tüzüğe kasden konan bu hüküm, Yassıada da mahkûm edilip de Af Kanunundan faydalanan kimseler, İktisadî Devlet teşekküllerine, bunların müesseselerine, İdare Meclisi üyeliklerine atanamaz diye tefsir edilemez. Edilirse hukukî bir rezalet olur. Böyle tefsir edenler günün birinde de bunun hesabını verirler».

Ortada Demirel'in ve bakanlarının imzaladığı bir kararname vardır. Bu sayın yetkililer, «her nasılsa farkına varmadan» Yassıadalıları iktisadî devlet teşebbüslerinin dışında tutan bir Kararname imzalamışlardır. Şimdi Yassıadalıları tatmin için, kendi imzaladıkları Kararnameyi çiğneme yolları aramakta ve başyazarlarını, kendi imzalarını taşıyan bir Kararname için «hukukî rezalet, sabotaj» diye bağırtmaktadırlar. Bir hukukî rezalet ve sabotaj varsa, bunu yapan CHP değil, iktidarın başıdır.

Devlet, işte böyle yürütülmektedir.

Yahya Kemal'in Kehaneti!

AP Genel Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Osman Turan, Falih Rıfkı Atay'ın AP'yi tutmaya başlaması üzerine, Yeni İstanbul'da yayınladığı bir başyazıda, Yahya Kemal'in 1946'da yaptığı kehanet nihayet gerçekleşti demektedir. Yahya Kemal, Atay DP'ye şiddetle saldırırken, «CHP'nin nasıl bir fesat ocağı olduğunu yine Atay yazacak» demekteydi. AP Genel Başkan Yardımcısının şimdi AP'yi destekleyen Falih Rıfkı Atay hakkındaki tebessüm uyandırıcı sözleri şöyledir: «Falih Rıfkı Beyde son zamanlarda asıl göze çarpan değişiklik onun siyasî tutumunda olmuştur. Filhakika eski mensubu bulunduğu Halk Partisine karşı, Adalet Partisini müdafaya girişmiş görünüyor. Bu münasebetle, derhal şair Yahya Kemal'i hatırlamamak imkânsızdır. Zira demokratik hayata geçiş devresinde, F. R. Atay'ın kalemi, Halk Partisi diktatörlüğü hesabına, Millî efkâra ve hakikatlere karşı zehirli bir silâh gibi meydan okuyor, doğmak üzere olan demokrasi çocuğunu Hüseyin Cahid ve emsaliyle birlikte, boğmaya çalışıyor ve efendilerinin iktidarını uzatma gayretleriyle yaptığı hizmetlerin mükâfatı ile yüksek sosyeteye göre şâhâne bir hayat sürüyordu. İşte Yahya Kemal 1946 yılında Türkiyat Enstitüsünde, bir sohbette bulunurken, bu saldırışlar dolayısiyle, (Halk Partisinin nasıl bir fesad ocağı olduğunu, yine Falih Rıfkı'nın kaleminden öğreneceğiz) ifadesiyle, o ıstıraplı günlerde, hem kendisi ve hem de Halk Partisi hakkındaki görüşlerini kısaca belirtmişti. F. R. Atay, Demokrat Parti iktidarı zamanında bazı duraklama ve yalpalar göstermekle beraber, Yassıadaya kadar bu partiyi tahripte ve Halk Partisini müdafaada kusur etmemiş, kaleminin teshirkâr kudretine güvenerek, akın kara olduğunu ispat gayretlerinden geri kalmamıştır. Eski davranışlarının bu ısrarlı devamı, Yahya Kemal'in gerçekleşmesi istenilen kehanetlerini tekzip etmiş ve bekleyenlerin ümidini kırmıştır. Fakat bu kehanetin artık bugün tahakkuk ettiğine ve bu dönüşe şahid olanlar Büyük Şairi hatırlayacak ve onu tekrar rahmetle anacaklardır».

Mesken dokunulmazlığını yok eden bir kararname

Avukat Turgut Akın

Bazı gazetelerde okuduğumuz haberlere göre, Bakanlar Kurulunca imzalanan bir kararnamede, «Doğu ve Güneydoğu illerindeki soygun ve kaçakçılık olaylarının faillerini yakalayabilmek, toprak ve kan dâvası yüzünden sık sık meydana gelen silâhlı çatışmaları önlemek için hükûmet her evde arama yapılmasını sağlayacak bir kararname hazırlamıştır.»

Bu kararnamenin haklılığını gösteren gerekçe ise, Doğu'da sık sık vuku bulan soygunculuk ve kaçakçılık olayları faillerinin bir takım formaliteler yüzünden aksaması ve yakalanamamasıdır.

İlk görünüşte gayet isabetli görülen bu kararname, hukuki açıdan incelenince, keyfî idareye sebebiyet verecek bir baskı mekanizması olduğu anlaşılacaktır.

İster kasıtlı, ister kasıtsız olsun, Doğu ve Güneydoğu illerinin ötedenberi süregelen garip bir serüveni ve çilekeşliği vardır. Ve özellikle Doğu her konuda devamlı laboratuvar sahası olmakta, Doğu insanları bir kobay görevini yüklenmektedir. 27 Mayıs Devrimi sonrasında bile - sanki Ege, Karadeniz v.b. ağaları yokmuş gibi - yalnız Doğudan 55 ağanın sürgün edilmesi dikkat çekicidir. Temel nedenlere inmeden sudan tedbirler alınmaktadır. Açık bir gerçeklik ve samimiyetle bu nedenleri araştırmak gerekir. Yoksa Doğu sorununun özelliği devam edegelecektir.

Şimdi, Bakanlar Kurulunca imzalanan Kararname'nin, Kanunlar ve Anayasaya aykırı olduğu gerçeğine gelelim:

Türk Ceza Kanununun 194 üncü maddesi uyarınca, «Bir memur vazifesini suiistimal edecek oursa veya kanunda muayyen olan usul ve şartlar haricinde olarak âharın mesken ve müştemilâtına girerse üç aydan üç seneye kadar ve eğer bu işte evin içini araştırmak gibi başka bir keyfî muamele de yapacak olur ise altı aydan üç seneye kadar hapsolunur.»

Yukarda görüldüğü gibi «Kanunda muayyen olan usul ve şartlar haricinde» hiçbir şekilde şahıs meskenine girilip arama yapılamaz. Bu usul ve şart ise zarurî haller ve taleple alınacak olan mahkeme kararıdır.. Özel sebeplerle de olsa bir Kararname, Ceza Kanununun bahis konusu maddesini bertaraf edemez.

Kaldı ki, Anayasamız da bu konuda kesin hükümler koymuştur. Başlangıç kısmında, «... insan hak ve hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütü hukukî ve sosyal temelleriyle kurmak için» der.

Buna göre, mahkeme kararı olmadan idarenin bazı kişileri sindirme aracı olarak kullanması ve bilhassa seçim zamanlarında iktidarın sığınağı olmıyacağını kim temin edebilir? Doğu özellikle mahrumiyet bölgesi olduğundan çilehane kabul edilmekte, idareciler ve memurlar tarafından bir sürgün mahalli olarak nitelenmektedir. Şimdi Doğu'nun herhangi bir kesiminde silâhlı çatışma veya kaçakçılık vardır diye, gece yarısı gelişi güzel bir ihbar üzerine tedirgin edilecek ailelerin huzur ve refahını varın siz takdir edin. Kaldı ki mahkemelerden meskene girme kararı almak sanıldığı kadar oyalayıcı bir işlem değildir. Unutmamalı ki, bağımsız mahkemelerimiz, idarî baskıya karşı halkımızın gerçek bir teminatıdır. Bu teminatı kaldırarak Doğuda, Bakanlar Kurulunun vebalini taşıyan bir Jandarma - Polis devleti hüküm sürecektir. Bu ise, milletimize yarar yerine zarar getirecektir.

Yine Anayasamızın 6 ncı maddesi; «Yürütme görevi, kanunlar çerçevesinde Curhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir» der. Kanımızca, Bakanlar Kurulu bu kararı ile kanun çerçevesini aşmış ve Anayasaya aykırı hareket etmiştir. Doğudaki kaçakçılık olaylarının ve silâhlı çatışmaların önüne geçilmesi biricik dileğimizdir. Ancak yukarda da belirttiğimiz gibi temel nedenlere inilerek buna çareler aramak gerekir. İyi niyetle de olsa, kanun ve Anayasaya aykırı olan bu kararname istenilen sonucu ne yazık ki veremiyecektir. Doğu'da terör havası biraz daha artacak, kaçakçılar ve haydutlar aranıyor gerekçesi ile, her Doğulunun evi, her saatte aranma tehlikesi ile başbaşa kalacaktır. Doğudaki her idarecinin iyi niyetle hareket edeceğini, kanunları olduğu gibi uygulayacağını kim temin edebilir?.

Bu kararnamenin yürürlüğe girmesi ile, kişilerin temel hak ve hürriyeti ortadan kalkmış olacaktır.

Son olarak Anayasamızın 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasına dikkatinizi çekerek meslekdaşlarımın bu konuya hassasiyetle eğilmelerini ümit ederim:

«Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti kanunun açıkça gösterdiği hallerde usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz.»

TEHLİKE ÇANLARINI ÇALIYORUZ

MÜSLÜMAN KARDEŞLER ÖRGÜTÜ

Yargıtay Başkanı Sayın İmran Öktem'in adlî yılın başlaması dolayısiyle, Nurculuk hakkında verdiği bilgi ile aşağıda okuyacağınız Müslüman Kardeşler yazımızın karşılaştırılması, okuyucularımızı ilgi çekici sonuçlara götürecektir. Şurası açıkça gözükmektedir ki, bazı kimseler, Nurculuğu Kral Faysal'ın Türkiye'deki «Beşinci Kol»u olmaya doğru sürükleme gayreti içindedirler.

Müslüman Kardeşler, Mısır'da kurulan, fakat Pakistan, İran ve Endonezya'ya kadar bütün müslüman ülkelere yayılan kudretli bir örgüttür. Dine dayanan bir İslâm Birliği ve hattâ dünya üzerinde İslâm egemenliği kurma çabasındadır. Müslüman Kardeşler, yalnız fikir plânında kalmamakta, yeraltı örgütü eliyle, terör faaliyetlerine ve suikastlere girişmektedir. En son Suudî Arabistan'ın sağladığı paralarla, Nâsır rejimini devirip bir şeriat devleti kurmak için örgüt seferber olmuşsa da. teşebbüs, son dakikada başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Nâsır, 22 Şubat 1966 tarihli konuşmasında bu Suudî Arabistan komplosunu şöyle açıklamaktadır: «Geçen Ağustos ayında Cidde'ye gittiğimde, müzakerelere başlamadan önce, Kral Faysal'a (Size memleketimdeki durum hakkında bir fikir vermek isterim) dedim. Zira Müslüman Kardeşler örgütünün, Mısır'da her şeyi değiştirebilecek kudrette olduğuna Kralı inandırdıkları endişesindeydim. Kral'a şunları söyledim: (Müslüman Kardeşler, Suudî Arabistan'dan para almaktadırlar. Suudî Arabistan, Mısır ile görüşmelerini uzattıkça uzatmıştır. Görüşmeler, İkinci Zirve Konferansından beri başlamıştı. Müslüman Kardeşler, iki ya da üç ay içinde Mısır'da durumu değiştirecek güçte olduklarını ifade ettiklerinden görüşmeler uzatılmıştır. Ama artık rahat edebilirsiniz, Müslüman Kardeşlerin hepsi hapistedir, dışarıda kalan kimse yoktur.) Kral Faysal'a anlattım ki, onun Said Ramazan'a (Örgütün dış ülkeler temsilcisi) para verdiğini bilmekteyim. Zaglûl Abdülrahman, Mısır makamlarına teslim olduğunda, Said Ramazan'a ve Ebul Feth kardeşlere Birleşik Arap Cumhuriyeti rejimine karşı çalışmak için 250 bin Mısır Lirası verildiğini itiraf etti. Kral Faysal, olaydan haberi olmadığını, Said Ramazan ile münasebette bulunmadığını ileri sürdü. Onunla Yemen konusundaki müzakerelerimize böyle başladık. Kral Faysal, Müslüman Kardeşlere telmihte bulunduğu zaman, komployu kimin finanse ettiğini çok iyi bilmekteydi: Bağdat Paktı, Suudî Arabistan ve Arap gericiliği. Müslüman Kardeşler şefleri, yurt dışında bulunmaktadırlar ve Mısır'a düşman olanlardan kim para verirse ona satılmaktadırlar. Böylece, fiilen emperyalizmin ve gericiliğin ajanı olmuşlardır.»

Gerçekten duruşma sırasında ortaya çıkan vesikalar ve itiraflar, Le Monde gazetesinin de belirttiği üzere, komployu Suudî Arabistan'ın tahrik ettiğini ortaya koymuştur. Şimdi, suçlulardan ölüme mahkûm edilen yedi kişiden üçü asılmıştır. İdamlar üzerine, her gün «kahrolsunlar, gebersinler, ezelim, öldürelim» diye başlık atan ve Vietnam cinayetlerine alkış tutan AP basını ve bazı dernekler, «Elleri kanlı Nâsır» a dikkat çekici bir kampanya açmışlardır. İdam cezasına tamamen karşı olan bizlerin, bu kampanya üzerinde durmamız gerekir.

Türk — Mısır Derneği Sekreteri Balıkesir Milletvekili Mevlût Yılmaz, «İslâm düşmanlarını ihanetleriyle başbaşa bırakırız» diyerek, sekreterlik görevinden istifa etmiştir. Hukuk Fakültesi Talebe Derneği, Türkiye Milliyetçi Gençlik Derneği Nâsır'ı lânetlemişlerdir. Basında bu konuda bir sürü fıkra ve başyazı yazılmıştır.

Haftanın ortasında, Suriye Hükümeti de Kral Faysal'ın bir darbe teşebbüsüne giriştiğini, Suriye ihtilâlini ortadan kaldırmak için, Faysal ve Johnson'un Suriyenin yıllık bütçesinden 7 kat fazla para harcadığını açıklamıştır.

Öte yandan Faysal'ın gezisi, Türkiyede AP içinde, belli gazetelerde, talebe teşekküllerinde ve İlim Yayma, Doğu Türkistan Cemiyeti gibi derneklerde kümelenen önemli bir şeriatçı Suudî Arabistan grubunun varlığını ortaya koymuştur. Türkiyede Nurculuğun baş teşvikçisi, iddia edildiği gibi, Mısır ve Doğu Almanya değil, Suudî Arabistan'dır. Nurculuk, ayni şeriatçı inançları paylaştığı Müslüman Kardeşlere paralel bir örgüt hâline gelme istidadı göstermektedir. Müslüman Kardeşlerin dış temsilcisi —ki Dışişleri Bakanı da denilebilir— Dr. Said Ramazan, bütün İslâm ülkelerinde geniş faaliyet gösteren ve esas itibariyle Suudî Arabistan'dan gelen kaynaklarla bol para harcayan önemli bir kişidir. Bu sebeple, Suudî Arabistan ve emperyalizm, bütün İslâm ülkelerinde, şeriatçılık akımları sâyesinde bir «beşinci kol» teşkili çabasındadır. Bu sebeple Suudî Arabistan ile sarmaşdolaş olmaya hazırlandığımız bir sırada, Müslüman Kardeşler örgütünü, iyi tanımamız gerekmektedir. Aşağıdaki yazı Le Monde gazetesinin Orta Doğu uzmanı Eric Rouleau'nun belgelere dayanarak hazırladığı bir incelemesinden kısaltarak alınmıştır. **YÖN**

FAŞİZM VE İSLÂMİYET

1927 yılı Eylülünde, 21 yaşında genç hoca, meslek hayatının ilk görevine başlamak için İsmailiye'ye geldi. Bu cübbe ve sarık giymiş hoca, 6 ay sonra Müslüman Kardeşler Örgütünü kurarak, Mısır'a damgasını vuracaktı.. Onun gibi, herkesin «İslâm, benim babamdır. Başka babam yok» demesini istiyordu..

Hoca, İsmailiye'ye varır varmaz vaaza başladı. Halk kahvelerini dolaşıyor, geceler boyu fikirlerini anlatıyordu. Kur'an kursları kuruyordu..

Hasan El Banna'yı 15 yıl sonra, şöhretinin zirvesindeyken tanıdım..

O, Ondokuzuncu Yüzyıl İslâm entegristleri olan Cemaleddin Afganî ve Muhammed Abduh geleneğini sürdürenlerden biri hâline gelebilirdi. Fakat politik eylem, onu, dinî ideolojiden daha çok çekiyordu. İslâm doktrinlerini kendine göre basitleştirdi ve çarpıcı formüllerle ifade etti: «İslâm doktrindir, ilâhî ibadettir, vatandır, millettir, maneviyattır, Kur'andır ve kılıçtır» demekteydi. Programını, köy ve şehir duvarları üzerinde, sloganlar hâlinde açıklamaktaydı: «Amacımız, Allah'tır. Peygamber, liderimizdir. Kur'an Anayasamızdır. Cihad, yolumuzdur. En yüksek emelimiz, Allah yolunda şehit olmaktır.»

Hasan El Banna, daha Müslüman Kardeşleri kurduğu sırada, örgütün bir siyasî parti teşkil etmediğini belirtme ustalığını gösterdi. Ama sözlerine hemen şunu eklemekteydi: İslâm, özü itibariyle, dünya ve ahıret işlerini ayırmıyordu. O halde, o da çağının insanlarının dertlerine çare arayacaktı.

Hasan El Banna'nın camilerde ve kahvelerde halka söylediği görüşler, çeşitli broşürlerde, Müslüman ülkeler devlet başkanlarına ve bakanlarına gönderdiği mektuplarda açıklanmıştır. O, Kur'anın öğretilerinin titizlikle uygulanmasını istemekteydi. Kur'an bütün faziletlerin ve bütün insan ilimlerinin senteziydi. Bir modern devletin, kültürel, sosyal, askerî iktisadî, siyasî, teşriî hayatını yönetecek Kur'andan başka belge olamazdı.

Hasan El Banna, yabancı egemenliğinden ıstırap çeken milliyetçilere, İslâm milletinin gerilemesinin Batı ile temastan ileri geldiğini söylemekteydi. Batı, fethettiği ülkelere, kendi kurumlarını ve âdetlerini zorla kabul ettirmişti. Milliyetçiler, kâfirlerin «rezaletlerini» reddederek işe başlamalıydılar: Günlük hayatta kadın erkek ayrılmalıydı. Kadınlar, sokakta örtünmeliydi. Alkol, uyuşturucu maddeler, kumar, sinema, cinsî arzuları kamçılayan şarkılar, balo, dans, hafif yayınlar, İslâmı tahkir eden yazılar, lâik okullar, Avrupaî giyim, kısaca İslâm toplumunu «bozan» her şey, kanun yoluyla yasaklanmalıydı.» İslâm, (onüç yüzyıl önce) dünyanın en kudretli, en faziletli ve en asil milletini yaratmış değil miydi?»

Fakat Batı uygarlığına karşı çıkan Hasan El Banna, Faşist İtalyanın hayranıdır. Habeşistan fethi sırasında, İtalyanların cesaretini övmüştür. Nâzi Almanyası radyolarının — Mısır radyosundan farklı olarak — «halkı aydınlatacak sıhhatli programlar» yayınladığını ileri sürmüştür. Esasen politik hedefleri, doğrudan doğruya Avrupa totaliter rejimlerinden alınmıştır. Hasan El Banna, milleti bölen partilerin yasaklanmasını istemektedir. Genel oy ve parlâmentoculuk, devlet otoritesini zaafa uğratmaktadır. Bütün yetkiler, Halifenin elinde toplanmalıdır. Bu fikir, söz halkındır deyip, sonra hemen onu halktan alan bir «demokrasi» nin ihanetine uğradığını düşünen kütleler için câzipti.

SÜVEYŞ KUMPANYASI VE TOPRAK AĞALARI

Yeni İslâm devleti, kudretli bir orduya sahip olacaktı ve bu ordu, «İslâmın vatanını, bütün dünyayı kapsayacak biçimde genişletecekti.» 1954 suikastına katıldığı için asılan Abdülkadir Oda, «İslâm ve Politik Kurumlarımız» adlı eserinde ayni fikri geliştirmekteydi: «Hükmetmek, fakat hükmedilmemek islâmın tabiatıdır. İslâm, bütün milletlere kanununu empoze edecek ve iktidarını bütün dünyaya yayacaktır.» Bunlar İngiliz işgalinden fena halde yaralanan bir halk için, ânın iktidarsızlığı ölçüsünde büyük rüyalar getiren coşturucu sözlerdi.

Hasan El Banna, fakir kütlelerin sevgisini kazanmak amacıyla ayni demagojik usullere başvurmuştur. İslâm'a yabancı oldukları gerekçesiyle, komünizme ve sosyalizme karşıdır. Öte yandan, mülk sahiplerinin «açgözlülüğü», «istibdadı» ve «egoizmi» konusunda şiddetli, fakat müphem hücumlar yapmaktadır. Hasan El Banna, sosyal adaleti gerçekleştirmek ve refahı yaymak için şu tavsiyelerde bulunmaktadır: Tefeciliğin yasaklanması zekâtın alınması, fakirler için bakım evlerinin kurulması, ufak memur ve işçilerin hayat seviyesinin yükseltilmesi... Özel teşebbüsü mukaddes sayan Hasan El Banna, 1928 yılında Mısır Başbakanı Muhammed Mahmud Paşaya yazdığı mektupta şöyle bir teklif ileri sürmektedir: «Yabancı milyonerlerle, onların haklarının ve ruhlarının korunmasını teminat altına alacak olan İslâm esaslarına göre bir anlaşma yapılmalıdır.»

Büyük Liderin doktrini, kurulu düzenin bütün güçlüklerine ferahlık getirmektedir: Büyük toprak sahipleri, özellikle köylerde gelişen karşı — devrim hareketinden memnundurlar. ufak partiler ve kütleler üzerinde Vafd Partisinin (Mısır bağımsızlık mücadelesini yapan CHP'ye benzer siyasî teşekkül) artan nüfuzundan endişeli Saray, Müslüman Kardeşlerin parlâmento aleyhtarı kampanyalarından hoşnuttur. Kral Faruk, Hilâfetin tesisi ile, kendisini 300 milyon müslümanın lideri yapacak olan Müslüman Kardeşlerin çağrısından gurur duymaktadır. İngilizler de islâm öğretilerinin dar bir anlayışına dayanan bir «antiemperyalist» hareketten endişeli değillerdir. Bu şartlar altında, Vafd Partisi militanlarının ve işçi yöneticilerinin peşine düşen Kraliyetin, Hasan El Banna'ya tam serbesti tanıması normaldir.

Büyük Lider, bu müsamahadan geniş ölçüde yararlanmıştır. 1927 yılından İkinci Dünya Harbine kadar, ülkeyi karış karış dolaşmış ve büyük şehirlerde, taşra kasabalarında şubeler kurmuştur. Açıkça bir siyasî parti olarak ortaya çıkamıyan hareketin halk temelini genişletmek için, Kur'an okulları, atletizm klüpleri, meslekî okullar, bir numune çiftliği, 20 kadar hastahane ve dispanser açmıştır. Fakirlere parasız binlerce övün yemek vermekte, işçilere sosyal hizmetler tesis etmektedir.

Bu hayır işlerinin parası nereden gelmektedir? Müslüman Kardeşlere ait gittikçe zenginleşen bir sürü sınaî ve ticarî teşebbüs vardır. Bunlar, Hasan El Banna'nın dediği gibi, «Allahın inayeti ile» ve özellikle İkinci Dünya Harbinin yol açtığı korkunç spekülâsyon sâyesinde, onu desteklemektedirler.

Büyük Lider, muarızlarını cevaplandırırken, bir kez emperyalistlerin Süveyş Kanalı Kumpanyasından 500 Mısır Lirası bağış aldığını açıklamıştır (Hasan El Banna'nın «Pratik zihniyetli bir halk mıyız?» adlı eseri, Kahire 1946).

İkinci Dünya Harbinin sonunda, Müslüman Kardeşler, 500 bin üyesi ve bir o kadar da sempatizanı olduğu iddiasındadır. Zengin ve kudretlidir. Büyük bir gizlilik içinde kurulmuş silâhlı birlikleri (paramiliter) vardır.

Hasan El Banna, 1938 yılından itibaren hareketi için üç aşama tesbit etmişti: Önce kütlelerin islâmlaştırılması, sonra denenmiş bir kadro ve örgütün kurulması ve nihayet «doğrudan doğruya eylem»e girişilmesi. Bu üçüncü aşama —ki terörizm aşamasıdır— onun hayatına mal olacaktır.

YERALTI ÖRGÜTÜ

(İlk terör hareketi, 1954 yılı 24 Şubatında Başbakan Ahmet Mahir Paşa'nın öldürülmesiyle başlatılmıştır. Vafd Partisi lideri Nahas Paşa, bir kaç suikast teşebbsünden güç kurtulmuştur. İngilizlere yakın bakan Emin Osman Paşa, polis şefi Salim Zeki Paşa, hâkim Ahmet El Hazinedar ve nihayet Başbakan Nokraşî Paşa Müslüman Kardeşlerin kurşunları altında can vermişlerdir.)

Böylece yavaş yavaş anlaşılmıştır ki, Müslüman Kardeşler, şeriata dayanan bir devletin tesisini arzulayan bir dinî dernek değil, şiddet ve terör yolu ile, din perdesi altında, iktidarı ele geçirmek isteyen siyasî bir teşekküldür.

Hasan El Banna, 1947 yılı Ocağında bizi kabul ettiğinde, gözünü kırpmadan, örgütünün «her türlü teröre, ihtilâle ve şiddete karşı olduğunu» söylemekte ve suikastlerle ilgisi bulunmadığını ileri sürmekteydi. Kendisi iki yıl sonra meçhul kişiler tarafından (muhtemelen altı hafta önce öldürülen Nokraşî Paşa'nın intikamını almak isteyen Mısır gizli emniyet ajanları tarafından) öldürüldü. Sonradan anlaşıldı, ki Büyük Lider, Müslüman Kardeşlerin yeraltı örgütünün orkestra şefi ve dahî beynidir..

Büyük Lider, kılıcı, Kur'anın emrine vermeyi 1940 yılında kararlaştırmıştır. Esasen Müslüman Kardeşlerin amblemi Kılıç ve Kur'andır. O tarihte, Mihver orduları General Rommel'in kumandasında Mısır'ın fethi için beklemekteydi. Hasan El Banna, Almanları kurtarıcı olarak karşılama hazırlığındaydı. Dostu General Aziz El Masrî aracılığıyla (eski Mısır Genel Kurmay Başkanı ki uçakla düşman hatlarına geçmeye çalışırken tevkif edilmiştir) Alman ordusu ajanları ile temas kurmuştur. Büyük Lider, bu ajanların yardımıyla komando birlikleri, sabotaj ve terör grupları teşkil etmiştir. Son derece kuşkulu ve ihtiyatlı olduğu için, yeraltı örgütünün bütün üyelerini yalnız kendisi tanımaktadır. Örgüt üç beş kişilik piramit biçiminde hücrelerden kuruludur. Üyeler, önceden kesif bir ruh ve beden eğitimine tâbi tutulmaktadır. Kayıtsız şartsız sadakatları en zor denemelerden geçirilerek sağlanmaktadır. Ku Klux - Klan'ın usullerini hatırlatan bir giriş merasiminden sonra terörist aday, örgüte alınmaktadır. Aday, gözleri bağlı, mumlarla

ınlatılmış bir odaya alınmaktadır. Yarı ranlık duran bir kişi, Allahın emrinde ölmin ve öldürmenin onu Cennet'e götüreğini söylemektedir. Buna karşılık, en ufak vezelik en şiddetli ölümle ve Cehennem plarıyla cezalandırılacaktır. Aday, bun sonra, bir elinde tabanca, öteki elinde r'an, alacağı her emre körükörüne itaat ceği hususunda yemin etmektedir.

«HÜR SUBAYLAR» VE

MÜSLÜMAN KARDEŞLER

(Nâsır'ın yönettiği «Hür Subaylar» örü, 1940 yılında, şimdi Meclis Başkanı o Enver El Sedat aracılığıyla Müslüman rdeşlerle temas kurmuştur. Gizli temas çoğalmış, Hasan El Banna, Enver El Sei, General Aziz El Masrî ile tanıştırmış. 0 da Hür Subayları Alman ajanlarıyla nasa geçirmiştir. İki örgüt de, biribirini lanmak çabasındadır. Bu yapılamayınca, örgüt de öbürünü ele geçirebilmek için şılıklı sızmalara girişmiştir.

1942 yılında Nâsır, iktidarı ele geçirme plânlamıştır. Sedat, Müslüman Kardeşle komando birliklerinin darbeye iştirakini lamakla görevlendirilmiştir. Ama Büyük ler ile konuşma tam bir hayal kırıklığı ile uçlanmıştır. Hasan El Banna, onu dikkat dinlemiş, heyecandan ağlamış, fakat «Al muvaffak etsin» demekle yetinmiştir. Bu üzerine darbe teşebbüsünden vazgeçen sır, Müslüman Kardeşlerin kendisini «ya yolda bırakışını» affetmiyecektir.)

Nâsır, bir kaç yıl sonra Hasan El Bannın vatansever bir heyecanla ağladığı sıa, kendisine serbest faaliyet imkânı veren lardaki Nahas Paşa ile ve İngiliz Büyükliği Doğu Müşaviri General Clayton ile n ilişkiler kurduğunu öğrenerek, muhanın ikiyüzlülüğünü ölçme fırsatını bulatır. (Mısırda Milliyetçilik ve İhtilâl P. ris, 1964, S. 183).

Bu olaydan itibaren Hür Subaylar ve slüman Kardeşler arasında ortak cephe bo makla beraber, karşılıklı güvensizliğe rağ, iktidar yarışı onları komşu yollarda yü cek ve iyi ilişkiler devam edecektir. Nim, Filistin Savaşında Hür Subaylar ile slüman Kardeşler sıkı işbirliği yapacaklar Filistinde çarpışan Müslüman Kardeşler nandolarını, Nâsır'ın subayları yetiştirelerdir. 1951'de İngiliz işgal kuvvetlerine ı Kanal bölgesinde, Vafdçılar ve komülerle birlikte Müslüman Kardeşler de çarcaklardır.

23 Temmuz 1952 de Nâsır iktidarı ele irince, Müslüman Kardeşler biraz düşünten sonra Nâsır'ı desteklemeyi kararlaşmışlardır. Esasen İhtilâl Konseyinde kenrine taraftar subaylar da vardır. Genç sulların, yavaş yavaş Müslüman Kardeşlerin eline geçebilecek bir şeriat devleti kurmaya yönelebilecekleri ümidini taşımaktadırlar. Hasan El Banna'nın katillerini bulmak için tahkikat açtırmıştır. Bütün siyasi partileri kapattığı halde, «dinî dernek» sayarak Müslüman Kardeşler Örgütünün faaliyetini serbest bırakmıştır. Nâsır, iktidar hariç, onlara her şeyi vermeye hazırdır. Ama onlar iktidarı istemektedirler. Çatışma, böyle başlamıştır.

Müslüman Kardeşlerin Hasan El Bann' dan sonraki lidieri Hasan El Hudeybî, ihtilâlden hemen sonra General Necip ile

NÂSIR'A KARŞI KOMPLO

Eric Rouleau, şöyle devam etmektedir:

«Eğer 1965 Temmuz — Ağustos aylarında Müslüman Kardeşlerin Nâsır'a karşı giriştiği komplo muvaffak olsaydı, dünya basını, haberi manşette şu başlıklarla verecekti: «Nâsır katledildi — Kahire'de kan banyosu — Terörcü komandolar belli başlı yöneticileri gece öldürdüler — Yüzlerce komünist temizlendi — Dinamitle seri halinde sabotajlar — Kahire karanlığa gömüldü — Mısır'ın dış ülkelerle irtibatı kesildi — Kahire radyosu, ordunun, komünizmin ve dinsizliğin hâkimiyetine son verdiğini açıkladı — Kur'an Mısır'ın Anayasası ilân edildi.»

Komplo ortaya çıkınca, Şubattan beri 356 Müslüman Kardeşin yargılanmasına baş landı. Sanıkların hepsi, suçunu itiraf etmedi. Bâzıları, işkence altında itirafta bulunduklarını ileri sürdüler ki bu akla yakındır. Buna karşılık, iddia makamının ortaya koyduğu bel geler, sanıkların itirafları, tanıkların ifadeleri ve gizli depolardan çıkarılan bol sayıda tabanca, tüfek, mitralyöz, el bombası, dinamit ve her türlü patlayıcı madde, yeraltı örgütünün taarruza geçmek üzere olduğunu apaçık ortaya koymaktadır

Nâsır'ı öldürmek için, en azından üç ayrı proje sahneye konulmuştu. Nâsır'ın öldürülmesi, terör kampanyasını başlatmanın işareti olacaktı. İlk projeye göre, Başkan, ihtilâlin yıldönümü olan 23 Temmuz merasimi sırasında öldürülecekti. Bu proje başarıya ulaşmazsa. İskenderiye'de Kral Faruk'un tahttan feragat ettiği 26 Temmuz merasimi sırasında, Müslüman Kardeşler, yeniden şanslarını deneyeceklerdi. Nihayet son teşebbüs, Nâsır, Yemen meselesinde bir uzlaşmaya varmak için Kral Faysal ile müzakereye giderken, 21 Ağustos günü uçağa binince yapılacaktı.

Mısır gizli servisleri bu üç komployu son dakikada ortaya çıkardılar. Fakat gariptir ki, gizli servis mensupları, komplonun genişliğinin bilincine en son varan kişiler oldular. Nâsır'a suikast denemesi üzerine 1954 Aralığında örgütlerinin feshedilmesinden sonra Müslüman Kardeşler, büyük bir gizlilik içinde yürüttükleri faaliyetlerini yavaşlatmışlardı. Fakat 1963 yılı başından itibaren, aktif biçimde hükümet darbesini hazırlamaya koyulmuşlardı. Üstelik, yeraltı örgütü şeflerinin bir çoğu, daha önce çektikleri mahkûmiyetleri dolayısıyle, polisin yakından tanıdığı kişilerdi.

AMERİKALI DİPLOMATIN

İFŞAATI

1965 ilkbaharından itibaren darbe söylentileri yayılmış, mutlaka bir harekete girişileceği haberi Batılı gazetecilerin kulaklarına dahi gelmişti. Meselâ Paris'te görevli genç bir Mısır subayı, yakınlarından birine şunu açıklamıştı: «Nâsır'a, Irak'ta Kasım'ın başına gelenden daha müthiş bir akıbet hazırlamak için herşey tamamlanmıştır. Başkanı parça parça edeceğiz» Haziranda Cezayirdeydik. Orada bir sürü istihbarat ajanı bulundurulmasına rağmen, Mısır'ın Bin Bella'nın düşürülüşünü nasıl önceden öğrenemediğine hayret ediyorduk. Cezayirdeki Arap diplomatlarının çoğu ise «Nâsır'ın sırasının gelmek üzere olduğunu» bildikleri iddiasındaydılar.. Kahireden gelen bir Amerikan şahsıyeti, bizim huzurumuzda, bir kaç Mısırlı subay grubunun Nâsır rejimini devirmeye hazırlandığını söyleyecek durumda bulunduğunu ileri sürdü.

Mısır gizli servisleri bu ölçüde beceriksiz miydi? Yoksa haince bir vurdumduymazlık içinde miydi? Sosyalist Arap Birliğinin (tek parti) bir taşra ilindeki militanları, Cumhurbaşkanlığına, subaylar arasındaki şüpheli, faaliyetler konusunda bir kaç rapor göndermişlerdi. Polis, başlangıçta «fantezist» bularak raporlara önem vermedi. Fakat Başkan Nâsır'ın emrettiği özel bir tahkikat, ordu ve polisteki şebekeleri ortaya çıkardı. Şebekelerde, kilit noktalarda bulunan bi çok subay vardı. Bunlardan biri, İsmail Fayumî, Cumhurbaşkanlığı Muhafız Birliğinde bulunmaktaydı. Fayumî, Temmuz sonunda tevkifler artarken, Başkanı, Suudî Arabistan'a gidişi ya da dönüşü sırasında öldürmekle görevlendirilmişti.

Eylül sonundan itibaren idarede geniş bir temizliğe girişildi. Büyük ölçüde tevkifler yapıldı. Müslüman Kardeşlerin dış ülkelerdeki bir temsilcisine göre, 40 bin kişi tevkif edilmiştir. Daha mütevazi tahminlerde 8 bin rakamı ileri sürülmektedir. (......)

YABANCILARIN PARMAĞI

Duruşmalar sırasında Cumhuriyet Savcısı, sanıkların yabancılardan yardım gördüklerini söyledi. Gerçekten duruşmada, sanıkların da itiraf ettikleri üzere, Müslüman Kardeşlerin Sudan yolu ile Suudî Arabistan'dan gelen önemli miktarda silâh ve parayı aldıkları tesbit edildi. Müslüman Kardeşlerin bir sürü Arap ülkesinde, özellikle Suriye, Ürdün, Lübnan ve Sudan'da kolları bulunduğu doğrudur. Ayrıca Kuzey Afrika'da, Eritre'de, Pakistan'da, İran'da Seylan'da ve Endonezya'da Müslüman Kardeşlere bağlı hareketler vardır. Müslüman Kardeşlerin dış ülkelerdeki başlıca temsilcisi Said Ramazan'ın —ki Kahire'de gıyaben yargılandı— Nâsır'a düşman bütün ülkelerde prensler gibi ağırlandığı muhakkaktır. Said Ramazan'ın geçenlerde Tunus'ta, devletin en yüksek kişileri tarafından karşılanması dikkati çekmiştir.. Müslüman Kardeşler Örgütünün, kuruluşundan beri İngiliz istihbarat servisleri ile yakın ilişkiler kurması, Kahire'de ileri sürülen bir iddiayı da oldukça inandırıcı bir hâle getirmektedir. Bu iddiaya göre, bir süre önce Seylan Parlâmentosunda Amerikan ajanı olmakla suçlanan Dr. Said Ramazan, CENTO, desteğine sahiptir.»

Suudî Arabistan'a aşırı yakınlaşma, İslâm Zirve Konferansı oyunlarıyla ilgilenme sâyesinde, şimdiden ülkemizde önemli bir desteğe sahip bulunan şeriatçı kralın, Müslüman Kardeşler parelelinde ve fiilen emperyalizm elindeki örgütler aracılığı ile Türkiyeyi nasıl bâdirelere sürükleyeceği düşünülmelidir. Her geçen gün, Sayın İnönü'nün ortaya attığı «iç harp tehlikesi» ihtimalinin, bir seçim mübalâğası olmadığını göstermektedir. Dikkatli olmalıyız.

Müslüman Kardeşlerin Kahire sokaklarında bir gösterisi

Sosyalizm Tartışmaları

AYDINLAR VE TOPLUMCULUK

Güney Dinç

(TİP İzmir İl Başkanı)

Azgelişmişlik halkımızın her kesimine işlemiştir. Batı'nın sanayileşme yıllarında kendi feodal düzenini aşamayan, üstelik derebeyliğe yeni tavizler vermek zorunda kalan Osmanlı İmparatorluğu, üretim ilişkilerindeki geriliği ölçüsünde, düşünce alanında da çağın gelişmeleri dışında kalmıştır. Sömürücü yabancı sermayenin getirdiği burjuvalaşma görüntüsü ise, İmparatorluk'un müslüman olmayan uyrukluları ile, ticarî kapitalizme kayan devrin yönetici tabakaları arasındaki köksüz ve zararlı bir batılılaşma özentisinden öteye gidememiştir. Bu dönemde, Türk fikir hayatına öncülük eden entellektüeller, devrin paşazadeleri, feodal beylerin çocukları ve yabancı sermaye ile işbirliği yapan varlıklı ailelerden gelme Osmanlı aydınlarıdır. Yoksul halk çocuklarına kur'an ezberletilirken, onlar, Montesquieu'yu, Rousseau'yu, Voltaire'i okumak fırsatını bulmuşlar, batı sanatına aşina olmuşlardır. Bu aydınlar, sınıfsal karakterleri gereği, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir sömürge haline düşmesine çanak tutmuşlardır.

«Hürriyet, adalet, müsavat» teraneleri ile gelen, zamanın koşullarına göre, devrimci aydınların, genç subayların öncülük ettiği ikinci Meşrutiyet hareketi, ilk hamlede bu ortamdan yararlanmak isteyen ve sınıfsal özlemlerini eyleme döken işçilerin, grev ve sendikalaşma çabalarını, kan ve ateşle ezmiştir. 1908 aydınlarının getirdiği bu hürriyet anlayışı halkçı olmamış, babalarının, dedelerinin sömürge durumuna düşürdükleri Osmanlı ülkesinde, yabancı sermayedarların imtiyazlarını korumaya yönelmiştir. Bu arada, satılmış kalemlerin at oynattığı Babıâli basını da yabancı kapitalisti savunmuş. Türk işçisine karşı girişilen şiddet hareketlerini halka hoş göstermeye çalışmıştır.

Birinci Dünya Savaşı yenilgisinden sonra, Türkiye'nin egemenlik haklarına sahip çıkamayacağına inanan ve bunun propagandasını yapan önemli aydınlar, hiç de küçümsenecek bir sayıda olmamışlardır.

«Spontane» bir hareket olarak başlayan Ulusal Kurtuluş Savaşı'mız, emekçi halkımızın emperyalizme karşı bütün varlığını ortaya koyarak kazandığı bir başarıdır. Ancak, savaş sonrası izlenen ekonomik ve sosyal politika, emekçi sınıfların yararına olmamıştır. Bir yandan yabancı sermaye tasfiye olunurken, öte yandan yerli kapitalizmin geliştirilmesi yoluna gidilmiştir. Bu dönemin yöneticileri de, askerler ve aydınlardır. 1924 İzmir İktisat Kongresinde alınan kararlar ışığında 1925 yılında çıkarılan takriri Sükun Kanunu ile işçi hareketleri bir kere daha önlenmek istenmiş, «sınıfsız toplum» sloganı gölgesinde emekçi halkın örgütlenmesi geciktirilmiştir.

1936 yıllarında, İtalya'da Mussolini Duçe, Almanya'da Hitler Führer sıfatlarını alırken, C.H.P. Kurultayı da bu faşizm salgınından payını almış ve sayın İnönü'ye «Millî Şef» ünvanını yakıştırmıştır. Bu dönemde C.H.P. henüz kurtuluş savaşı kumandanlarının yönetimindedir ve bir zamanlar emperyalizme karşı yürütülen savaşın kurmayı, bu defa bir başka esintiye kapılarak faşizme övgü tutmuşlardır. Böylece halkçı devrim, yüzseksen derece çark ederek halktan tamamen kopmuş, entellektüel yöneticiler ile, zorla palazlandırılan kapkaççı burjuvazinin kucağına düşmüştür.

İkinci Dünya Savaşı, faşizmin bozgunu ile sona ermiştir. Klâsik demokrasiler güç kazanmış, sosyalist iktidarlar çoğalmıştır. Çağın zorlamalarını çok iyi izleyerek, bunları en mükemmel şekilde yozlaştırmasını bilen sayın İnönü, bu defa da demokratik gelişmeye ayak uydurur görünmüş, sadece 1946 yılının birkaç ayı içersinde kurulan ve sayıları onbeşi geçen toplumcu partileri çeşitli sebeplerle ezip geçerken, ileride Türkiye'nin kaderini teslim edeceği Demokrat Parti'yi kendi avuçlarında büyütmüştür. Elbette ki, 1950-1960 döneminin, sömürücü sınıfların iki menfaat gurubu arasında geçen kısır çekişmelerinde, bu oyunu halka bir demokrasi gibi sunan C.H.P. aydınlarının sorumluluğu büyüktür. Bugün dahi aynı oyunda ısrar etmeleri, C.H.P.'li aydınların sınıfsal yönünü ortaya koymaktadır. Sosyal adaletsizliğe, emek sömürücülüğüne dayanan bir düzenin yıllarca savunuculuğunu yaptıktan sonra, böyle bir alt yapının kaçınılmaz sonucu olan tutucu değerlere karşı, gericilikle, nurculukla mücadele adı altında, kandırılmış halka küfür etmek, en azından gerçekleri anlamamak demektir. Tabiî işin içinde bir artniyet yoksa.

Arada sırada düzgün birkaç söz etmek, ilericiliğin ölçüsü değildir. Millî bağımsızlığın bir kaç gün sonra yalanlanacak sözlerle korunamayacağını en iyi bilen toplumlardan birisiyiz. Hele toplumcu görünerek umut verici bir uyanışa sahip çıkıp onu da yozlaştırmak için, geçerli fakat samimiyetsiz sloganlarla halkı aldatmak, artık hoş karşılanır bir davranış olmaktan çıkmıştır. Hepimiz, Köy Enstitülerinin neden kapatıldığını, büyük ağızlarda bir sakız gibi çiğnenen Toprak Reformunun neden gerçekleşmediğini, halkımızın neden devletçilikten soğutulduğunu, ikili anlaşmaların, petrol oyunlarının iç yüzünü artık çok iyi biliyoruz. Çelikbaş'la Mehmet Turgut ve onların Başbakanları, yani Menderes'ler, İnönü'ler ve daha sonrakiler arasında fazla fark görmüyoruz. Çünkü olayları, bir toplumcu gözüyle, yani sınıfsal yönleriyle değerlendiriyoruz. En önemlisi, siyasal örgütleri, mensup oldukları sınıflara göre değerlendiriyoruz.

Gerçekler, gözlerimizin önündedir. Aydınlar, işin başındanberi kendi sınıfları için çalışmışlardır. Bu arada namuslu toplumcu aydınlar da olmuştur. Ancak bu kişiler, bilinen faşist metodlarla susturulmuş, ya da saf dışı edilmişlerdir. Ekonomik kurallar aksamaksızın işlemiş ve öngörülen hedeflere varmıştır. Eğitim, kurulu düzenin -ki buna düzensizlik demek daha uygun olur- devamını ve korunmasını sağlayacak elemanları yetiştirmek amacına yöneltilmiştir. Kafalar, böyle bir düzene göre oldurulmuş ve yıkanmıştır. Bugün dahi, pek çok okumuş-yazmışın kafa yapısı, yetiştirilme tarzı, toplumculuğu kolayca anlamasına elverişli değildir. Cumhuriyet devri, fes yerine şapkayı getirmiş ama, kafaların içinde pek fazla değişiklik yaratmamış. Osmanlı aydını, Cumhuriyet devrinde de, ütülü pantolonu ile aramızdadır. Bu yüzdendir ki, kapitülasyonun yerini konsorsyum; Fransız, Alman hayranlarının yerini Amerikan dostları kolaylıkla almışlardır. Komprador burjuvazi, o günlerde ne ise, şimdi de aynı durumdadır. Artık meselelerimizi, kişilerin namuslarından, iyi niyet gösterilerinden kurtarıp, sistemlerin temeline oturtmak zorundayız. Toplumu bu hedefe göre hazırlamak zorundayız. Yani sosyal uyanışın bir kere daha yozlaştırılmasını önlemek mecburiyetindeyiz. Bu da ikinci kurtuluş hareketini hangi sınıfların öncülüğünde yürüteceğimizi bilmemize bağlıdır.

Hareket noktamız ekonomiktir. Halkımızı ekonomik bağımsızlığa, ve siyasal özgürlüğe kavuşturmak istiyoruz. Yabancı ile işbirliği yapıp, halkı ortaklaşa sömürenler, ikinci kurtuluş hareketine katılmazlar. Eğer katılmak ister görünürlerse, bunun altında bir oyun aranmalıdır. Ekonomik bağımsızlığın ardından, toprak reformunun geleceğini bilenler, bankacılığın, sigortacılığın, dış ticaretin kamulaştırılmasından çekinenler, devlet eliyle milyoner yaratma çabalarına girenler, bu eylemde yer alamazlar.

Şu halde, ikinci kurtuluş hareketimizin öncüleri kimler olacaktır?

Politik eylemde bu işi üzerine alan ve bu davaya sahip çıkan tek siyasal örgüt, Türkiye İşçi Partisidir. Yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı statükocu partiler bu eyleme katılmıyorlarsa, böyle bir hareket içersinde yer alamayacaklarını kendileri de doğrulamış olmaktadırlar. T.İ.P. ulusal bağımsızlığımızın kazanılması yolunda atılacak adımları, hangi partiden gelirse gelsin, destekleyeceğini söylemiştir. Ancak, C.H.P. ya da A.P. antiemperyalist olmuyor diye T.İ.P.'e gücenmenin yeri yoktur. Bugün, Türkiye İşçi Partisinin öncülük ettiği bir yol vardır ve bütün toplumcular bu yolu izlemek zorundadırlar. Bütün devrimci güçlerin, ilerici derneklerin, millî bağımsızlık yolundaki kuruluşların bu hareket içersinde yerlerini almaları gerekir. Nitekim böyle bir toparlanma başlamıştır da. Kendi köşesinde oturup, ortanın soluna mı geçsem daha fazla oy alırım, ya da sağda kalırsam mı seçmenler beni daha fazla hoş tutar diye geveleyip duran C.H.P.'yi hiç istemediği halde, antiemperyalist cephe içersinde göstermeye çalışmak, İnönü'den fazla İnönü'cülük yapmak olur. Kaldı ki, Sayın İlhami Soysal'ın Akşam Gazetesi'ndeki anketine verdiği cevapta «Türkiye'nin tam anlamı ile bağımsız olmadığı söylenemez» diyen İsmet İnönü'den ve onun devekuşuna dönen partisinden birşey beklenemeyeceği ortadadır.

Elbette ki, ekonomik kurtuluş hareketinin başarıya ulaşmasında, bu harekete katılan bütün sosyal güçler ve toplumcu kuruluşlar büyük önem taşırlar. Kuruluş amaçlarına göre, her birine düşen önemli görevler ve sorumluluklar vardır. Aydınlarımız bu defa halka hizmet etmek fırsatını ellerinden kaçırmamalıdırlar. Ancak, eylem içersindeki tek toplumcu parti ile, partiler dışı kişiliğini korumak isteyen bir derneğin rekabete girişmesi, ben senden daha toplumcuyum anlamında sözler edip gülünç durumlara düşmemesi gerekir. Aksi halde işin ciddiyeti kaybolur.

Türkiye İşçi Partisinin ikinci kurtuluş savaşının siyasal öncülüğüne sahip çıkması, onun sınıfsal niteliği sonucudur. Bu yüzdendir ki, «işçi sınıfı»nın öncülüğü zorunludur. Türkiye İşçi Partisine katılacak aydınlar, bütün emekçilerle kader birliği yapacak kişilerdir. İşçi sınıfının öncülüğü, sosyalizmin eyleme dökülüşüdür. Kaldı ki, bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de hareket işçi sınıfından ve şehirlerden doğmuştur. Köye gidilmektedir ve gidilecektir. Son Senato seçimlerinde, T.İ.P. hemen her köyden oy almıştır. Buna karşılık, entellektüellerden alınan oylarda azalma görülmüştür. Bu da, T.İ.P.'nin sınıfsal karakterini koruması gerektiğinin başka bir kanıtıdır. Şimdi bu durumu bir doğma olarak nitelendirip ısrarla T.İ.P.'e yüklenmek, aydın-işçi çatışmasını yaratmak, tüzükteki bu maddelerin aynen korunmasını daha da gerekli kılıyor. Partiye her katılmak isteyen, ardından bir taviz koparmak isterse, bu iş nereye varır. Pazarlık kapısı bir açılmaya görsün, bütün çabalar boşa gitti demektir.

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi, azgelişmişlik içimize işlemiş. Her tartışmamızda, her davranışımızda, az gelişmiş bir toplumun kişileri olmanın dengesizlikleri, kompleksleri kendiliğinden çıkıveriyor ortaya. Doğruyu, iyiyi gördüğünü sanan aydınlarımız hemen çevrelerinden soyutlanıyor, evreni, kendi kafalarında kurdukları yörüngeye oturtamamanın öfkesi içinde hırçınlaşıyor ve olumsuz bir ortama düşüyorlar. Sonra da, kırgınlıklar, dargınlıklar başlıyor. Böylece toplumculuktan bireyciliğe geçiş gibi ters durumlar çıkıyor ortaya. Üzülerek belirtelim ki, bu t a r t ı ş- bu tartışmada da böyle durumlar çıkıyor ortaya. Üzülerek belirtelim ki, bu tartışmada da böyle durumlar oldu. Gerçekten yararlı birkaç yazının dışında, işin birden bire dedikoduya dökülüvermesi, gereksiz ve mesnetsiz suçlamalar halini alması, imza sahipleri hesabına üzüntü ve ricidir.

T.İ.P.'nin gerçekten tartışılması gereken yönleri üzerinde, pek az duruldu. Hemen hemen hiç yol gösterilmedi. Tartışmacıların çok iyi belirttikleri gibi, T.İ.P. bu kampanyadan elbette ki bir zarar görmeden çıkacaktır. Çünkü artık, ne türlü oturulursa oturulsun, eğri söz ile doğru sözü ayıracaklar var bu toplumda.

●

BAY AVCIOGLU'NUN DEDİKLERİ

Fethi Naci

Bay Doğan Avcıoğlu, YÖN'ün geçen sayısında, «Yapma Fethi Naci» başlığıyla yayınladığı cevapta, bir buçuk ay önce yayınlanan bir yazıyı («İlerici Askerî Rejimler ve Marksist Teori») okurların unutabileceklerini sanarak, birtakım yanıltmacalara giriş miş. Bunları açığa vurmak kaçınılmaz bir görev oldu. Önce şunu belirteyim: Amacım «ara tabakalar»ın önemini tartışmak değil. Ben de Avakov'la Stepanov gibi düşünüyorum: «Ara sınıflar hem ilerici akımlar için, hem de en kötü irtica için besleyici bir çevre olabilirler.» Amacım, başlatılmış ve sürdürülmek istenen birtakım oyunları açığa çıkarmak, marksist teorinin dejenere edilmesine, marksist teorisyenlerin yalan şahit durumuna düşürülmesine karşı çıkmaktır. Şimdi gelelim Bay Avcıoğlu'nun dediklerine.

İKİ NOT ÜZERİNE

«Az Gelişmiş Ülkelerde Askeri Darbeler ve Demokrasi» adı altında topladığım derlemelere Mirski, Avakov ve Stepanov adlı üç Sovyet uzmanının «Millî Kurtuluş Devrimlerinin Meseleleri» konulu incelemelerini de almıştım.

15 Temmuz tarihli YÖN'de yayınlanan «İlerici Askerî Rejimler ve Marksist Teori» adlı yazıda bu uzmanlardan ve çevirdiğim incelemeden de söz ediliyordu. Bay Avcıoğlu, yayınladığı yazının başına koyduğu bir notta sözü Sencer Divitçioğlu'nun bir incelemesine getiriyor ve şöyle diyordu: «Divitçioğlu'na göre, bu ara tabakalar, halk düşmanı ve tutucudur. İlerici bir rol oynamaları asla mümkün değildir. Aşağıdaki incelemede okuyacağınız marksist teorisyenler, Divitçioğlu'ndakinden **tamamen aksi sonuçlara** varmaktadırlar.»

«Tamamen aksi sonuçlar» denince ne gelir aklınıza? «Bu ara tabakalar her zaman halk dostudur, ilericidir. Mutlaka ilerici bir rol oynarlar.» Bay Avcıoğlu'nun bu iddiası üzerine, yaptığım çeviriye bir not ekleyerek «Okurlar, Avcıoğlu'nun dedikleriyle Sovyet marksistlerinin dediklerini karşılaştırarak ilgi çekici sonuçlara varabilirler.» demiştim. Bay Avcıoğlu 14 satırlık bir dipnota dört sütunluk bir yazıyla cevap veriyor.

«1964'TEN İTİBAREN»

Bay Avcıoğlu, iddiasını, benim çevirdiğim yazıya değil de 1964'ten itibaren yayınlanan incelemelere dayandırdığını söylüyor: «Doğan Avcıoğlu'nun iddiası, bu ve bunun gibi 1964 yılından itibaren yapılmış araştırmalara dayanmaktadır.» diyor. İki araştırmanın rusca adını veriyor. (Bay Avcıoğlu bu ara rusça da öğrenmiş demek!) Fakat o araştırmalardan tek satırlık metin aktarımı (citation) yapamıyor. Ben hatırlatayım kendisine; Mirski ile Pokataeva, birlikte yaptıkları araştırmada şöyle diyorlardı: «Geri kalmış ülkelerde, ordu, hangi sosyal menşeden gelirse gelsin, zorunlu olarak, ilerici bir güç değildir. Üçüncü Dünyada şartlar, Askerî hükümet darbelerinin çoğalmasına yol açmıştır. Bütün durumlarda ordu, bütün milletin çıkarlarının savunucusu olarak müdahale etmiştir. FAKAT BU İDDİA ANCAK BELLİ HALLERDE GERÇEĞE UYGUN DÜŞMÜŞTÜR.» (Bak: 15 Temmuz tarihli YÖN).

Bu sözler, Bay Avcıoğlu'nun Sovyet marksistlerinin sözlerini nasıl dilediği gibi kullanmaya çalıştığını açıkça göstermektedir. İddiası bu araştırmalara dayanıyormuş! Anlaşılan Bay Avcıoğlu bu metinlere nüfuz edecek kadar öğrenememiş rusçayı!..

«NAMAZ KILMAYINIZ...»

Bay Avcıoğlu, hem iddiasını 1964'ten sonra yayınlanan incelemelere dayandırdığını söylüyor, hem de «Fethi Naci hiç değilse derlemede yer verdiği 1963 tarihli Mirski ve Avakov - Stepanov'un metinlerinin YÖN'ün yazısında söz konusu edildiğine dikkat etmeliydi.» diyor. Ne demişim ben kitabıma koyduğum dipnotta: «Marksist teorisyenlerden

üçünün YÖN'de yayınlanan incelemede sözü geçen araştırmalarının çevirisini sunuyorum.» Bay Avcıoğlu, böylece, farkında olmadan gerçeği söylemiş oluyor. Yani benim çevirdiğim metin, YÖN'de söz konusu edilen bir metindir. Ben de başka bir şey dememiştim zaten. Ama hani söz konusu olan, Sovyet marksistlerinin 1964'ten sonra yayınlanan incelemeleriydi! Hani Bay Avcıoğlu'nun «iddiası» bu incelemelere dayanıyordu! Bir şey söyliyeyim mi? Bay Avcıoğlu, cevabını yazarken, 1964'ten sonra yayınlandığını söylediği araştırmaların sadece adlarını biliyordu! Bu, apaçık ortada: O araştırmalardan tek satır zikredemiyor ve dört elle benim çevirime sarılıyor! Ama nasıl? Bektaşi gibi! Hikâye malûm: Bektaşi, «Namaz kılmayınız, eğer aptesli değilseniz» cümlesinin sadece işine gelen ilk kısmını aklında tutar ve uygular. Bay Avcıoğlu da Bektaşi gibi davranıyor, metnin bütününden koparak birtakım cümleleri istediği gibi yanyana getiriyor. Her dürüst yazarın saygı göstermesi gereken bir usule aldırmıyor: Ayrı sayfalardan aldığı cümleleri, arada atlama olduğunu belirtmeden, dilediği gibi monte ediyor.

Nedir amacı Bay Avcıoğlu'nun? Mirski'yi olsun, Avakov'la Stepanov'u olsun, sadece askerî çevreleri destekleyen uzmanlar olarak göstermek! Sovyet marksistlerini bir müdafaa şahidi olarak kullanmak! Onların, içinde «halk» sözü geçen, bütün cümlelerini görmezlikten gelmek! Öyle ki Mirski'den «İntelligentsia ile ordudan söz etmek istiyorum. Devrimci demokratlar ya da milliyetçi demokratlar açıkça bu çevrelerden çıkıyor.» cümlelerini aldıktan sonra, arada bir atlama olduğunu belirtmeden, işine gelen bir cümleyi yukardaki cümlelere ekliyor. Oysa yukardaki cümlelerin devamı şöyledir: «Bunlar, sınıflar dışı ya da sınıflar üstü bir kuvvet değildir; belirli sınıfların çıkarlarını ifade ederler. Fakat, içinde bir şey yaptıkları toplum bir geçiş toplumu niteliği taşımaktadır; bu insanların dünya görüşleri bir gelişmeye uğrayabilir ve halihazırda gerçek bir kuvvete sahip oldukları ölçüde gidişi değiştirebilecek durumdadırlar. Gidişin hangi yönde değiştirileceği meselesi, yöneticilerin siyasî kanaatlerine ve ne ölçüde KİTLELERE BAĞLI OLDUKLARINA, ne ölçüde KİTLELERİN ÇIKARLARINI DİLE GETİRDİKLERİNE bağlıdır.» Bay Avcıoğlu, bu satırları atlamış ve atladığını da belirtmemiştir. Oysa bunlar, meselenin can damarını teşkil eden düşüncelerdir.

Dört sütunluk cevabının bir sütununu benim yaptığım çeviriden aldığı parçalarla dolduran Bay Avcıoğlu, Mirski'nin vardığı sonucu, yani «eğer aptesli değilseniz»i unutmakta ısrarlı görünüyor. Ben hatırlatmak zorundayım: «Millî ve demokratik devrimin üçüncü yönelimi, demokrasinin geliştirilmesi, KİTLELERE DAYANAN BİR POLİTİKAnın tutarlı bir şekilde gerçekleştirilmesi, ekonomik ve sosyal dönüşümlere HALKIN KATILMASIdır. HALK KİTLELERİ; işte, antiemperyalist ve antifeodal devrimi sonuna kadar ve tastamam gerçekleştirmekte menfaati olan tek kuvvet. (...) HALK KİTLELERİ; işte, emperyalizmden ve feodalizmden kesin olarak kurtulmak için kaçınılmaz köklü sosyal dönüşümlerin kaynağı ve harekete geçirici gücü.» (Askerî Darbeler ve Demokrasi, s. 27)

Bay Avcıoğlu, Mirski'nin bu sözlerini herhalde «popülist» bulduğu için görmezlikten gelmiştir! Bay Avcıoğlu'nun okurlardan saklamak istediği budur: Halk kitlelerinin önemi. Çünkü Mirski için aslolan halk kitleleridir; ara tabakaların rolü «tanınması gereken bir imkân»dır, o kadar. Ve bu nokta son derece önemlidir. Ve Bay Avcıoğlu «halk kitleleri»nin önemini kabul etmemek için her şeye razıdır!

Avakov ve Stepanov'dan yapılan aktarmalar da «Namaz kılmayınız» anlayışını dile getiriyor. Bu uzmanların temel yargıları şudur: «Ara sınıflar hem ilerici akımlar için, hem de en kötü irtica için besleyici bir çevre olabilirler.» Sonra şu açıklamayı yapıyorlar: «Ara tabakalar, genç hükümran devletlerde, kapitalist memleketlerde olduklarından daha kararsız ve şekilsizdirler (amorphe). Saflarında nüfusun en değişik unsurlarını toplarlar: Kabilelerden ve cemaatlardan gelen küçük tüccarlarla Cambridge ya da Sorbonne'dan diplomalı serbest meslek sahipleri! Bunun için, onların bağrından politika hayatına atılanlar arasında hem emperyalizme karşı amansız bir mücadeleye girişenlerin, hem de e m p e r y a l i z m l e işbirliği t a r a f t a r larının olmasında şaşılacak bir yan yoktur.» (s.35) Bay Avcıoğlu bunları görmezlikten geliyor. Kitabın 33. sayfasının 3. paragrafını da görmezlikten geliyor. Avakov'la Stepanov'dan aldığı iki cümleden sonra, içinde «milletin çoğunluğunun temel gereklikleri» gibi, «geniş halk kitlelerinin politik faaliyetinin seviyesi» gibi, «kitlelerin politik inisyatifi» gibi, «millî devrimin gelişmesi için geniş halk kitlelerini harekete geçiremiyen küçük burjuva devrimci demokrasisinin kararsız ve çelişmeli politikası» gibi sözler bulunan bütün cümleleri atlıyor ve sanki ilk iki cümlenin devamıymış gibi iki sayfa öteden aldığı bir cümle ile devam ediyor! Bay Avcıoğlu sevmiyor nedense «halk» sözünü, bir alerjisi var bu söze karşı. Ve sonra insanın gözünün içine baka baka «YÖN'ün yazısı, Fethi Naci'nin iki derlemesini gerçeğe uygun olarak değerlendirmiştir.» diyebiliyor! Ve «Fethi Naci'nin bunları nasıl görmezlikten geldiğine doğrusu şaştık.» gibi sözler edebiliyor! Ben şaşmıyorum Bay Avcıoğlu'nun davranışına, çünkü başka türlü davranmak gelmez elinden. Öyle ki, ara tabakalardan söz ederken, cevabının bir yerine, «Tabiî ki bu sözler 'mutlaka ilerici bir rol oynar' anlamına gelmekte değildir.» diye bir cümle sıkıştırarak 15 Temmuz 1966 da yazdığı nottaki «iddiası»ndan 2 Eylül 1966'da vazgeçmesine de şaşmıyorum!

EL YARGISIYLA TARTIŞMAYA GİRİLMEZ!

Bay Avcıoğlu, Mirski'nin, Avakov'la Stepanov'un incelemelerini ilk defa benim çevirimden okuduğu, 1964'ten sonra yayınlandığını söylediği yazıların da sadece adlarını duyduğu için, ister istemez Hélène Carrere d'Encausse'un «ciddî bir araştırmacı» olmasına sığınıyor. YÖN yayınları arasında yeni çıkan bir kitapta «marksist olmayan» bir araştırmacı olduğunu özellikle belirttiği araştırmacıyı öne sürerek şöyle diyor: «Fethi Naci, Doğan Avcıoğlu aracılığı ile, bu Fransız araştırıcısını da tahrifçilikle suçlamış olmaktadır.» (Neyse ki beni şikâyet etmek için mektup yazacağı bir amirim yok!)

Bay Avcıoğlu'na eski bir atasözünü hatırlatarak «El yargısıyla tartışmaya girilmez!» diyeceğim. Çünkü «marksist olmayan» bir araştırıcıya yaslanan Bay Avcıoğlu, cevabında, «Halbuki daha önceleri, dünya marksistleri, genellikle millî burjuvazinin yeniden emperyalizmin kolları arasına atılacağı düşüncesindeydiler. Bu yazarlar ise (Yani Mirski, Avakov, Stepanov. — F.N.) daha 1963'te 'ara tabakaların belli şartlardaki ilerici rolü'ne dikkati çekmekteydiler.» diyor.

Marksist olmayan araştırmacılara yaslanarak marksistliğe kalkışmanın sonu bu dur! Bay Avcıoğlu, marksist düşüncenin gelişimini düpedüz tahrif ediyor. Çünkü bu işlerle azıcık ilgilenen herkes 81 partinin 1960 kasımında yayınladığı ünlü bildiriyi okumuştur. O bildiride millî burjuvazinin ikili karakterinden söz edilirken aynen şöyle denmektedir: «Halihazır şartlar içinde, bağımlı ülkelerle sömürge ülkelerin emperyalist çevrelere bağlı olmayan millî burjuvazisi, objektif olarak, antifeodal, antiemperyalist devrimin esaslı görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgilidir; bunun için, emperyalizme ve feodalizme karşı devrimci mücadeleye katılabilir. Bu anlamda, ilerici bir niteliği vardır.»

Bu sözler, dünya marksistleri tarafından, 1963'ten tam üç yıl önce söylenmiştir. Bilmem ne diyecek buna Bay Avcıoğlu? Sözü Salvador'lu yazarın incelemesine getirerek tartışmayı başka yönlere mi çekmek isteyecek? (Onun dediklerini de tam anlamamış ya, neyse.) Yoksa yeni fısıldaşma ve iğfal etme hikâyeleri mi icat edecek?

SİZE YAKIŞIYOR!

Bay Avcıoğlu'nun buraya kadar cevaplandırdığım sözleri memleketimizde alışılan bir tartışma düzeyindedir. Fakat cevabını öyle bir paragrafla bitirmiş ki ben kendisinden «Doğan Avcıoğlu arkadaşım» diye söz edemedim, bundan sonra da etmem. Tiksindirici bir iftirada bulunuyor Bay Avcıoğlu cevabının sonunda. «Askerî Darbeler ve Demokrasi» için MİLLİYET'te ve AKŞAM'da birer tanıtma yazısı yazan Tarık Dursun'la Cengiz Tuncer'in kulağına ben dedikodular fısıldamışım, onları iğfal etmişim de o yazıları yazdırmışım! «Fethi Naci'nin kulaklarına fısıldadığı dedikodulara dayanarak...» diyor... Bay Avcıoğlu, cevabında, sık sık «Fethi Naci'ye yakıştıramadığımız» gibi sözler ediyordu. Ben tersini söyleyeceğim: Böyle sözler etmek Bay Avcıoğlu'na gerçekten yakışıyor! (Kulağa fısıldamak konusunda söyleyecek çok şey var ama geçelim!)

Bay Avcıoğlu, cevabını, «Ama MİLLİYET ve AKŞAM yöneticilerinin, çirkin ve yalan suçlamalara sütunlarının âlet edilmesinden üzülecekleri ni bilmekteyiz.» diye bitiriyor. Bay Avcıoğlu, bu cümlenin açığa vurduğu davranışa ne ad verildiğini herhalde bilir. Ne diyeyim! Yakışıyor size Bay Avcıoğlu!

Bu hikâye burada biter. Nokta.

YÖN'ÜN NOTU:

Fethi Naci'nin çok ciddî, çok soğukkanlı ve çok terbiyeli yazısını -cevap hakkına mutlak saygımız olduğu için- aynen yayınladık. YÖN sayfalarını nelerle dolduruyorlar diye okuyucularımız bizi, ümit ederiz ki, kınamıyacaklardır. Fethi Naci'nin iddialarını, YÖN'de bir süre yazı yazmış bir insana gösterilmesini gerekli bulduğumuz saygı çerçevesinde cevaplandıralım:

1 — Biraz mantık bilenler, hemen farkına varacaklardır ki, «Ara tabakaların ilerici bir rol oynaması mümkün değildir» hükmünün **tam tersi**, «Ara tabakaların ilerici bir rol oynaması mümkündür» hükmüdür. Bunu Fethi Naci'nin yaptığı gibi, «mutlaka ilerici bir rol oynarlar» diye anlamakta ısrar etmek ve YÖN'ün yayınladığı yazıda ve 180 sayıdır çıkan YÖN'ün hiçbir satırında savunulmamış biçimde yorumlamaya kalkışmak, hatasını asla kabul etmiyen bir mizacın, haksızlığı ortaya çıkınca bir firar yolu bulmak için sürüklendiği bocalama olarak kabul edilebilir. F. Naci «Ara tabakalar, mutlaka ilerici rol oynarlar» anlamına gelen YÖN'de çıkmış tek bir satır gösteremezse -ki gösteremez-, yaptığı yakıştırmadan ve tahrifçilikten mahcubiyet duyacak mıdır? Bir insana söylemediğini söyletip, sonra söylenmiyenleri cevaplandırmaya koyulmak, F. Naci'ye yakıştıramadığımız bir davranıştır.

Tesadüfen seçilmiş bir örnek olarak. YÖN'ün 165. sayısındaki Doğan Avcıoğlu'nun «27 Mayıs» başlıklı yazısından şu sözleri okuyalım:

«Bu noktada, tarihten miras büyük bir talihsizlik, görmezlikten gelinemez. Bu talihsizlik, sömürücü çevrelerin de maharetle körükledikleri, işçi ve köylü kütleleri ile Zinde Kuvvetler arasındaki büyük uçurumdur. Geniş kütleler, yüzeyde kalan ve onlara genellikle ıstırap getiren yüzyıllık yanlış bir modernleşme politikası yüzünden, ilerici güçlere inançlarını yitirmişlerdir. (......) Uçurum, ancak geniş kütlelerin kaderini değiştiren bir eylem için de ve zamanla kapanabilecektir. Öte yandan, kütlelerin, hiç değilse başlangıçta inançlı desteğinden yoksun bulunan devrimcilerin, emperyalizmle bir süre sonra uzlaşma, köklü dönüşümler karşısında gerileme ve bir memur burjuvazisinin bütün hastalıklarına yakalanma eğilimleri göstermeleri ciddî bir tehlikedir».

Görülüyor ki, Avcıoğlu, ara tabakaların devrimci unsurlarının dahi, ilerici bir rol oynamak isteseler bile, her zaman bunda başarıya ulaşamıyacaklarını belirtmiş ve kütle desteğinin şart olduğunu ileri sürmüştür. Ve bunu YÖN'de yüzlerce kez yazmıştır.

2 — F. Naci'nin, «Halk sözü geçen cümleleri görmezlikten gelmek», «halk kütlelerinin önemini kabul etmemek için her şeye razı olmak» gibi iddiaları da, bir kişiye söylemediklerini söyletip, sonra söylenmiyenleri cevaplandırmak diye belirlediğimiz ve Fethi Naci'ye yakıştıramadığımız « a l a t u r k a » tartışmanın t i p i k bir örneğidir. Halkçılık, YÖN'ün 180 sayıdır en geniş biçimde, işlediği bir konudur. Halksız sosyalizm iddiası, kaba bir tahrifçiliktir. F. Naci'yi YÖN koleksiyonlarında, halk kütlelerinin önemini reddeden YÖN'e ait tek bir satır bulmaya -ki bulamıyacaktır- çağırıyoruz. O halde neyi tartışıyor Fethi Naci? Cevabımızda, elbette ki «ayaksız masa ve halksız sosyalizm olmaz» gibi, İlhan Selçuk'un geçen sayımızda iyi belirttiği mütearifeleri tartışacak değildik. Önemli olan, Marksist teorinin şimdiye kadar ihmal ettiği ve bir iki yıldır ele aldığı konuları belirtmekti. F. Naci, çevirdiği yazıları daha önceki farklı görüşlerin ışığında değerlendirmeyi bilseydi, «Halksız sosyalizm olmaz» gibi hiç kimsenin tartışmıyacağı mütearifeler üzerinde değil, yeni görüşler üzerinde dururdu. F. Naci'nin çevirilerindeki yeni görüş ise, ara tabakaların, belli şartlarda ilerici bir rol oynayabileceklerinin kabulü idi. Bu belli şartlar ise, YÖN'ün 15 Temmuz tarihli yazısında uzun uzun anlatılmıştır. Ama F. Naci, «halksız sosyalizm olmaz» gibi, ilkokul seviyesindeki tartışmalardan öteye nedense çıkmak istemediği için, mütearifelerin üzerinde durulmayışını «montajcılık» sayabilmektedir!

3 — Avcıoğlu'nun Rusça bilme iddiası yoktur. F. Naci gibi, D. Avcıoğlu da Rusça bilmez. Ama ciddî bilimsel kurumlarda çalışan bir Fransız araştırıcısı, ilerici askerî rejimler hakkında Sovyet Marksistlerinin giriştikleri ilk incelemelerin 1964 yılından sonra başladığını yazar ve bu incelemeleri ortaya korsa, Avcıoğlu onun vardığı sonuçları, F. Naci'nin yaptığı gibi, 1963 yılına ait metinlerle çürütmeye kalkışmaz. Hiç değilse önce Fransız araştırıcının dayandığı metinleri bulur, onları inceler, ancak ondan sonra yanlışlarını bulmaya kalkışırdı. F. Naci, 1963 yılından sonra, Sovyet Marksistlerinin ara tabakalar hakkında yaptıkları araştırmaların hiç birini bilmeden, görmeden, sırf Marksist değil diye, YÖN YAYINLARI arasında çıkan «Asyada Marksizm ve Milliyetçilik» adlı eserde ciddî ve bilgili bir Marksolog olduğunu ortaya koyan Fransız araştırıcısının vardığı sonuçları reddetmeye kalkmaktadır!.. Fransız araştırıcısının tadır!... F r a n s ı z araştırıcısının Sovyet Marksistlerinin görüşlerini tahrif ettiğini F. Naci iddia edebilecek midir? Herhalde edemiyecektir. O halde? Bu ciddiyetten uzak tutuma, hafiflik mi diyelim, şaşkınlık mı diyelim, kestiremiyoruz.

Fransız araştırıcının incelemesinde, F. Naci'nin iddiasının aksine, Sovyet Marksistlerinin araştırmalarından özetler ve aynen çeviriler yer almaktadır. Mirskij ve Pokataeva'nın vardığı en önemli sonuç şuydu: «Askerî elit, bir sınıf değildir; fakat içinden çıktıkları grubun çıkarlarını da temsil etmezler. Bunlar ileri ülkelere nazaran, iktidardan ve içinden çıktıkları gruplardan mukayese edilemiyecek ölçüde bağımsızdırlar». Bu sözler, görüldüğü gibi, F. Naci'nin 1963 tarihli eski bir yazıya dayanarak derlemesine aldığı «Bunlar sınıflar dışı, ya da sınıflar üstü bir kuvvet değildirler» görüşünden bir hayli ayrılmaktadır. F. Naci, YÖN'de yer alan Fransız araştırıcının yazısını serinkanlılıkla okursa, yeni araştırmalarda, mütearifelerin dışında yer alan önemli yeni fikirleri, (metinlere sâdık olarak) bulacaktır. «Marksist olmayan Marksologların sözlerine itibar edilmez» gibi çok parlak soyut iddialar yerine, yazılanları anlamaya çalışmak, herhalde çok daha ciddî bir davranıştır. Sanırız ki, Marksizmi tahrifçilerin elinden kurtarmak iddiasında bulunan F. Naci, söylenenleri anlama yoluna girer ve söylenmiyenleri cevaplandırmaya kalkışma kolaylığından kurtulursa, başarıya ulaşmasını temenni ettiğimiz «Marksizmi kurtarma» çabasını herhalde çok daha ehliyetle yürütme imkânına kavuşacaktır.

4 — F. Naci bilgiçliğe madem çok önem veriyor, biz de biraz bilgiçlik taslayarak belirtelim ki, millî burjuvaziye karşı tutumda değişiklik, 1960 dan çok önce, 1956 yılı doktrinal devrimiyle başlamıştı. 1960 kararlarına r a ğ men, YÖN'ün yazısında da belirtildiği üzere, Marksistlerin tutumunda, millî burjuvazi konusundaki mütereddit tutum devam etmiştir. Bir defa, millî burjuvazi sözü, içinde «ne arasan bulunur, derde devâdan gayri» cinsinden, çok belirsiz bir kavramdır, anlamsız millî burjuvazi kavramına karşı çıkmışlar, ara tabakaların devrimci unsurlarını, millî burjuvazinin dışında düşünmeye başlamışlardır. Bu devrimci unsurlar da, millî burjuvaziye karşı çıktıkları ölçüde, ilerici olmuşlardır. Bunun için, 1960 kararlarını iyi değerlendirmek gerektir. Nitekim Marksist olmayan Fransız araştırıcı, 1960 kararlarını da, sonraki gelişmeleri de yazısında iyi değerlendirmiştir. Ama F. Naci, «Madem ki Marksist değil, onun sözüne güvenilmez» demektedir. İddialar, maalesef hep bu ilkokul seviyesinde kalmaktadır. Halbuki Marksistler, millî burjuvazinin egemenliğine son veren ara tabakaların devrimci unsurlarını 1963 yılına kadar şüphe ile karşılamakta ve ilerici askerî rejimler konusunda F. Naci'nin Faslı yazarı gibi düşünmekteydiler. Nitekim jukov'un resmî görüşü yan-

ŞEMDİNLİ RÖPORTAJI: 9

«Oylar, eşeğin kulakları gibi eşit olsun»

Yazı ve Fotoğraf

Muzaffer Erdost

BİR
HALK ÜZERİNDE İÇ ETKENLERİN ÇATIŞMASI

bir olay

«Sandığı kapatmış, tutanağı hazırlayıp imzalamıştık» diye anlatıyordu. **«O sırada koşarak bir adam yanımıza geldi. Nefes nefese. «Beyim» dedi, «senden bir ricamız var». «Nedir?» dedim. «Biz yeniden seçim yapacağız» dedi. Kovdum adamı. Biraz sonra kadın, erkek toplandı geldi. Yalvarmaya başladılar, «Biz yeniden seçim yapacağız» diye.»**

Bir başka gün Aptullah Çiftçi devam ediyordu: **«Belediye Meclisinde iki partinin adayına oy vereceksiniz, diye haber göndermiştim. Oylar, öyle olacak ki, dedim, tıpkı eşeğin kulakları gibi, ikisi de aynı, ne bir eksik, ne bir fazla. Haber biraz geç kalmış. Bunlar oyları verdikten sonra haber almışlar. Toplanmış sandık başkanına yalvarmışlar ki, yeniden oy verelim diye. Eşeğin iki kulağı gibi, eşit olsun oylar diye.»**

biz burada üç tabakayız

Başka biri böyle diyor: **«Biz burada üç tabakayız. Altta halk, onun üstünde beyler, onun da üstünde seyitler. Biz çalışıyoruz, fakat onlar bize diyor ki, siz işlere karışmayın. Biz de diyoruz ki, çalışan biziz karışırız, siz gidin ibadetinizi yapın..»**

Bir başkası ise, başka bir yerde şöyle devam ediyor: **«Siz (seyitler) gidin seccadenize başınızı koyun, ibadet edin. Biz gelip sizi ziyaret edelim.»**

Bu sözler tarafsız sözler değil elbette. Fakat toplum katları arasındaki çatışmanın da bir çeşit dışa sızışı. Daha önce, tarihi oluşu içerisinde gördük ki, Şemdinli'de geniş halk kitlesi, çalışan, köylü olan sınıf kirmançlardır. Onun üstünde beylik, liderlik için çarpışan iki sınıf vardı: Abbasi soyundan geldiklerini söyleyen beyzade'ler (eski Mîrler) ve Kureyş Kabilesinden geldiklerini söyleyen Seyitler. Liderlik için çatışma, bugün yalnız beyzadeler ve seyitler arasında değildir. Yeni politik ve ekonomik hayat, bu çatışmaya yeni simalar getirmiştir.

aşiretler ve götürücüleri

Şemdinlide dört aşiret var: Herki, Gerdi, Humaro, Zerza. Zerza aşireti üzerinde seyitlerin etkisi var. Humaro aşireti üzerinde beyzadelerin. Gerdi aşiretinin eskiden kuvvetli reisi Ahmet Bey, bugün iktisaden zayıflamış. Fettah Ercan'ın sözü daha çok geçiyor. Herki aşireti zaten aşiret reislerine pek bağlanmamışlar. Son aşiret reisi Irak Herkisinde oturan Hüseyin Ağa ölmüş, oğulları da Molla Mustafa'dan korktukları için gelemez olmuşlar. Herki aşireti üzerinde, ihtilâlden önce siyasî nüfuzu olan Ahmet Gündoğan etkili olmuş, şimdi ise iktisaden güçlü olan Ahmet Tekin'in aşiret üzerinde etkisi var.

(Diman Köyü)
Nüfus hızla artmaktadır. Aşağı yukarı yetmiş seksen yıl önce iki kişi olan Seyit İslâm Geylâni ailesi, bugün 110 kişiye yaklaşmışlardır. Biz gittiğimizde ancak köyde bulunanların fotoğrafını çekebildik.

aşiret reisi ile ağa arasında

İçten içten gelişen bir şey varsa, o da gerek iç etkenlerin gerek dış etkenlerin aşiret reislerinin güçlerini azaltmasıdır.. Şimdi, hazinenin olan toprakları hükümetten kiralıyanlar ve kiraladıkları toprakları köylüye ortaklığa ektirenler var. Aşağı yukarı yeni reisler bunlar olacaktır. Yâni aşiret reislerinin yerini iktisaden güçlenmeye başlıyan ağalar almaya başlamıştır veya aşiret reisleri iktisaden güçlenerek kendi mevkilerini korumaktadır. Fakat bu sınıflaşma çok keskin ve belirli çizgiler kazanmamıştır. Onun için de muhtar, seyit, bey, aşiret reisi, aklı eren, kafası işleyen, ilçe ile bağlarını güçlendirmeye, hükümet üyeleriyle ilişkilerini pekiştirmeye çalışmaktadır.

Ben fukaranın adamıyım

Bütün bunların arasında, kendi ihtiyacı kadar toprağı hükümetten kiralıyanlar vardır ki, işte bunlar aşiret vs. gibi kendisini bağlıyan bağları yavaş yavaş koparmaya düşünce ve davranışlarında bireyselleşmeye başlamışlardır. Bunların sayıları çok az, Tarlasını, söktüğü taşlardan yapmış olan Abtullah Atabey şöyle diyor: **«Ağalar zulüm ediyorlar. Bugün iyi olsalar yarın, işlerine gelmediği zaman, biri kendine dikileceği zaman zulüm ediyorlar. Ben fukarının adamıyım..»**

Aşağı yukarı kendisi de bir ağa durumunda olan biri ise kulağıma eğilerek **«İstiyor musunuz memleket düzelsin» diyor, «Önce ağaları kaldıracaksınız. İstedikleri zaman halkı kul gibi kullanırlar.»**

Bâzı kişisel çekişmelerin ifadesi olan bu söze fazla değer vermiyeceğim. Çünkü, yukarda söylediğim gibi beylik, seyitlik, aşiret reisliği gibi «ağalık» farklı, açık çizgiler kazanmamıştır. Ama gidiş ağalığa doğrudur.

aşiretin bireyi yerine, devletin vatandaşı

Neden halk her çağda kendine bir lider seçmiştir? Bu aşiret reisidir, bu beydir, seyittir veya ağadır. Ağalığı yaratan şartları, aşiret reisliğini yaratan şartları aydınlığa çıkarmadan bu kurumlarla savaşılır mı? Bâzı adamlarla savaşılır, ve belki bunlar ayıklanır, fakat aynı topluluk beş on yıl sonra yeni bir baş, yeni bir reis, yeni bir ağa yaratmakta gecikmiyecektir.

Aşiretleri yaratan şartlarla ,aşiret reislerini yaratan şartlar aynı olsa gerek. Aşireti yaratan şartlar, toplulukların birbirleriyle olan siyasî, iktisadî, hukukî çatışmaları içersinde kendi varlıklarını devam ettirebilmesi ile izah edilebilir. Aşiret reisleri, aşiretlerinin siyasî, iktisadî. hukukî güvenlğini sağlamışlar, fakat devlet hâlâ gereği kadar bireyin iktisadî, siyasî, hukukî güvenliğini koruyarak onu aşiret reisinin elinden kurtaramamıştır.

Devlet kurumları, bu ailenin, bu bireyin siyasî, iktisadî, hukukî haklarını gereği gibi koruduğu ve coğrafya şartlarını yendiği zaman, o, aşiretin bir bireyi değil, devletin bir vatandaşı olacaktır. Çünkü öyle görünüyor ki gelecekte aşiretin bir bireyi olmakla elde edeceği şeyler, devletin vatandaşı olmakla elde edeceği şeylerden çok daha azdır.

Bugün halk, dıştan gelecek etkilere karşı, aşiret reisinin çevresinde toplanıyor.. Fakat hükümetle olan işlerini görebilmek için yeni ağaların yanına koşuyor.

İKİ
ARTAN NÜFUS: «ALLAHA ŞÜKÜR, ÇOCUĞUM OLMAYAN YIL YOKTUR»

yetmiş yıl sonra yüz on kişi oldular.

«Allaha şükür» diyor, «çocuğum olmayan yıl yoktur. On bir çocuğumu toprağa vermişimdir.» Kendisi elli, ellibeş yaşlarında. Ilk karısı ölmüş. Şimdi üç karısı var. Karısının biri evin önünde iş görürken belli oluyor, gebe. Beşikte ağlıyan bir çocuğu var. Yerde emekliyen bir çocuğu. Yeni konuşmaya başlayan başka bir çocuğu.

Ikinci örneği mi daha genç bir erkekten veriyoruz. İki evli. **«Münasip bir şey»** bulursa, üçüncüsünü alacak. Ilk karısından yedi çocuğu olmuş, dördü ölmüş, üçü yaşıyor. Ikinci karısından yirmi iki çocuğu olmuş. Parmakladı, saydı, şaşırdı, bir iki kere daha saydı, çıkartamadı. Oğlunu gönderdi. Çocuk annesine sordu, geldi. Evet 22 çocuğu olmuş, on sekizi ölü, dördü yaşıyor.

Diman köyünde Seyit Islâm Geylâni oturuyor. 130 yaşlarında. 1877-1878 Türk-Rus Savaşına (93 harbine) gitmiş, dönmüş, çeşitli kavgalara girmiş çıkmış, çocukları ölmüş, karıları ölmüş. 60 yaşından sonra yeniden evlenmiş. Son karısından çocukları olmuş. Şimdi 50 yaşında torunu var. Torununun torunu onbir yaşında. İki kişi, aşağı yukarı yetmiş seksen yıl sonra, yüz on kişi olmuştur.

biz sizin gibi tembel miyiz?

Doğumların yüksek olmasında en önemli etken, kadının toplumsal hayattaki yeri, çocuk maliyetinin çok ucuz oluşu ve küçük yaştan üretici olarak çalışmaya başlaması, ve halkın cinsi bilgilerinin çok zayıf olmasıdır.

Bir erkek, iki, üç, hattâ dört kadınla evlenmektedir. Dolayısıyle de doğumlar yükselmekte ve böyle bir evde her yıl doğum olmaktadır. Bizim doktor, üç çocuklu bir kadınla karşılaşınca, bu kadar az çocuklu aile ile karşılaşmaktan dolayı hayretini gizliyememiş. Orada oturan kadınlardan biri **«Doktor Bey»** demiş, **«biz sizin gibi tembel miyiz?»**

kırk yıl doğuran kadın

Fazla ölüm bile, Şemdinli'de doğumu kamçılar. Çünkü: Kadında cinsiyet hücresi, yâni yumurta sayısı doğuştan sınırlıdır. 350—540 arasında olan bu yumurtaların her ay bir tanesi tükenerek, 45 yaşlarında biter. Yumurtalar bittikten sonra, kadında döllenme olmaz ve âdetten kesilir. Şemdinli'de çocuk denecek yaşta, 12-15 yaşlarında evlenen kız, evlendikten kısa bir süre sonra çocuğa kalır. Çocuğa kaldıktan sonra da adet görmekten kesilir. Yâni çocuğakaldığı günden, bâzılarında doğumdan birkaç ay sonraya, bâzılarında sütü kesilene kadar döl yatağına yumurta düşmez. Her çocuk için ortalama bir yıl yumurta düşmediğini düşünelim. Yirmi çocuk doğurmuş bir kadında yumurtaların bitmesi yirmi yıl gecikecek ve bu kadın normal olarak 65 yaşlarında âdetten kesilecektir.

Kentte ortalama 25 yaşında evlenen bir kadın 45 yaşında adetten kesileceğine göre, 20 yıl doğum yapabilir. Bu bölgede ise 15 yaşından 65 yaşına kadar, yâni elli yıl doğum yapan kadınlara rastlanır.

dört bin metrekare toprakta bir kişi

Aşiretlerin birbirleriyle sürekli kavgaları, yaşama şartlarının güçlüğü halkın tabiat kuvvetlerini yenememiş olması, salgınlar ölüm oranını artırmıştır..

sıtan 12 Ağustos 1963 tarihli Çin'e cevabında, ara tabakaların imtiyazlı tabakaların baskısı altında kalacağı ileri sürülmekteydi. Halbuki, çok genel plânda kalan şemaların yetersizliği anlaşılıp, 1964'ten itibaren somut şartları ön plânda tutan araştırmaların yapılmasına başlanmasından sonra, ara tabakaların, «yol bazen çok dolambaçlı da olsa», gerçek bir sosyalizm yolunu açabileceği ve ona ulaştırabileceği kabul edilmiştir. Bu, 1956 yılı görüşlerinin ve 1960 kararlarının çok ötür ve 1956'da milli burjuvazinin ilerici rol oynayabileceğinin kabulünden hayli ayrılan bir tezdir. F. Naci, «Marksist değil» diye reddettiği Fransız araştırıcının incelemesini hazmederek okuduktan sonra, yeni metinleri bulur ve incelerse 1956'dan beri köprülerin altından çok suyun aktığını görecektir.

5 — F. Naci, derlemesinde, okuyucuyu yanıltıcı çok farklı görüşleri, farkları belirtmeden, altalta sıralamıştır. Bunu geçen yazımızda belirtmiştik. F. Naci, nedense bu konuda susmayı tercih etmiştir.

6 — Cengiz Tuncer ve Tarık Dursun, maalesef, tamamen F. Naci'nin kulaklarına fısıldadıklarıyla bilmeden, anlamadan, ezbere yazı yazmışlardır. F. Naci, ünlü bir fıkra yazarını dahi fısıltı ile iğfali denemiştir. Ama bırakalım işin bu tarafını. Cengiz Tuncer ve Tarık Dursun'un üç beş satırlık kitap eleştirileri, kitap ile değil, dip notu ile ilgilidir. Bu iki kişi, kitabı bırakıp YÖN'ü eleştirmeye kalkmışlardır. Bu, en azından şimdiye kadar görülmemiş, çok tuhaf bir elestiri tarzıdır. Elbette ki YÖN, kaba sataşmaları cevapsız bırakmıyacak, tıpkı F. Naci'nin YÖN'e gönderdiği mektup gibi, gazete sorumlularına görüşünü bildirecekti. Bu en tabiî davranışı, bu sefer Cengiz Tuncer ve Tarık Dursun F. Naci'ye fısıldamışlardır. Halbuki fısıltı ile kitap eleştirisi yapan eleştirmenlerimizin, yazdıklarına bakmak, bunların fısıltı ile yazıldığını ispatlamaya yeterlidir. Cengiz Tuncer, «YÖN, yanlışlık yapmıştır. Mirski, Avakov, Stepanov, demokratik yolun tamamen aksi bir yolu çıkar yol olarak salık vermezler» derken, onların bugünkü parlamentoculuğu salık verdikleri iddiasındadır. Marksizm hakkında en ufak bilgisi olan bir kişinin, Marksistlerin «demokratik yol» deyimini kullanırken neyi kasdettiklerini bilmesi gerekirdi. Marksistler için, burjuvaların tek parti diktatörlükleri diye antidemokratik saydıkları ilerici rejimler demokratiktir. Meselâ Sovyet Marksistleri, halen Suriye ve Mısır'daki tek parti rejimini demokratik saymaktadırlar. Burjuva egemenliğine dayanan çok partili rejimler ise, antidemokratiktir. Aydın Yalçın ve İsmet Giritli'nin bile bildiği, bu en basit kavram farklarından habersiz bir Cengiz Tuncer'in bilmediği, anlamadığı ve okumadığı konularda, kulağına fısıldanmaksızın büyük lâflar etmeye kalkışması mümkün mü?

Cengiz Tuncer ve Tarık Dursun, konuyu anlasalar ve F. Naci'nin kitabını okusalar, YÖN'e saldırmak yerine, kitap çerçevesinde kalarak, her şeyden önce «derlemedeki yazıların her biri ayrı telden çalıyorlar. Bu ne karışık derleme» demeleri gerekmez miydi? Sovyet Marksistlerinin yazılarını, derlemede okusalar ve anlasalar, onların Divitçioğlu'nunkinden tamamen aksi tezi savunduklarını görmezler miydi? Fethi Naci yanılmış ve bilmeden, anlamadan yazı yazan kitap eleştirmenlerini de yanıltmıştır.

7 — Geriye kalıyor, ne anlama geldiklerini samimiyetle söyliyelim ki- kavrayamadığımız bir takım imalar ve kapalı suçlamalar. Biz hiçbir arkadaşımızda artniyet aramadan, sadece yazdıkları üzerinde dobra dobra konuşuyoruz ve bunu da dürüstlüğün asgarî icabı sayıyoruz. F. Naci'ye de, imalara ve kapalı suçlamalara tenezzül etmemesini, dobra dobra konuşmaya alışmasını tavsiye eyleriz.

F. Naci, Avcıoğlu'nu alışılmamış bir usulle, bir kitap dip notunda tahrifçilikle suçladıktan sonra, yanıldığını yazmamız üzerine, Avcıoğlu'nu arkadaşlıktan siliyor! Tahrifçilik gibi ağır bir isnadı, cevaplandırmıyacaktık da ne yapacaktık? Aslında tam bir yanılma içinde ve tuhaf bir biçimde tahrifçilikle suçlanan bizlerin kırılması gerekmez miydi? Ümit ederiz ki, F. Naci yakışıksız davranışından sonra bu sefer belki biraz mahcubiyet duyacaktır.

1915 yılında Nesturilerin gitmesi, 1916'da bölgenin Rus istilâsına uğraması, 1925 isyanı, 1930 baskını Şemdinli nüfusunun azalmasında başlıca etkenler olmuştur.

1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında Şemdinli'nin nüfusu 924 erkek, ve 691 kadın olmak üzre, 1615 kişidir. Kilometre kareye bir insan bile düşmez, 0.3 insan düşer. Okurun dikkatini çekecek bir nokta vardır: Savaşlar, isyanlar ve gene de erkek sayısı kadınlardan çoktur. Erkeklerin fazlalığı o zaman burada bulunan piyade bölüğü ile, jandarma bölüğünü ifade ediyor. Subay, memur ve aileleri çıkarırsak, Şemdinlinin 1927 yılında nüfusu bin civarındadır. Aşağı yukarı dört veya beş kilometre kareye bir insan düşmektedir. 1960 sayımında bu rakam 7.500 e yükselmiştir. Eğer Türkiyenin nüfusu da, Şemdinli nüfusu oranında artsa idi, Türkiye'nin nüfusunun 1960 yılında 90 milyon olması gerekirdi.

millî gelire etkiler

Doğumun millî gelire etkisine üç ayrı noktadan bakmak gerekiyor: Gebe kadın, çocuğun yetişme maliyeti, artan nüfus.

Kadın dışarı işlerinde çalıştığı ve üretimin yükünü erkekle paylaştığı için, onun sürekli gebe kalması ve doğurması, her ne şekilde olursa olsun çalışmasını azaltmaktadır.

Doğan bir çocuğun maliyeti, Türkiyeye oranla Şemdinli'de ucuzdur. Türkiyede ortalama onbeş yaşına kadar tüketici (müstehlik) olarak hesap edilen çocuk, Şemdinlide yedi.. sekiz yaşlarında üretici olur. Ot toplamaya, koyun gütmeye, odun taşımaya, tarla sulamaya başlar. Oysa kentte bu yaşlarda bütün çocuklar okumaktadır, ayrıca okul masrafları da maliyeti artırmaktadır. Şemdinlide okuyan çocuk oranı çok azdır. İkincisi, okul masrafları yüksek değildir.

artan nüfus, azalan gelir ve..

Şemdinli'nin bazı yerlerinde, nüfus artışı ile gelir, birbirine paralel olarak yükseliyor. (Buna en belirgin örnek Nehri). Bâzı yerlerde ise ekilecek bir karış toprak kalmamış, yâni gelir donmuş. Her yıl aynı geliri bölüşen insan sayısı artıyor (Buna en bilirgin örnek Bedav).

Her ne olursa olsun, sağlık kurumlarının günden güne gelişmesi, ölüm oranını azaltacak, okulların açılmaya başlamış olması, çocuk maliyetini yükseltecek ve okumuş kuşağın giderleri artacak. Buna rağmen tarımda ve hayvancılıkta aynı metotlar uygulandıkça, halka yeni iş sahaları açılmadıkça, gelirde yükselme olmayacaktır.

Bunun anlamı şudur: Nüfus çoğalacak, nüfus başına düşen gelir azalacak, halk açlıkla karşı karşıya kalacak. Açlığın arazları kaçakçılık, hırsızlık ve soygunculuk olarak belirecek. Hükümet aç kalan halkı doyurmaya, asayişi sağlamak için idari kadroyu genişletmeye çalışacaktır. Nüfusun başıboş ve amaçsız artışı, siyasî bakımdan hassas olan bu uç üzerinde, bizi şimdiden çareler aramaya zorluyor.

ÜÇ TOPRAK: ONU, NURLU VATANDAŞ YAPACAK SOYLU VARLIK

hayat toprağa bağlı

Bir ağaç gibidir buranın halkı, bir ekin gibi, bir tütün fidesi gibi. Varlığı, tokluğu, şenliği topraktan gelir. Hayatı toprağa bağlıdır. Ama kendisi toprağa bağlı mıdır? İşte bütün mesele..

Hayat toprağa bağlıdır. Çünkü halkın üretim maddelerinin hepsi topraktan gelir. Halk buğdayını eker ona. Pirinç eker, tütür eker. Evinin kıyısında, köşesinde yer bulursa biraz patates, biraz fasulye, biraz soğan eker. Koyunlarını bu topraktan çoğaltır. **Her şey topraktan gelir. Elbisesi, lâstiği, gazı, şekeri. Toprağa sırtını döndüğü zaman açtır, çıplaktır, yoksuldur ve ebediyen işsizdir, yâni hiçbir şey değildir.**

Bir kilometre karede bir insan. Nasıl istiyorsa öyle eksin toprağı, ne kadar istiyorsa o kadar eksin. Böyle de düşünebiliriz. Nüfus yoğunluğunun en az olduğu öyle yerler vardır ki, topraklar ölçülmüş olsaydı, elimizde rakamlar olsaydı, nüfusun ekilebilir tarlaya oranını bulsaydık, toprak dramını lâf ile değil, rakamla önünüze getirebilirdim.

bazan çocuklar aç duruyor

«Hiç bir şeyim yok» diyor İlyas Yavuz. **«Ne bir parça toprağım, ne de başımı koyacak evim. Bazan çocuklar aç duruyor.»** İlyas'a Şikeftan'da rasladım. Sonbahar gelmişti. Havalar soğumuştu. Beş çocuğunun beşinin donu yoktu. Elbiseleri dökülüyordu. Gebe analarının çevrisinde dönüyorlardı. Çadırın önünde bir ateş ve bir tencere vardı. Tencerede ne vardı bakamadım. Çocuklar beni görünce kaçıştılar. Anaları arkasını döndü.

(Bedav Köyü)

Bedav köyünden Aptullah Atabey, «Belki bizim köye bir menfaati olur» umuduyla, geçitler kapalıyken beni köyüne kadar götürmek için uğraştı. İşte fotoğrafı: İki köylü, tarlasına üç - beş metrekarelik daha yer katabilmek için, taş söküyordu. Bir menfaati olup olmamasına gelince: İşte ben yazdım. Ama sözü kim duyar ki senin ağıtını duysunlar. Bıçak değdirsen etlerine silkinip senin derdini duymalarına, anlamalarına imkân var mı kardeşim?

Akşam olunca İlyas'ı buldum. Konuştuk. Ona göre herkes zengindi. Belki de doğruydu bu söz. **«İlkbahar gelsin, bakalım nereye gideceğim» diyordu. «Hangi köye gitsem, kimse yanına yaklaştırmıyor beni. Çünkü bir ben çalışıyorum, yedi nüfusun karnını doyuruyorlar. Millet zengin, bize bakan yok. Ne tarlam var, ne de başka bir şeyim. Ordan burdan toplama kuzu, oğlak, koyun otuz beş davarım var. Sırtımda odun taşırım. Başka bir iş bildiğim de yok.. »**

«Yağmurda ne yaptın, çok soğuk oldu?» dedim. «Vallahi çadırdaydık» dedi, «Çocuklar hep çadırdaydık. Kışın Fatmanın tütün koyduğu yere geçeceğiz.»

topraksız oğlu topraksızlar

İlyas Yavuz topraksızlardandı. Topraksızları burada bölüm bölüm ayırmak mümkün. Birinci topraksızlar, kira ile, ırgatlıkla, yarıcılıkla, her ne şekilde olursa olsun toprak bulamıyanlardır. Bunlar yalnız İlyas Yavuz gibi olanlar değildir. Bedav'da bir avuç toprağı, bir evlât gibi çevirip, buğday ekenler de bunlara dahil. Bir mezar kadar toprak kazanmak için taşları parçalıyorlar, yol kıyılarından çuvalla toprak taşıyıp taş çıkardıkları yeri dolduruyorlar. Buraya dünyanın en güzel, en yakışıklı bitkisini ekiyor: buğdayı. Bir avuç buğday fazla ekebilmek için iki ay, baba oğul taş kırıp, taş taşıyor. Bu köyde tavuk bile besliyemiyorlar. Çünkü tavuğun tarladan yiyeceği bir buğday başağı, yumurtlayacağı yumurtadan çok kıymetli.

Bedevi köyüne gelirken, biri aşağı düzlüğe doğru sarkmış meşeleri söküyordu. **«Allah'ın çaktığı kazığı sökmek zordur»** diyordu, **«çalışıyorum, bakalım bir iki adım toprak çıkarabilecek miyim?»** Nüfusun yoğunlaştığı, dağların daha dik, daha sarp, daha çok, düzlüğün az olduğu yerlerde toprak bir sevgili, bir kardeş, bir oğul gibi değerleniyordu.

iş bilenin, kılıç kuşananın

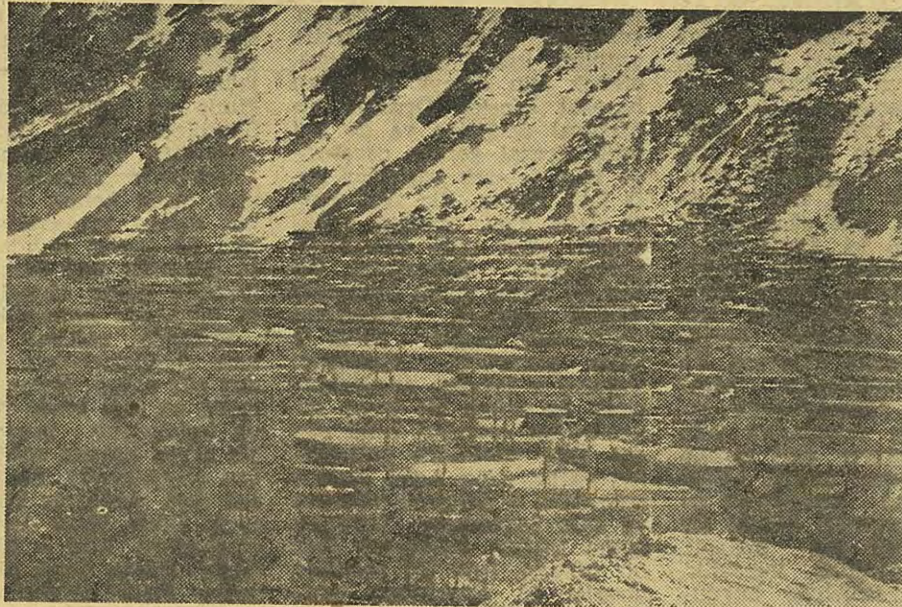
İkinci topraksızlar ise, birinci topraksızlara göre iyi sayılırlar. Çünkü bunların toprakları yoktur ama, yarıcı veya ırgat olarak çalışacakları toprağı bulmuşlardır.

Üçüncü topraksızlar ise, hazine topraklarını hükümetten doğrudan doğruya kiralıyanlardır. Bunların da toprakları yoktur. Fakat hükümeti, yolu, yordamı bilirler. Toprak kiralar ve bu toprağı kendi toprağı gibi baskasına ektirir. Irgat tutar, yarıcıya verir. Hazineye küçük bir kira öder ve iyi bir gelir temin eder. Bu topraksızlar içersinde, kendisine yetecek kadar toprak kiralıyanlar da vardır. Bunların bu işi bilen veya yöneten ya babaları, amcaları vardır; ya da memurlar arasında akraba ve yakınları onlara yol öğretirler, usul öğretirler.

İki kere topraksız olanlar da vardır. Bunlar toprağı hükümetten kiralarlar, bir de asıl sahibi kabul etmek zorunda kaldığı ve bugün yurt dışında bulunan Seyitlere ikinci bir kira, yâni eski aşarı verirler.

Toprak sahipleri, yâni tapulu toprağı olanlar Şemdinlide kaç kişidir, dersiniz? İbrahim Han Töre, Mustafa Töre, rılmışsa da bunlar, miktar bakımından Selim Mecit Yılmaz. Daha sonra. Şemdinli çevresinde ufak tefek tapular çıkadeğil, zihniyet bakımından anılmaya değer niteliktedir.

Bir tane daha var. O da sahıpsiz topraklardır. Bir köyü besliyemiyecek ve üç - beş evin yaz kış oturup, yalnız barınamıyacağı yerlerde sahipsiz topraklar bulunur. Çokları da eski köy yeridir. Helena'ya giderken, Rubaruk'a giderken, böyle sahipsiz toprakları gördükçe şaşırıyordum. Eski köy kalıntıları ve kaynak suları olan birçok yerde işlenmeye işlenmeye körelmiş topraklar bulunur. Bir tarafta bir karış toprak için taşları oyarlar, dağları düzeltirler. Bir tarafta sahipsiz toprakları sığır kuyruğu otları kaplamıştır. Bu karışık tablo Şemdinli'ye ilk gelenleri şaşırtır ve halkın tembel olduğu fikrinde birleşirler. **«Buraya Karadenizden Lâz uşağı getireceksin»** derler. Bir plâk gibi, herkes tekrar eder. **«Lâz uşağı getireceksin, onlar çalışacak, bunlara çalışmayı öğretecek..»** Toplumun temellerindeki meseleleri iyi araştırmadan söylenen bu sözlerin tartışmasına son yazılarımızda ayrıca yer vereceğiz.

(Bedav Köyü)

Sarp ve çetin dağların bazı yerlerinde toplanmış birkaç karışlık toprak bulanlar, oraya köy kurmuşlar. Bedav Köyü bu dramın abartılmış örneğidir. Karış karış bölünen bu topraktan 35 aile karnını doyuracak. Nasıl doyuracak? Biraz satın alarak ve biraz aç kalarak.

Ddüşmana karşı koruyacak toprağı olacak

Halk her şeyi ile toprağa bağlıdır, ve toprak ona hayat veren tek varlıktır. Topraktan başka onu hayatta ve ayakta tutacak ne vardır. Topraktan başka kendisini yaşatacak hiçbir şey bilmez ve düşünemez. Onun için de toprağı kendisine verenlerin, kiraya verenlerin, yarıcılığa verenlerin kuludur. Bu toprağı hazineden kiralıyorsa (her yıl yeniden kiralar çünkü) karşı karşıya geldiği memurun önünde bir kul gibidir

Kiraya veren memura kuldur. Hazineden kiralayıp kendisine yarıcılığa toprağı verene kuldur, ağaya kuldur; toprağı olana kuldur. Evet o hepimiz gibi vatandaştır. Fakat onurlu değildir. Kararlarında ve oy verirken hür değildir

Dahası var. Adam kendisini biraz mecbur hissedince alıyor tüfeğini **vuracaklarını vuruyor, bırakıyor ektiği tarlaları, kendisinin olmıyan tarlaları. kaçıyor Irak'a. Kendisini bu yurda bağlıyacak ne var? Toprak mı? zaten kendisinin değil.** Onun için sıkıştığı zaman Irak'ta, sıkıştığı zaman İran'da, fırsat bulduğu zaman Türkiye'de Yorulana kadar yaşlanana kadar, af çıkana kadar

Toprağı olsa, kendisinin toprağı olsa, bırakır mı toprağını, kaçar mı, olur olmaz şeye tüfeğini çeker mi? Toprak onu kendisine bağlıyacak vatana bağlıyacak. Askerden kaçmamak için, veya ufak bir şeye adam vurmamak için, toprağından kopmamak için, toprağını kaybetmemek için direnecek **«Kendisine yarıcılığına toprak ektirene kul olmıyacak. Toprağın koruyan devletin vatandaşı olacak Düşmana karşı koruyacak toprağı olacak.**

GELECEK HAFTA
«BİZİM BURALAR SAHİPSİZDİR EFENDİM»

1. Sebze ve meyve: beş liraya kapışılan prasa
2. Tütün: Sultan Hamid'in tütünü Şemdinli'den giderdi

BİR - İKİ NOT

1. Her yayın organında, her yazıda olduğu gibi, Şemdinli Röportajı'nda da bir takım kelime yanlışları, satır düşmeleri gibi tashih yanlışları oluyor. Bazan da operatör inatla sizin imlânızı tashih ediyor Siz daima «hükümet» yazıyorsunuz, o daima «hükûmet» diye düzeltiyor Bunlar bir yazının en masum kaderidir daha az olmasını dilerim

2. Özellikle tarihi bölümünde yapılan kısaltmalar ve üç dört yazının bir yazı haline getirilmesi dolayısıyla bâzı kopukluklar ve dip not numaralarında veya yerlerinde bazı yanlışlar oldu ki, bunlar da benim kusurum. Gene benim kusurum olan bir şey var: Dördüncü yazıda Şeyh Müslih'in İran'a götürerek evlendiği Binnaz'ın kim olduğu, kısaltmalar dolayısıyla, atlanmış. Binnaz, Şeyh Müslih'in isyanda şehid ettiği Üsteğmen Bekir Sıtkı Beyin eşidir

3. Metin dışı çıkan parça yazılar derginin teknik imkânsızlıklarıyla güçlüklere uğradı. örneğin, dördüncü yazıda, kadınlarla yapılan konuşmaların başlığı «TESPİTLER» olacaktı Daha önce. yol kıyısında, kasabaya yakın ve kalabalık bir köyden yapılmış konuşma çıkacak sonra bu konuşma yayınlanacaktı. Yazı, sıra değiştirdiği için, giriş kısmında acaiplik hissediliyordu Bu köyden (Ballı köyünden) üç konuşma sunacağımızı hemen başlangıçta söylüyorduk, ki iki konuşma çıktı. Bunlar da derginin hataları.

M. E.

Ulusların Kurtuluş Savaşlarını, özgürlük tartışmalarını anlatan belgeleri, kitapları açın, en önde ozan isimleriyle karşılaşırsınız. Ozansız bir baş kaldırma, ozansız bir direnme hareketi gösteremezsiniz. Ozan, bir kelime sanatçısı, kelimelere şiir gücü veren insandır elbet. Ama bunun yanında, ülkesinin koşulları içinden bir kelime sentezi çıkaracaktır. Bu sentezi getiremezse bize, iyi bir dize kurucusu da olsa, bıraktığı şiirler yarımdır, eksiktir bizce. Omer Faruk Toprak, bu yazısında, çağımız sorunları içinde, ozan olmanın tartışmasını yapıyor.

ÇAGIMIZDA OZAN OLMAK

Ömer Faruk Toprak

İkinci büyük savaşın etki alanı içinden geçen bir dünyada yaşıyorduk. Yabancı ozanların savaş yaşantılarını okuyorduk. O dönemin şiirleri, direnme hareketinden kopup geliyordu bizlere. Fakirdik, yoksul öğrencilerdik. Gerçeklerin katı dişlileri arasından, koltuğumuzda kitaplarla geçiyorduk. Bütün olanaksızlıklar vardı. Bizler o ölçüde doluyduk. Karşımızda olanca ağırlığı çaresizliğin, oysa yüreğimizde, kafamızda kırılmaz okuma aşkı günden güne büyüyordu. Çocukluğumuz, küçük kasabaların, küçük kentlerin, doğası geniş evreni içinden geliyordu. Fakülte çalışmaları yanında günde en azından dokuz ya da oniki saat edebiyat, özellikle şiir sanatı üzerine kafalarımızı koyuyorduk. İşte bu açıdan gelerek girdik 1940 lardaki sanat akımlarına. Bundan ötürü 1940'lardaki şiir devrimini, o dönemin toplumsal yapısından ayıramayız. 1940'larda Türkçemiz, arı dil niteliğini kazanırken, yeni estetik olanakların kaynaklarına inme denemelerine de girmişti. İkinci Dünya Savaşının ilk yıllarından geçiyorduk. Yaşama düzeninde, dünya görüşlerinde, farklı bir çağın aydınlık merdivenlerini tırmanıyorduk. O yıllara kadar, sömürgenlerin baskısı altında duran uluslar, ulusal kurtuluş bilincinin ilk ışıkları ile gözlerini açmağa baslamışlardı. Gerçekçi Şiir 1940 larda bu çizgiden, belki ilk kez usa, göze, kulağa yırtıcı bir sesle gelerek, yadırgatıcı bir hava yarattı ilkin. Ama alışılmıştan sıyrılıyor. öbür paralelde yürüyen, batının buruşuk kopyalarının geniş yayınlarına karşılık, en ağır baskı yöntemlerine yiğitlikle karşı koymağa çalışıyorduk. O dönemin ozanlarının çekilerini bilmiyenler, çekilerine tanıklık etmiyenler, 1940 ile 1960 arasındaki şiir serüvenini değerlendirmekte, değerlendirmeyi bırakın, tanımakta elbette güçlük çekerler. İyi niyetten yoksun olanlar ise (küçümsemekle) onları unutturuyorum sanırlar.

Bugün de bir değişim geçiriyoruz. Bir değişim yaşıyoruz biz. Mayası toplumculuk olan, yeni bir duygusal akıma girdi dünyamız. Bu dünyanın içinde Kurtuluş Savaşları yapan, Kurtuluş Savaşlarını yürüten ulusların yurtsever aydınları, halkına şarkı ve bayrak olan ozanları var. Ağır çekiler altında ezilen insanoğlunun, tek tek alın çizgilerini, gözlerinin derinliğindeki anlamları. Hiroşimada yaşananlara paralel bir sınırda durarak, dizelere dökenler görünmeğe basladılar Üçüncü dünyayı biliyorsunuz. Az gelişmiş ya da gelişmemis ülkeler bunlar Özgürlüğü isitmişlerdi, ama yaşamamıslardı. Şimdi kara elleriyle, tırnaklarıyla koparıp alıyorlar en doğal haklarını. Kolay olmuyor bu. Çok sert, çok hâin, çok kurnaz sömürücüler var karşımızda. Ateşlerin üzerinden yürüyoruz. Yana yana varacağız yeni humanizmanın sentezine. Bizim için acı gerçek şurdan başlıyor. Toplumsal tarihimizi açarsanız, özgür yıllarımız, bağımsızlık savaşımız çok uzakta değildir. Belki de, Üçüncü Dünyanın ulusları arasında ilk kurtuluş savaşını yapan bizleriz. Bizim ay ışığında dar yollarda, saman çöpleri üzerinde kağnılarla başlattığımız savaş, aynı zamanda ulusal, aynı zamanda evrensel edebiyatımızın ilk örneklerini de getirmiştir. Başlangıçta karıncalar gibi hareketli, ama onlar kadar ilkel bir çalışmamız oldu. Bu hızlı dönem, onbeş yıl sürdü. Çok renkli, çok zengin bir folklor kaynağından yararlanmağa, daha doğrusu bir bileşime varmağa hazırlanırken, ağır baskı çağına girdik. Bütün yurtsever sanatçılar, özellikle ozanlar, yirmi yıl süre ile sert dişliler arasında buldular kendilerini. Yermeler, karalamalar devam ederken ölenler oldu, uzun aralıklarla susturulanlar oldu. Onların anıları, bir gün gelecek konuşturulacaktır, konuşacaktır. Yaşama serüvenleri, yapıtları daha iyi anlaşılacak, değerleri ölçüsünde üne kavuşacaklardır.

Ulusal Kurtuluş Savaşını koparıp aldıktan, zincirleri kırmağa başladıktan sonra, tekrar usul usul geri kalmış ülke koşullarına girdik. Oysa hepsini kazanmıştık biz bunların. Şimdi tekrar halkımızın öz kaynaklarını, folklor değerlerini, altıyüz yıllık yaşantısı içindeki şiir serüvenlerini ulusal bir pota içersinde eritme vakti gelmiştir. Eminim, aramızda böyle ozanlar vardır. Adlarını bildiklerimiz ya da hiç duymadıklarımız. Bir gaz lâmbasının sarı ışığında oturup, iki avuçları arasında düşünen, beyaz kâğıtların üzerine halk aşkını döken, sesini işitmediğimiz ozanlar, bir Orta Anadolu gecesinin saz damlarını yaşıyorlardır yüreklerinde. Ülkemizin koşullarını biliyorsunuz. Ne zordur olanaklar elde etmek? Ne zordur çaresiz kalmak, sesini duyuramamak? Sanat gücü taşıyan ozan adayları, birgün gelir, parçalarlar bu dar çerçeveleri. Şiirlerini yayınlamağa başlarlar. Ün kazanırlar.

Ozan olmak, Yirminci Yüzyılın ikinci yarısında toplumsal sorunları bilmekle başlıyor ilkin. Çağımızın gerçeklerini, halk yararı açısından incelemez ve bir yargıya. bir bileşime varamazsanız. şiir bir falcılık kulübesine girer. afyon çekmeye başlıyan bir kişinin düş ve görüntü evrenine götürür sizi. Salt güzellik peşinde, salt süslemecilik değil ozanın işi. Halkı getirmeli, halk tutkusunu getirmeli yapıtlarına. Önce ülkesini tanımalı, ülkesinin her köşesindeki insanları öğrenmekle başlamalı görevine. Yaşama denemelerinden geçerse, alışma uyuşukluğunu kırar, çağının dramından yeni sentezler çıkarır. Sert zamanları yaşamanın tadını, küçük çerçevelerden sıyrıldığını açıkça söylemelidir. Büyük bir çağ, yeni bir çağ bizimki. Kendisini yeniden kurabilir, yeniden tazeleyebilir bugünkü ozan.

Yeni sömürgeciliğe karşı çeşitli alanlarda açtığımız savaşa gelelim tekrar. Zengin ve geniş bir kahramanlık kaynağından ışık uzatıyor halkımız. Bir orkestrasyon şiirine malzeme olacak, ulusal, renkli folklorumuz var. Destanlarımız, kendi atmosferine girecek, kendi üslûbundan hareket edecek ozanlarını bekliyor. Fikir alanında, üretim ilişkileri alanında yapılan tartışmalara ozanlar katılmazsa, halka cesaret örneği vermezlerse, yobazlara arka çıkan yeni sömürgecilik taraflıları yenilemez. Az gelişmişlikten kurtulamayız.

Türkiyemizin bugünkü sorunları üzerinde düşünürken tartışmaları izlerken, ozana verdiğim önem şurdan geliyor. Kendim de ozan olduğum için, ozandan yana olmak, ozanın sosyal görevi olduğu inancını ileri sürmek, doğal bir deyimdir. Ama benim, bu konuya öteden beri sıkı sıkı sarılışım duygusal bir itişle olmuyor. Şiir örnekleri, ozan kişiliğindeki efsaneler, eski Türk edebiyatından bugüne kadar, yazınımızda en geniş yeri tutar. Ozanlarımız yüzyıllar, ağlayıp gülen halkımızın duygularını, serüvenlerini söylemişler, yazmışlardır. Düz yazı türlerimizin örnekleri, şiire oranla hem çok azdır, hem etki yönünden yeni yeni güçlenmektedir. Bundan ötürü çok zengin Türk şiiri geleneği iyice açılmamış, iyice incelenmemiş durumda, kapalı kutuda yatmaktadır diyorum. Bu zengin kaynağa girilse, yabancı ozanları kopya etme hastalığı bırakılsa, gerçekten ulusal, gerçekten humanist bir Türk şiiri kurulacaktır. Yeni bir açıdan, toplumsal değerler açısından, Türk Edebiyat Tarihi düzenlenirse, gerçek ozanların halkımızın sevgilisi olduğu daha iyi anlaşılır.

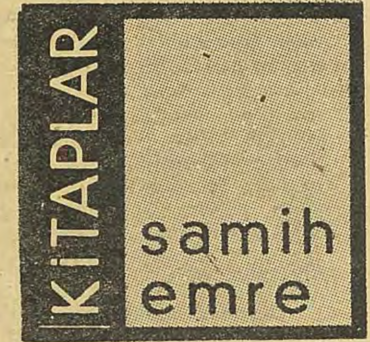
Yabancıları kopya eden biçimci ozanların nasıl şu kadar yıl sonra, bir çıkmazda oldukları görülüyorsa, bir takım ilkel koşullar içersinde Halk Şiirimizin, Divan Şiirimizin yolunu tutanların da kötünün kötüsü yazdıkları, bugün iyice bilinmektedir. Şiirin, ülkemizin geniş folklor kaynağından hareketle çok sesli, renkli ve zengin, ulusal bir bileşime varmak olduğu bilinci ozanlarımıza yerleştikçe, şiir dünyamız, içine katlanıp yozlaşmaktan, kötümserlikten sıyrılacak, yaşamı güneşli bir aydınlığa çıkacaktır.

Ülkemiz bir gerilimin içindedir çünkü. Az gelişmiş bir toplumun koşulları var bizde. Bağımsız olmak ya da bağımlı olmak sorunu ile karşı karşıyayız. Yeni sömürgecilik bir ahtapot gibi atmış kollarını ülkemize. Biraz gözü kapalı olmak. biraz rahatını düşünmek, biraz dünyada bağımsızlık savaşı sürdüren yurtseverlerin bilincine varamamak, başlangıçta belki usul usul, ama bir noktadan sonra hızla karşı tarafa itiverir insanı. Yeni sömürgeciliğin değişik yöntemleri vardır. Halk yararına çalışan yurtsever aydınları, yazarları ozanları kendi yanına çekebilmek için dolaylı yollardan hareket ederler. Örneğin bir edebiyat dergisine ya da haftalık siyasal yorum gazetesine ilân vererek başlarlar işe İş iştir derler. Bir süre sonra daha geniş yardım, arkasından ufak ufak istemlerde bulunurlar. Bakarsınız, bir kaç ay sonra yayın organınız dümen suyunda çubuğunu tüttürmeğe baslar. Artık iş işten geçmiştir. Halatınızı koparıp o kıyıdan ayrılamazsınız. Az satışlı bu yayın organlarının çevreleri belki dardır. İlân yönünden getirdikleri yarar, azdır belki. Ama o gazetenin, o derginin yönetim ve yazı kurulunda bulunan aydın kişiler, sanatçılar öyle bir düzene, öyle bir çembere girerler ki, midelerine takılan oltayı kolay kolay çıkaramazlar. Çağımızda tilki kurnazlığına bürünen yeni sömürgecilik karşısında, çok uyanık olmak, yurdun toplumsal gerçeklerini bilmek ve sövmelerden, yermelerden sarsılmamak gerekli derim hep. Yurdumuz öyle bir kesime getirildi ki, ozanlarımız, yazarlarımız, ressamlarımız, bu toprağın sorunlarına biran bile uzak durmamalı diyorum.

Uzakta ipil ipil yanan gaz lâmbasının ışığında kitabını okuyan öğretmenler, erozyondo susuzluktan damakları çatlamış, uçsuz Anadolu'nun kasabalarında, posta günlerini bekleyen halk aydınları, yaşamak ya da ölmek dönemine girdiğimizi biliyorlar. Türkiyemizde rüzgârlı doğanın ıssızlığı içinde duran il ve ilçelerimizde ömür tüketen, göğüs tahtasında gerçeklerin olanca ağırlığını çeken aydınların, sorumluluk konusunda, varolmak savaşında sanatçılara söyliyecekleri ezilmişlikler az değildir. Şöyle biraz gerilere doğru bakarsak, bugünkü varolmak savaşına, nerelerden geçerek geldiğimizi daha iyi anlarız. 1940 da eskiye karşı, Yeni Edebiyat akımı başlamıştı. Ağırlık noktasında toplumcu ozan ve hikâyecilerin bulunduğu bu harekette, Biçimsel sanat taraflısı olan yazarlar, o dönemde gördükleri baskı yüzünden bohemliğe girerek, tamtamına Batı kopyacılığına döktüler işi. Toplumcu ozanlar uzun süreler susturulmalarına karşın, yapıtlarını az da olsa yayınladılar. Daha çok romancı ve hikâyeciler verimli oldular. Sırtısıra kitaplarını yayınlamak olanağını buldular. Bugün, ülkemizin her köşesinde yurtsever, geniş bir aydın topluluğu varsa, 1940'dan sonra toplumcu sanat yayınlarının bundaki etkili rolünü yadsıyamayız.

Bağımsızlık savaşını, varolmak savaşını her kesimde sürdürüyoruz dedim. Bu dönemde snatçılarımıza, özellikle ozanlarımıza, toplumun sorunlarına katılmaları için önemli görevler düşmektedir. Yeni şiirimizde âşık tarzında yazan halk ozanı yoktur. Halkçı, devrimci ozanlar vardır. Halkın kullandığı sözcüklerle, halkın ruhundan gelen sözcüklerle, onun aşkını, onun çekilerini, onun başkaldırmasını, dizelerine koyan ozanlarımız olmuştur. 1940-1960 arasında çok ağır koşullar içersinde geçen baskılı bir dönem vardır. O yıllarda yayınlanan şiir kitaplarının her birinin serüveninden söz açılsa, bugünkü dönemeçe nasıl varıldığı daha iyi anlaşılır. Batı kopyacısı ozanlar, bir çıkmazda olduklarını yeni yeni anlıyorlar. Oysa, evrensel ve ulusal bileşime varmış toplumcu sanatçılar, daha yirmi yıl önce, edebiyatın «doğru»larını saptamışlardı. Şimdilerde en önemli sorun yerli olmak, başka deyimle ulusal şiiri kurma çabasıdır. Bozkırdaki ülkemiz. uzak dağlardaki köylerimiz, doğudaki halkımızın ağır çekileri, durmadan bizleri sarsmaktadır. Dünyada gözleri kapalı yaşamak. yalnız ve yalnız üst katta oturan mutlu kişilere, kapalı şiirler söylemek, yirminci yüzyılın ikinci yarısında iyice eskimiş bir tutumu gösteriyor. Şimdilerde bütün ülkeler, bağımsızlığa ve toplumculuğa yönelmiştir. Yönelmiştir demek eksik bence. Toplumculuk çağını yaşamaktayız. Ozan, bu sosyal yapıdan uzakta durabilir mi? Onun kuruluşunda görev almadan, kendi kulesinde oturabilir mi?

Yukarda, çağımız ozanının bazı özelliklerinden, görevinden söz açtım. Namuslu ozanların, en çok böyle varolmak ve bağımsızlık savaşlarında, bir görüş açısına sahip oldukları görülmüştür. Bu açı, çok kez ileri, yurtsever bir nitelik taşır. Şöyle biraz duralım ve düşünelim: 1930 - 1960 arasında, Büyük Ozan olarak sunulan Yahya Kemal, bugün çok dar bir çevrede bu kanıyı tutabiliyor belki. Kişiliğini yakından tanıyanlar, açıklamalar yaparlarsa, hangi paralelde durduğu anlaşılacaktır. Cumhuriyet çağında yetişen ozanlarımızın bir çoğu için de çelişik, yanıltıcı yargılar verilmiştir. İnsanlar, çok kez göründüğü ya da gösterildiği gibi değillerdir. Değer yargıları değişecektir. Antolojiler düzenlenirken bir kenara itilen, Edebiyat kitaplarında adı anılmıyan ozanlarımız, konuşulur hale gelecektir. Bunda hiç kuşkunuz olmasın.

«İZMİR'İN İÇİNDE AMERİKAN NEFERİ»

(Kurdakul'un Şiirleri)

Türk Edebiyatçılar Birliğinin sanat şenliği diye duyurulan, katılmaya söz veren sanatçıların çoğunun yetersiz özürlerle sorumsuzca gelmeyişleri yüzünden az kalsın bir kütle protestosuyla karşılanıp bozulacak olan, Açık Hava Tiyatrosu gecesinde bütün imdat şairlerden geldi. Ege Ernat'ın gösterişsiz, sade, ama zaman geçtikçe alışılıp ısınılan sevimli sunulariyle Başkan Haldun Taner, hem Doğu depreminin acısını dile getirerek bir şenliğin söz konusu olamıyacağına, hem söz verip katılmayan sahne sanatçılarının herhangi bir yaptırımla işlem görmiyecekleri için tabiî bir ihmal içinde bulunduklarına, halkı ustaca inandırdılar.

Anayasanın 20. maddesinin yazarlar ve seyircilerin ortak korosuyla okunuşundan sonra şairler geçidi başladı. Önceleri hoşa gitti; halkın sanatçıya duyduğu doğal saygılı merak, bir süre bu davranış hazırlığında birleşen kalabalığı doyurdu önce: Tabiî ve rahat sesiyle Metin Eloğlu, mahcup ve ağırbaşlı nezaketiyle Nahit Ulvi Akgün, alışılmamış şiirlerini açık ve katı okuyuşuyla Ülkü Tamer, seyircinin bütün zaaflarına cevap veren nükte şiirleri ve heyecanları umursamaz sahne yatkınlığıyla Özdemir Asaf hayli ilgi çektiler. Bu arada Ege Ernat'la aktör diye tanıtılan Şükrü Üstün'ün olabileceği kadar yanlış, berbat okuyuşlarına da itirazsız katlanıldı. Sonra son yılların en yetkili şairleri sayılan Edip Cansever, Turgut Uyar, Cemal Süreya üçlüsü birlikte takdim edildiler. Birbirlerinin şiirlerini bekliyerek sıkıntılı dakikalar geçirdiler sahne ışığında. Sesleri ayarsız, mikrofona yabancı, okuyuşları güvensiz, ortada apaçık öylesine tedirgindiler. Şiirleri dinleyici belleğinde hazır kontaklardan yoksun, alışılmamış bir temponun yadırgatıcılığında birleşilmiş dikkat noktalarından o kadar uzaktaydı. Cansever'le Uyar ve onlardan biraz daha şanslı seçimiyle Süreya - bütün bu handikapları bildikleri halde bu çıkışı kabullenmekle aslında bir esirgemezlik jesti içindeydiler. Ama seyirci de sabırlı, hoş görülü, sevgiye ve saygıya hazırlıklıydı; tekrarını isteyen alkışlarla değerlendirdi şairleri kendi ölçüsünce.

Geleceği vâdedilen bütün sahne sanatçılarının yokluğunu giderme yükünü tek başı-

na sırtladı Ruhi Su. Hilton'un geniş gölgesinde, «O ki bir ihtişamlı dünyaya - Ses ve tel kudretiyle hâkim», Anadolu türküleri söyledi önce, arada Nâzım Hikmet'in, Melih Cevdet'in, Dağlarca'nın açık yürekli şiirlerini, müzik ve eda ile bütün imkânlarda zenginleştirerek bir elektrik akımı gibi iletti bütün kütleye. Ama herşeye rağmen seyircinin umduğu, beklediği, belki daha azlara razı olarak ama «hiç olmazsa» diyerek gene de istediği bazı güzel gösteriler olmalıydı. Oysa hazırda yoktu hiçbiri... İşte o sıra, «Sana senden gelir ancak bir işte dâd lâzımsa- Ümidin kes zaferden gayrıdan imdâd lâzımsa».. misali, bir şair daha sunuldu bu doygunluk düzeyinde dinleyicilere. Tam mırıltıların açık bir protesto gürültüsüne dönüşeceği sıra, uzun ve hızlı adımlariyle aceleci, eğreti ceketi ve iri gövdesiyle coşkulu, Şükran Kurdakul çıktı sahneye; ve okudu: «İzmir'in İçinde Amerikan Neferi».

İsterdim duymanızı Şükran Kurdakul'un kalın ve kaba sesini, dolu ve yaygın sesini. Çünkü sanırım hiçbirimiz, şimdi kitabının 30-31. sayfasında bulunan o şiiri, hele son bendindeki o iki heceli «anaç» kelimeciğini, o şaşkınlık ve özlem haykırışıyla öylesine güçle uzatarak, o kadar etkili okuyamıyacağız. İsterdim bulunmanızı o gece; kitap sayfasında, kâğıt üstünde sessiz bir metin diye duran ve çeşitli şiirsel kusurlar taşıması tabii olan o mısraların, dinleyicilerde sayısız müttefik bulan ortak bir mesajın çoşkusuyla nasıl yankılandığını göresiniz diye. Ve kimse küçümsüyemez o alkış sağanağını; zamanını, nabzını tam yerinde bulmuş olduğu için dinleyicilerin yürek ve istek bileşiminde hızlı bir kabulle değerlendirilip hemen sevildiği için. O dinleyiciler, bir dakika içinde, hiç duymadıkları, hiç bilmedikleri, hiç anlamadıkları bir başka şiir çeşidinin tadını hazır bir onayla saygıyla karşılamayı da bildikleri için.

Bir dönem vardı edebiyatımızda. Hiç bir köklü sorunla yaşamayan esnaf şairlerin eserleri, toplumun bütün gündelik olaylarıyla, paylaşılan sevinç ve acı konularıyla atbaşı beraber giderdi. Şiir, ya gençlik aşklarının anı defterlerindeki çiçek kuruları, ya bayram törenlerinin çığlıklı övgüleriydi. Kanarya kafesinden Mustafa Kemal edebiyatına, ezan seslerinden Cumhuriyet yıl dönümlerine kadar her alanda şiir en bilinen, en aranan, en gerekli, en basit, kolay bir araçtı herkes için. Bayram davulcularıyla, karamela manicileri, Akbaba taşlamacılarıyla, Anadolu hülyacıları birleşirlerdi bir noktada. Edebiyat tarihinin «Hecenin Beş Şairi» diye değerlendirdiği kuşak ve ardından gelenler, neler etmediler şiirimize. Orhan Seyfi, Behçet Kemal tutumunun şimdi ilkokul çocuklarının ezberlerinde bile komikleşen vezin, kafiye yapmacıklarından sonra 1940 devrimi..

Nihayet şiir:... bir yerden sonra uzaklaştı hayattan; özellikle 1950 sonrasının yazarlarında. Salt şiire daha çok yaklaşma çabası içinde, bütün ortak yaşamalardan, okuyucuya kolaylık sağlayan sade çağrışımlardan, günlük dilden, alışılmış teknikten, beyitten ve mısradan, birlikte yaşanan hayatın duygularından... uzaklaştı, kaçtı şiir. Belki bunda, misyon sahibi yüce bir şairin, Nâzım Hikmet'in izinde zayıf bir takipçi olmama ve 1940 kuşağının yaptığından başka bir şey yaratma dileklerinin etkisi oldu.

Sonuçda, yaratıcılarının da herkesten iyi bildikleri gibi, okunduğu, sevildiği zaman bile paylaşılmayan, hiç bir zaman ortak bir hayranlığın kanadında tekrarlanmıyan, bilindiği oranda unutulan ve ister istemez hep birbirine karıştırılan yeni bir imajlar şiiri çıktı oraya. Bütün öteki edebiyat türlerinin ulaştığı halk ilgisinden yoksun kalmanın öcünü almak istercesine içine kapalı, sırlarını vermez, hayata küskün ve hiçbir yerde geçer akçа olmıyan...: «Hiç bir şeye yaramıyan saf ilmin şerefine içelim» diyordu Poincaré bir bilginler toplantısında; işte böyle.. saf şiir.

Herşeyden önce bir söz sanatıydı şiir ve bir şair ne kadar öznelcesine kullanım çabasında olursa olsun, halkıyla kendi arasında ne kadar beğeni, kültür ve eğitim ayrımları bulunursa bulunsun gene de bir ulusun ortak diliyle konuştuğunu unutmamalıydı. Okuyucunun da, dinleyicinin de, ilk duyuşta, sezgiyle olsun, içine katılmak dileğinde bulunacağı bir söz dünyası beklediğini unutmamalıydı. Her sanat eserinin ancak paylaşıldığı ve tekrarlandığı ve hatta açıklandığı ve yorumlandığı ölçüde yaşıyacağını unutmamalıydı. Şükran Kurdakul'un, edebiyatçılar gecesinde ortak bir coşku ile karşılanan şiirleri, işte hep küçümsenen bu isteklerin nicedir hazırladığı bir özlemin ifadesiydi.

Şimdi apaçık bir bildiri Kurdakul'un şiirleri. İlk gençlik eserleri bir yana, Gider Ayak (1956), hatta Nice Kaygılardan sonra (Ağustos 1963) kitaplarında bile bu kadar belli, sırsız, aydınlık ve yalın sözlü değildi. Son kitabından beri değişen çok şey var; edebiyat ve sanat dergisi Ataç'ın yerine şimdi Eylem'i çıkarıyor. «Babam Millî Kurtuluş Savaşçısı Binbaşı Mehmet Salih'in anısına armağan» diye adadığı yeni kitabında, Türkiye'nin bugününü mütareke işgalinin çağrışımlarıyle değerlendirerek, küçük bir destan denemesine girmiş görülüyor. Unutmıyalım ki Türk romancılarıyle inceleyiciler de kurtuluş savaşını yeni yeni değerlendirmek uğraşındalar şimdi. Cumhuriyet zaferinin ardından yazılan pembe övgüler başka, bugünkü bilinçle kurtuluş savaşını yorumlamak başka. İşte Yorgun Savaşçı (Kemal Tahir), Anadolu İhtilâli (Sabahattin Selek), Kutsal İsyan (Hasan İzzettin Dinamo), hattâ başka bir açıdan bakış inadıyle Küçük Ağa (Tarık Buğra)...

İzmir'in İçinde Amerikan Neferi (Şükran Kurdakul'un şiirleri, Ataç kitapevi İstanbul 1966, 32 sayfa, 250 kuruş) zamanın getirdiği çizgide Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın son şiirlerinin havasını kollayıp izleyen açık mesajlı toplumcu yorum ürünleri. Ne var ki Şükran Kurdakul, mısralarının cümle karakterini, düşünce doğruları olarak doğdukları zaman taşıdıkları söz dizimi kuruluşlarını, değiştirmemek belki de bilerek onları ap açık deyişler halinde korumakla şiirinin sesine neler kaybettiriyor. Mecaz kullanmayı sevmemek biçiminde beliren bu düpedüz anlatım, şiirinin konusuna uygun düştüğü zamanlarda yetkili bir sadelik kazanıyor; sesin yanında bir meydan okuma tavrıyla birlikte.

Övemiyeceğim şiirlerini Şükran Kurdakul'un. Esinin, emeğin, dilin, biçimin en son sesi olmadığı için. Her misyon şiiri gibi açık sözlülükle zamanında doğmak için aceleye getirildiği için. Ne kadar etkili bir gerçeği dile getirirse getirsin şiirce gelişi ihmale uğradığı için. Sözün damıtılmış, arı ve öz, mayalandıkça, çoğalan, yoğun ve özdeyişli sonucu olmadığı için. Ama Nâzım Hikmet'in şiirinin eleştirisi için sayısız bahaneler arandığı. Dağlarca'nın sağlıklı sesinin hep başka bir geçmişle değerlendirilerek harcanmaya çalışıldığı bir ortamda, Kurdakul'un kendi düşüncesiyle davranışının özgünlüğüyle yiğitce çıkışı, şiirimizin bazı hastalıklarına teşhisler koymaya sebep olduğu için önemli sayacağım. Sanatçılar, kendi toplumlarının bütün sevinçleriyle acılarına uzak yabancılıklarda suskun ve hasta, sessiz ve yankısız durgunluklarda daha ne kadar durabilirler? Okuyucunun karşısına bir çeşit «sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek» diyen Mehmet Akif didaktikliğiyle çıkmak cesareti de, halkla kolay ve etkili ilintiler kurup geniş yankılar yaratmayı düşünmek de, zamanın değerlendireceği bir davranış olacaktır. Şiirimizi, kendi değerini harcamadan daha ortak yollara çağıran duygulu ve inançlı bir ses bu; kendisi kurban olsa da...

YEVGENİ YEVTUŞENKO

JOHN STEİNBECK'E MEKTUP

Geçmiş sayılarımızda, ünlü Amerikan romancısı Steinbeck'in Yevtuşenko'ya cevabını yayınlamıştık. Aşağıda, romancının cevabına konu teşkil eden Yevtuşenko'nun Vietnam konusundaki çağrısını belirten şiiri okuyacaksınız.

Koca John dostum benim,
Atalım şöyle ceketleri eskisi gibi,
Acımasız bakışları altında kadınlarımızın
Gel boşaltalım viski, vodka kadehlerini.
Hiç değişmedin sen!
Ağır köylü gövdenle,
Rüzgârdan, alkolden kızarmış yüzünle,
Tundra oduncusu sakalınla,
Kurnaz balıkçı gözlerinle
Tanırsın bir yüreğin tüm tuzaklarını.
Bizim burada, Rusya'da,
Sen, kocamış kurnaz kurt,
Demiştin bize daha geçenlerde,
Acı ve köklü bir içtenlikle:
«Hadi! Genç kurtlar gösterin dişlerinizi!» (1)
Sonra beklemiştin
Herkesin ağır sessizliğinde.
Sonra dönüp bir gencecik kıza
Sormuştun:
«Neden üzgünsünüz?
«Açın derdinizi bu kocamış John'a.»
Ve çekik gözlü afacan Tatar kızı
Stepte yetişmiş bu genç kurt
Cevap verdi sana:
«Canım sıkılıyor, bay Steinbeck,
«Polis dün şoför ehliyetimi aldı da...»
John Steinbeck, sevgili koca John!
Severiz seni, dalkavuk değilsin çünkü sen
Ve bu mektubu yazarken sana
Ne saygısız olmak isterim ne de iki yüzlü.
Iyi yürekli sevgili John,
Benim haddim değil sana ders vermek
Oğrenmem gereken çok şey var daha
Ve senden öğreneceklerim.
Ama, sendin öğreten bize
Susup kalmamayı.
Inan ki John Steinbeck
Biz susmuyoruz burada.
Ve şimdi dinle sen de:
Gurur duyuyoruz kendi yurdumuzdan
Ama korkma:
Ahmakça değildir gururumuz.
Çürük yönlerimize -arar mısın tonla-
Biz gösteriyoruz dişlerimizi.
Inan buna, bazan süt dişleri bunlar,
Gül diye demiyorum, iyi biliyorum,
Isırmayan dişler.
Ama patlatıyoruz ağızlarının ortasına aşağılık
heriflerin
Ve dişlerimiz, aman Allah! sepsert oluyor.
Isırmak gerek John.
Isırmak gerek sertleşsin diye dişler.

Hep öncü
«Gazap üzümleri» öteki yazarların.
Ama nasıl olur da senin «üzümler»in
Geçmişte kalır?
Sen ki hep yankın vardı çağımızın serüveninde
Duymuyor musun uzakta Vietnam'ı
Duymuyor musun
Cangılın içinden yükselen
New-York'tan Moskova'ya dek
Yardım! diye haykıran çığlıkları.
«Anne, anneciğim» diye seslenen
Çocuk çığlıklarını.
Bunlar olurken döşemeyi tırmalıyor
Sevgili köpeğin Charley. (2)
Ama sen, sevgili John
Yayılmıyor mu tiksinti bütün gövdene
Havalanırken pilotlar bombalamağa çocukları
Kimbilir filolar halinde belki de
Senin kitap köpek Charley üstüne
niçin?
Bu günler, oy kışı sızlanmamızın,
Hakkı yok kimsenin rahat bir köşede yaşamağa.
Yalan söylüyorsa eğer politikacılar
Yere batsın tüm politikacılıkları!
«Ama», diyeceksin,
«Neden politika yapmalı?
«Iyi biliyoruz ki kirli iştir politika!»
Hayır, John, yürek ve akıllara seslenirken
Yiğitlik ve namustur politika.
Bugün artık hiçbir şey anlaşılmaz değıl dünyada.
Temiz süt emmiştir savaşan her insan.
Ve işte sana Lowel en içteni ozanların,
Yırtıyor bir davetiyesini Beyaz Saray'ın.
Bir savaşçı değil tabiî Joan Beaz,
Senin yanında o zayıf bir kızcağız.
Duymadın mı annelerin çığlığının yankılandığı
Vietnam üstüne söylediği şarkıyı?
Tabiî, senin plânların var
Iyi bilirsin ne yapacağını.
Ama yakmıyor mu boğazını
Cangıldan yükselen şu dumanlar?
Peki duymuyor musun Bob Dylan'ı,
Torunun yerinde senin boğuk sesli gitarlı
Lânetlerken savaşın patronlarını?
Inan ki sevgili John, istemezdim
Saygısız ve iki yüzlü konuşmak
Ve benzemek «malum» kişilere.
Ama söyle bana, çok sevgili koca John:
Fazla yumuşak değil misin bu olanlara karşı?
Iyi anla beni!
Kirli bir oyun değildir
Sana yazdığım bu satırlar.
Yetinemem açıkcası dargınlığın susmasıyla.
Evet, genç kurtlarız biz!
John, sen de bir koca kurtsun!
Göster dişlerini haydi John.
Ben kendi adıma bırakmadım savaşı,
bırakmıyacağım.
Genç bir kurdum
Oküz değilim ben.
Tuttum öğüdünü John Steinbeck:
Genç kurdum ben gösteriyorum sana dişlerimi.

Türkçesi: Özdemir İnce

(1) John Steinbeck'in, 1963 yılında, Sovyetler Birliğine yaptığı gezide, yazarlara yaptığı bir konuşmada kullandığı bir cümle.
(2) John Steinbeck'in «Charley» adlı kitabını ima ediyor. John Steinbeck bu kitabında, «Charley» adlı köpeğiyle birlikte, otomobille yaptığı geziyi anlatır.

ÇİNDE KÜLTÜR İHTİLALİ

700 milyon nüfuslu bu ülkede anlamını henüz kavrıyamadığımız ve bir mizah konusu saydığımız önemli olaylar oluyor. Fransa'da solun en sağındaki yayın organlarından Express'te François Dupuis'nin Çin dönüşü yazdığı yazı, derin değişikliklerin anlamını veremese bile, bu ülkede hâkim olan havayı iyi anlatıyor.

TRENLER SAAT GIBI IŞLIYOR

Onları, Pekin'de Wanfuchin caddesinin yanında uzanan ağaçlı yollarda ve Kanton'da «Inci» nehrinin kıyılarında günün her saati, yalnız ya da grup halinde görebilirsiniz. Kendi âleminde bir kalabalığın ortasında, pandomim ile jimnastik arası yavaş kültürfizik hareketleri yapmaktadırlar. Başkan Mao Tse-Toung'un direktiflerine uyan bu bilinçli vatandaşlar hakkında, Batılı ziyaretçilerin mutlaka yaptıkları yorum şudur: «Bunlar deli.»

Yorumun şaşılacak bir yanı yok. Orta seviyede turist, Çin'de delirmiş bir toplum bulmayı beklemiyor muydu? Biraz kötü niyetin de yardımıyla aradığını bulur

Bununla beraber Çin'de gördüğümüz ilk çılgın kişi bir Batılı oldu: Bir öğrenci grubuyla Pekin'e yeni gelmiş bir Fransız genci. Sebepsiz yere, Çinlileri pataklamaya başlamıştı. Onu tedavi eden Pekin Hastahanesinin psikiyatri uzmanının koyduğu teşhis şuydu: «Bu genç adam, Çin hakkında peşin fikirlerle gelmiştir. Amerikanın ateşli hayranı idi. Çin'i görünce Çin aleyhtarı hislerinin kuvvetleneceğini farkında olmadan ümit etmekteydi. Ama gördü ki, Çin düşündüğünden tamamen başkaydı. Bu da onda, geçici olarak ruhî dengesini bozan karışıklıklar yarattı.»

Böyle bir izahla alay etmek kolaydır. Beethoven'in Dokuzuncu Senfonisini, onun neşeli şarkılarını «hümanist - burjuva» aşk şarkısı havası taşıyor diye yasaklayan, Kuzey Vietnam'a yardımını arttırdığı halde Sovyetleri Amerikan emperyalistleri ile işbirliği yapmakla suçlayan Çin, asıl ölçüyü kaçırmıyor mu?

Çin'e hâkim havayı ilk kez Sibirya treninin Mogolistan'dan önceki son önemli durağı olan Irkutsk istasyonunda gördük. Biletlerimizin kaybolduğunu görünce, Çinli kontrolör, grubumuzu da tanık tutarak «Bu Sovyet Inturist'inin beceriksiz memurlarının hâtâsıdır. Bir tahrik de olabilir. Ruslar, Çin halkının gerçekleştirdiği büyük işleri görmek isteyen ziyaretçileri engellemek için bir süredir her çareye başvuruyorlar.» dedi.

Istasyonda tarifenin öngördüğü on dakikalık bekleme süresi, bir saat kadar sürdü. Ruşlar da Çinliler, biribirlerini ihmalcilikle suçladılar. Rusların beceriksizliklerini yeteri kadar ortaya dökmüş olduğu kanısına varmış olacak ki, bir saatin sonunda Çinli kontrolör hareket işaretini verdi.

Iki gün sonra, 63 istasyonda duran 145 saatlik bir yolculuğu müteakip, tam tarifede gösterilen saatte, 16.27 de Pekin'e vardık!.

KUTLE AŞKI OTELI!

Çin'i 1960 yılı başlarında görenler için bu ülkedeki ilerleme açıktır. Artık vesika usulü yoktur. Çarşılar balık, ördek, pirinç, karnıbahar ve patlıcanla doludur. Işçi siteleri, Fransız sosyal meskenleri seviyesinde değilse de, şimdiye kadar sâdece gecekonduları tanıyanlar için büyük bir nimettir. Şanghay daimî fuarında teşhir edilen çeşitli alandaki makinalar ve sanayi mamülleri, Batı tekniğinin en son eserleriyle rahatça mukayese edilebilir.

Ama insanı en çok şaşırtan, Çinlilerin yabancıları ağırlayışlarıdır. Yolumuz, sık sık tebessümler ve alkışlarla kesildi. Çinliler otobüslerde yerlerini Avrupalılara veriyorlar. Tek başımıza geziye çıkınca, güler yüzlü ufak çocuklar bize muhafızlık ettiler.

Kanton'da gece bizi alkışlayan çocukların ertesi gün erken saatte uyandığımızda nasıl değiştiklerini ve ciddileştiklerini «Kütle Aşkı Oteli»nin onbirinci katındaki odamızdan seyrettik. Yandaki okulun bahçesine dizilmiştiler, iki üç yüz kişi kadardılar. Bir öğretmenin okuduğu, partiye övgüleri yüksek sesle bir ağızdan tekrarlıyorlardı.

Okulda, tiyatroda, fabrikalarda, tarım işletmelerinde her yerde bu övgüler, işitilmektedir. Vietnam Savaşına karşı düzenlenen bir gösteride, bir milyona yakın kişi, Mao'yu ve partiyi öven şarkılarla ortalığı inlettiler.

Klavuzumuz bizi, bu gösteriye katılmaya çağırdı. Daha sonra bir kısmı Çinlilere «hadlerini bildirmek» için buraya geldikleri anlaşılan Fransız Yüksek Ticaret Okulu talebelerinin bir kısmı, yetkililer nezdinde olayı protesto ettiler. Bir mahallî gazetede resimleri çıkmıştı ve resmin altında «Fransızlar, Vietnam Savaşına karşı gösteri yaptılar» yazılıydı. Talebeler, «biz gösteriye katılmadık, sâdece görmek istedik. Bu tahrikçiliktir» diye bağırmaktaydılar. Ama Çinliler herkesi görmek için değil, nümayişe katılmak için çağırmışlardı.

Yüzbinlerce kol bayrakları dalgalandırmakta, yüzbinlerce ağız ayni sloganları haykırıyorlar. Bazı Fransızlar, gösteriyi. Nazizimin en şaşaalı zamanındaki Nuremberg nümayişlerine benzetmeye kalkıştılar. Fakat burada üniformalı kimse yok gibi. Çizmelerin gürültüsü işitilmiyor. Gösteri, Yahudilerin lânetlenmesiyle son bulmuyor. Aksine yavaş yavaş güneş yükselmeye başladıkça, gösteri bir halk bayramı hâlini alıyor. Göstericiler kaldırımlarda dağıtılan çay ve limonataları içmek için sıralarından ayrılıyorlar

MAO'NUN YUZME REKORU

Çinli klavuzlarımızdan biri, Nuremberg benzetmesine şiddetle karşı çıktı: «Hayır, biz yalnızca Başkan Mao'nun akıllı yönetimi altında Amerikan saldırısına mukavemete hazırlanıyoruz.»

Her yerde israrla bu sözü işitiyoruz: Çin'de on gün geçirince, anlıyoruz ki, Mao'nun yerini alacak kişi hakkında Batı uzmanlarının giriştikleri yorumlar bir oyundan ibarettir. Mao'nun hâlefi, yine kendisidir. Müritleri ,Mao doğmasına bekçilik etmekle görevli bir papa seçmekle yetineceklerdir.

Şu kollektif coşkunluk sahnesine geçenlerde Pekin'de tanık olduk: Mao, Merkez Komitesi binası önüne çıktı. Ilk sıradaki halkın elini sıktıktan sonra içeri girdi. Bir arka sıradakiler, Mao'nun dokunduğu elleri sıkmak için fırladılar. Daha geri sıradakiler, Mao'nun sıktığı elleri sıkanların ellerini sıkabilmek için davrandılar..

Büyük adamın her hareketi, sembol değeri almaktadır. Mao'nun üzerinde çok durulan Yang — Tse'nin akıntılı sularında Temmuz sonunda yüzüşü, buna örnektir. Yüzmenin amacı, ileri bir yaşta dahi, «yürekli kişi için hiç bir şeyin imkânsız olmadığını» ispatlamaktı. Güdülen daha önemli bir amaç, gerilla harbine hazırlık için Çinlileri yüzme öğrenmeye teşvikti. Mao'dan bir kaç gün sonra 12 bin kişi hep birlikte Hankeon'da Chientang nehrini geçtiler. 15 bin kişi, Sangari nehri üzerinde Harbin'de bir sür'at yarışı yaptılar.

Çinli klavuz ve tercümanlarımızdan birine «Siz Mao'yu Allahlaştırıyorsunuz» dedik. Cevabı şu oldu: «Bir kişiyi Allah yapmak. Batılı bir kavramdır. Başkan Mao bizim ilham kaynağımızdır. O, izah eder ve yön verir.»

— Ama hiç aldandığı olmaz mı?

— Şimdiye kadar aldandığını görmedim.

Olaylar değişmekte, fakat temel düşünce ayni kalmaktadır: «Mao aldanmaz» «Mao'nun düşüncesiyle silâhlanmış kişi için, imkânsız yoktur.»

Pekin basın işçileri, Ağustos başında, «Mao'nun eserlerini basmakla, fikir alanında en kudretli atom bombasını ortaya koyuyoruz» demekteydiler.

Halk gazetesi, «Mao'nun düşüncesinin tıp alanında uygulanması sâyesinde, Pekin hastahaneleri yanık vak'alarında yüzde 95 oranında iyileşme sağladılar» diye yazmaktadır. Bu açıklamalar, olağanüstü niteliklerine rağmen, Çin ihtilâli çerçevesinde, hiristiyanların «dağları yerinden oynatan iman» görüşünden daha şaşırtıcı sayılamaz. Bahis konusu olan da zaten budur. Ulkedeki on gün zarfında, bazı Çinlilerle dost olduk. Onlarla, tartışmalarımız bazen sertleşse bile. kayıtsız şartsız her şeyi konuşuyorduk.

EVLENMEDE POLITIK BILINÇ!

Güney Çin'de Kanton ve Şanghay arasındaki 34 saatlik tren yolculuğu sırasında, kızgın güneş altında ve ter içinde, kızıl tepeleri ve pirinç tarlalarını seyrettik. Rutubet yüzde yüz idi ve termometre 39'u gösteriyordu. Bataklıklara gömülmüş mandaların ancak burunları dışardaydı. Ofkeli bir tartışmaya tutuşmuştuk. Tercümanımız 26 yaşındaki Liang kendini hakarete uğramış sayıyordu. Bekâr olan Liang'ı ırkçılıkla suçlamıştık.

— Bunu söylemeye hakkınız yok. Bir zenci ile ya da bir beyaz ile evlenmiyeceğim. Ama bu, ırkçı olduğum için değil. Ancak bir Çin kadını, benim politik bilinç seviyeme erişebilir. Ortak politik bilinç olmadıkça, karı-koca komünist olma iradesini taşımadıkça aşktan söz edilemez.

— Neden hâlâ evlenmediniz?

— Ihtilâl olmasaydı, hâlimin ne olacağını çok iyi bilmekteyim. Ihtilâl sâyesinde geçen yıl tahsilimi tamamladım. Evlenmeden ve bir aile kurmadan önce, hayatımın bir kaç yılını tamamen ihtilâle ve partiye adamak niyetindeyim.

Ihtilâle hizmet fikri, toplumun bütün kademelerinde var. Sivri ya da kara sineğe hiç rastlamadığınız, tertemiz kaldırımlarına sigaranızı fırlatmaya kıyamadığınız «aseptize» edilmiş Çin, ihtilâle hizmet için yaşıyor.

Batıda, ihtilâle olan bu Mesih inancının, rejime topyekûn katılmanın uzun süre gitmiyeceğine inanılmaktadır. Sovyet ihtilâli, bu bakımdan örnek verilmektedir. Sabırsızlıkla Çindeki ilk burjuvalaşma belirtileri beklenmektedir.

Çin yöneticileri, meselenin farkındadırlar. Kapitalizmi tasfiye eder etmez, hemen revizyonizme harp açtılar. Sovyet yüksek tüketim ekonomisini, daha az çalışmayı, tatil ve avarelik arzusunu, teknokrasinin egemenliğini eleştiriyorlar.

Bir komünün direktörü bana şunları söyledi: «Ekonomik alandaki ihtilâlimizi hemen hemen tamamladık. Şimdi mücadele, kültür alanında verilmektedir. Mülk sahiplerinin topraklarına el koyduk. Ama düşüncelerine el koyamayız.: Kendimizi bundan korumak için tedbir alıyoruz.»

YENI INSAN TIPI

Korunma, müessirdir. Pekin'de bir süs eşyası fabrikasında, bizi, fildişi işlenen atölyeleri koşaradım dolaştırdılar. Atölyede, işçilerin çıkardıkları büyük kızıl harflerle örtülü bir gazete, afişi andıran yaprak yaprak sayfalarıyla tavana asılmıştı. Direktör anlattı ki, işçiler, sırayla, kendiliklerinden geceleri toplanmakta, antirevizyonist yazılar yazmakta ve Başkan Mao'nun doğru düşüncesini uygulamıyan kişilerin ehliyetsizliklerini eleştirmektedirler.

Bu, bir sapıklık mı? Pekin'de oturan bir Batılı Çin uzmanı aksi kanıdadır: «Başlangıçta küfre müsaade edilirse, bir din kurulamaz. Halbuki 750 milyon Çinli yeni bir din kurma yolundadırlar Dinin adı, Maoizm'dir» demektedir.

Çin yöneticileri, Batılı ilâhiyatçıları ve psikologları da cezbeden bir amaca cevap veren bir kültür ihtilâli yaptıklarını saklamamaktadırlar: Bu amaç, bir halkın bütünüyle örf, âdet ve geleneklerini kökünden değiştirebilecek nitelikte, yepyeni bir kültür ve ideoloji kurmak.. Köylü — işçi — aydın — asker yeni bir insan inşa etmek, yeni Sina'lara götüren yeni bir Musa yaratmak amaçtır.

Henüz ekonomik bakımdan zayıf olan Çin, ileriye doğru müthiş gidişinde, halkın sarsılmaz inancına muhtaçtır. Askerî açıdan Amerikaya karşı malzeme zayıflığını, halkın şevk ve heyecanıyla telâfi etmek ümidendedir. Bu şevk ve heyecan, Pekin'in kaçınılmaz saydığı harbin yükünü kaldırmaya imkân verecektir.

Kızıl Muhafızlar, Pekin duvarlarına ihtilâlci afişler yapıştırıyorlar. Afişlerden birinde şöyle teklifler var:

- **Her burjuva, beden işçiliği yapmalıdır.**
- **Lüks lokantalar kaldırılmalıdır.**
- **Sloganlar sarı değil, kırmızı harflerle yazılmalıdır.**
- **Bütün sokaklara resmî direktifleri yayan hoparlörler yerleştirilmelidir.**
- **Mao Tse-toung'un incelenmesi, çocuk bahçelerinde başlamalıdır.**
- **Aydınlar, köylerde çalışmaya gitmelidir.**
- **Yemekler birlikte yenmeli, 1958 yılının ilk halk komünleri âdetleri yeniden canlandırılmalıdır.**
- **Parfüm, mücevher, ruj ve proleter olmıyan elbise ve ayakkabı kullanmaktan vazgeçilmelidir.**
- **Birinci mevki ve lüks vagonlar kaldırılmalıdır.**
- **Mao Tse-toung'un düşüncesini yansıtmıyan kitaplar yakılmalıdır.**